

Inc. Gu. 2692
Bibl. lag.

Inc. 2692

egiv g.

Matth. 1205

Matthes. 1205.

212
5

Marci Manilii astronomicon liber primus incipit
Armine diuinas artis & conscia fati
Sydera diuersos hominum uariantia casus:
Cælestis rationis opus deducere mundo
Aggredior primusq; nouis helicōa mouere

Cantibus: & uiridi nutantis uertice siluas.
Hospita sacra ferens nulli memorata priorum.
Nunc mihi tu cæsar patriæ princepsq; paterq;
Qui regis augustis parentem legibus orbem
Concessumq; patri mundum deus ipse meteris
Das animum iuresq; facis ad tanta canenda.
Iam propiusq; fauet mundus scrutantibus ipsum.
Et cupit ethereos per carmina pandere sensus
Hoc sub pace uacat tantum iuuat ire per ipsum
Aera & immenso spaciantem uiuere celo
Signaq; & aduersos stellarum noscere cursus
Quod solum nouisse parum est: impensus ipsa
Scire iuuat magna penitus precordia mundi.
Queque reget generetq; suis animalia signis
Cernere & innumerum phæbo modulante referre.
Bina mihi positis lucent altaria flammis
Ad duo templa precor duplici circumdatus aestu
Carminis & rerum certa cum lege canentem
Mundus & immenso uatem circum strepit orbe
Vixq; soluta suis inniuit uerba figuris:
Quem primum interius licuit cognoscere terris
Munera cælestum quis enim condentibus illis
Clepsisset furto mundum quo cuncta reguntur?

Quis feret humano conatus pectore tantum
In uitis ut diis cuperet deus ipse uideri?
Tu princeps auctorq; sacri cyllenic tanti
Per te iam caelum interius iam sydera nota
Sublimis aperire uias inumq; sub orbem
Et per inane suis parentia finibus astra
Nominatq; & cursus signorum pandere uires
Maior uti facies mundi foret & ueneranda
Non species tantum sed & ipsa potentia rerum
Sentirentq; deum gentes q̄ maximus esset
Naturaq; dedit uires seq; ipsa reclusit
Regalis animos primum dignata mouere
Proxima tangenti rerum fastigia caelo
Qui domuere feras gentis oriente sub ipso
Quas ferat euphrates in quas & Nilus inundit
Qua mundus redit & nigras super euo lat urbis
Tum qui templa sacris coluerunt omne per auum
Delectiq; sacerdotes in publica uota
Officio uiuere deum quibus ipsa potentis
Numinis accendit castam praesentia mentem
Inq; deum deus ipse tulit patuitq; ministris
Hi tantum mouere decus primiq; per artem
Syderibus uidere uagis pendentia fata
Singula nam proprio signarant tempora casu
Longa per assiduas complexi secula curas
Nascendi que cuique dies quae uita finisset
In quas fortune leges quaeque hora ualeret
Quantaq; q̄ parui facerent discrimina motus

Postq̄ omnis cæli speties redeuntibus astris
Percepta in ptoprias sedes & reddita certis
Fatorum ordinibus sua cuiq; potentia formæ
Per uarios usus artem experientia fecit
Exemplo monstrante uiam specularaq; longe
Deprendit tacitis dominantia legibus astra
Et totum alterna mundum ratione moueri
Fatorumq; uices certis discernere signis
Nam rudis ante illos nullo discrimine uita
In spetiem conuersa operum ratione carebit
Et stupefacta nouo pendebat lumine mundi
Tum uelut ammissis mærens; tum læta renatis
Syderibus uariosq; dies incertaq; noctis.
Tempora nec similis umbras iam sole regresso
Iam propiore suis poterant discernere causis
Nec dum etiam doctas solertia fecerat artis
Terraq; sub rudibus cessabat uasta colonis
Tuncq; in desertis habitabat montibus aurum
Immotusq; nouos pontus subduxerat orbis.
Nec uitam pelago nec uentis credere uota
Audebant, sed quisque satis fauisse putabat
Sed qum longa dies acuit mortalia corda
Et labor ingenium miseris dedit & sua quemque
Ad uigilare sibi iussit fortuna premendo.
Seducta in uarias certarunt pectora curas
Et quodcunq; sagax temptando repperit usus
In commune bonum commentum læta dedere
Tunc & lingua suas accepit barbara leges

Et fora diuersis exercita frugibus arua
Et uagus in cecum penetrauit nauita pontum
Fecit & ignotas itiner commertia terris.
Tum belli pacisq; artes commenta uctustas.
Semper enim ex aliis alias profeminat usus.
Nec uulgata canam: linguas didicere uolucrum.
Consultare fibras & rumpere uocibus anguis
Sollicitare umbras inumq; acheronda mouere.
In noctemq; dies: n lucem uertere noctes.
Omnia conando talis solertia uicit
Nec prius imposuit rebus sine mq; manumq;
Quam cælum ascendit ratio caputq; profundis
Naturam rerum causis uiditq; quod usquã est.
Nubila cur tanto quate rentur pulsa fragore
Hiberna æstiuâ nix grandine mollior esset
Ardrent terræ solidusq; tremesceret orbis.
Cur imbres ruere uentofq; que causa moueret
Per uidit soluitq; animis miracula rerum.
Eripuitq; Ioui fulmen uiresq; tonantis
Et sonitum mentis concessit nubibus ignem
Que postquã in proprias deduxit singula causas.
Viciniã ex alto mundi cognoscere molem
Intendit totumq; animo comprehendere cælum
Attribuitq; suas formas sua nomina signis
Quasq; uices agerent certa sub sorte notauit
Omnia que ad numen mundi facimq; moueri.
Syderibus uariis mutantibus ordine fata.
Hoc mihi surgit opus non ullis ante sacratum

Carminibus: faueat magna fortuna labori
Annosa & molli contingat uita senecta
Vt possim rerum tantas emergere moles.
Magnaq; cum paruis simili per currere cura.

De origine mundi

At quoniam caelo carmen descendit ab alto
Et uenit in terras fatorum conditus ordo
Ipsa mihi primum naturæ forma canenda est.
Ponendusq; sua totus sub imagine mundus.
Quem siue ex nullis repetentem semina rebus
Natali quoq; egere placet semperq; fuisse
Et fore principio pariter fatiq; carentem
Seu permixta chaos rerum primordia quendam
Discreuit partu. mundumq; enixa nitentem
Fugit in infernas caligo pulsa tenebras.
Siue in diuiduis in idem reditura soluta
Principiis natura manet post secula nulle
Et pene ex nihilo summum nihilumq; futurum
Cecaq; materies caelum perfecit & orbem
Siue ignis fabricauit opus flammæq; micantes
Que mundi fecere oculos habitantq; per omne
Corpus: & in caelo uibrantia fulmina singunt.
Seu liquor hoc peperit sine quo riget arida rerum
Materies: ipsumq; uocat quo soluitur ignem.
Aut neq; terra patrem nouit: nec flamma nec aer
Aut humor: faciuntq; deum per quattuor artus.
Et mundi struxere globum: prohibentq; requiri
Vtra se quicquam quum per se cuncta creantur a iii

Frigida. ne calidis desint aut humida siccis
Spiritus aut solidis: sitq; hec discordia concors
Quam nexus habilis & opus generabile fugit:
Atq; omnis partus elementa rapacia reddunt.
Semper erit genus in pugna: dubiumq; manebit
Quod latet: & tantum super est hominemq; deumq;
Sed facies quencunque tamen sub origine rerum
Couenit: & certo digestum est ordine corpus
Ignis in ethereas uolucer se sustulit auras
Summaq; complexus stellantis culmina cæli
Flammarum uallo naturæ moenia fecit
Proximus in tenuis descendit spiritus auras
Aera extendit medium per inania mundi.
Ignem flatus alit uicinis subditus astris.
Tertia fors undas strauit flatusq; natantis
Aequora perfidit toto nascencia ponto
Ut liquor exhalet tenuis atq; euomat auras
Aeraq; ex ipso ducente semina pascat.
Ultima subsedit glomerato pondere tellus.
Conuenitq; magis permixtus limus harenis
Paulatim ad summum tenui fugiente liquore
Quoq; magis purus humor secessit in undas
Et siccata magis strinxerunt æquora terras
Ad iacuitq; cauis fluidum conuallibus æquor
Emergere fretis montes orbisq; per undas
Exiliit uasto clausus tamen undiq; ponto
Imaq; de cunctis mediam tenet undiq; sedem.
Id circoq; manet stabilis: quia totus ab illo

Tantundem refugit mundus fecitq; cadendo
Vndiq; ne caderet: medium totius & imum est
Ictaq; contractis consistunt corpora plagis.
Et concurrento prohibent in longius ire
Quod nisi librato penderet pondere tellus
Non ageret cursus mundi subeuntibus astris
Phæbus ad occasum & nunquã remearet ad ortus.
Lunaue submersos regeret per inania cursus.
Nec matutinis fulgeret lucifer horis
Hesperos in merlo dederat qui lumen olympo
Nunc quia non imo tellus deiecta profundo
Sed medio suspensa manet sunt parua cuncta
Quo caderet subeat cælum: rursusq; resurgat
Nam neq; fortuitos ortus surgentibus astris.
Nec totiens possum nascentem credere mundum
Solisue assiduos partus & fata diurna
Quum facies eadem signis per secula constet
Idem phœbus eat cæli de partibus iisdem
Inde suos sinuat flexus per crura pedesq;
Lunaq; per totidem luces mutetur & orbis
Et natura uias seruet quas fecerat ipsa
Nec tirocimo peccet circumq; feratur
Aeterna cum luce dies quod tempora monstrant
Nunc his nunc illis eadem regionibus orbis
Semper & ulterius uadentibus ortus ad ortus
Occasumue ortus: cælum & cum sole perennet.

Quare terra sit rotunda
Nec tibi uero natura admiranda uideri
Pendentis terre debet quum pendeat ipse
Mundus. & in nullo ponet uestigia fundo.
Quod patet ex ipso met cursuq; uolantis
Quum suspensus eat phœbus cursumq; reflectat
Huc illuc agiles & seruet in æthere mætas
Quum luna & stellæ uolitent per inania mundi
Terra quoq; aerias leges imitata pependit.
Est igitur tellus mediam sortita cauernam
Aeris & toto pariter sublata profundo
Nec patulas distenta plagas: sed condita in orbem
Undiq; surgentem pariter pariterq; cadentem
Hec est naturæ facies sic mundi & ipse
Inconuexa uolans teretes facit esse figuras
Stellarum solisq; orbem lunæq; rotundum
Aspicimus tumido quærentis corpore lumen
Quod globus obliquos totus non accipit ignes
Hæc æterna manet diuinisq; similima forma
Cui neq; principium est usq; nec finis in ipso.
Sed similis toto remanet perq; omnia par est.
Sic stellis glomerata manent mundumq; figurant
Id circo terris non omnibus omnia signa
Conspicimus. nusq; inuenies fulgere canopum
Donec Niliacas per pontum ueneris oras
Sed quærent helicen quibus ille superuenit ignis
Quod laterum tractus habitant mediisq; tumores
ripiunt terræ cælum uisusq; coercent

Te testem dat luna sui glomerabilis orbis
Que cum mersa nigris per noctem deficiis umbras
Non omnis pariter confundis sydere gentes
Sed prius eorū quærunt tua lumina gentes
Post medio subiecta polo quecunque coluntur
Ultima ad hesperior infectis uolucris allis
Seraq; in extremis quatiuntur gentibus aera.
Quod si plana foret tellus semel orta per omnes
Deficeret pariter toto miserabilis orbe
Sed quia per teretem deducta est terra tumorem
His modo post illis: apparet delia terris
Exoriens simul atq; cadens. quia fertur in orbem
Vtrinque accliuus pariter decliuiua iungit
Atq; alios superat giros aliosq; relinquit
Ex quo colligitur terrarum forma rotuuda.
Hanc circum uariæ gentes hominum atq; ferarum
Aerieq; colunt uolucres pars eius ad arctos
Eminet haustrinis pars est habitabilis oris
Sub pedibusq; iacet nostris supraq; uidetur
Ipsa sibi fallente solo decliuiua longa
Et pariter surgente uia pariterq; cadente.
Hanc ubi ad occasus nostros sol aspicit ortus
Illic orta die sopitas excitat urbis.
Et cum luce refert operum uadimonia terris.
Nos in nocte sumus somnosq; in membra locamus
Pontus utrosque suis distinguit & alligat undis.
Hoc opus immensi constructum corpore mundi
Membraq; naturæ diuersa condita forma

Aeris atq; ignis terræ pelagi iacentis
Vis animæ diuina regit sacroq; meatu
Conspirat deus & tacita ratione gubernat.
Et multa in cunctas dispensat fœdera partis.
Alter ut alterius uires faciatq; feratq;
Summaq; per uarias maneat cognata figuras.

De duodecim signis

Nunc tibi signorum lucentis undiq; flammis
Ordinibus certis referam primumq; canentur
Que media obliquum præcingunt ordine mundum
Solemq; alterius uicibus per tempora portant
Atq; alia ad uerso luctantia sydera mundo
Omnia que possis cælo numerare sereno
Equibus & ratio fatorum ducitur omnis
Ut sit idem mundi primum quod continet arcem

De ariete & ordine cæterorum

Aurato princeps aries in uellere fulgens.
Respicit admirans aduersum surgere thaurum
Summisso uultu geminos & fronte uocantem
Quos sequitur Cancer: cancrum Leo: Virgo leonem.
Aequato tum Libra die cum tempore noctis
Attrahit: ardenti fulgentem Scorpion astro.
In cuius caudam contentam dirigit arcum
Mixtus equo uolucrum missurus iamq; sagittam
Tum uenit angusto Capricornus sydere flexus.
Post hunc inflexam diffudit Aquarius urnam.
Piscibus assuetus auide subeuntibus undas
Quos aries tangit claudentis ultima signa.

At qui fulgentis cælo confurgit ad arctos
Omnia que summo despectant sydera cælo
Nec norunt obitus unoq; in uertice tantum
In diuersa situ cælumq; & sydera torquent
Aera per gelidum tenuis deducitur axis
Libratumq; regit diuerso cardine mundum
Sydereus circa medium quem uoluitur orbis.
Aethereosq; rotat cursus immotus: at ille
In binas arctos magni per inania mundi
Perq; ipsum terræ directus conspicit orbem
Nec uero e solido stat robore corporis eius
Nec graue pondus habet quod onus ferat aetheris alti
Sed cum aer omnis semper uoluatur in orbem
Quoq; semel coepit totus uolet undiq; in ipsum.
Quodcunque in medio est: circa quod cuncta mouetur
Vsq; adeo tenue ut uerti non possit in ipsum.
Nec iam inclinari nec se conuertere in orbem
Hoc dixere axem quia motum non habet ullum
Ipse uidet circa uolitantia cuncta moueri.
Summa tenent eius miseris notissima nautis
Signa per immensum cupidos ducentia pontum.
Maioremq; helice maior decircinat arcum
Septem illam stellæ certantes lumine signant.
Qua duce perfluctus graiæ dant uela carnæ.
Angusto cynosura breuis torquetur in orbe
Tam spatio q̄ luce minor sed iudice uincit
Maiorem tyrio penis hec certior auctor
Non apparentem pelago quaerentibus orbem

Nec paribus posite sunt frontibus utraque caudam
Vergit in alternis rostro sequiturq; sequentem.
Has interfusus circumq; amplexus utranque
Diuidit: & cingit stellis ardentibus anguis
Ne cocant abeantue suis a sedibus unquã
Hunc inter mediumq; orbem quo sydera septem
Per bisseua uolant contra nitentia signa
Mixta ex diuersis consurgunt uiribus astra.
Hinc uicina poli caeliq; hinc proxima flammis
Que quia dissimilis qua pugnat temperat aer
Frigiferum sub se reddunt mortalibus orbem.
Proxima frigentis arctos boreamq; rigentem
Nixa subit spesies genibus sibi conscia cause.
A tergo nitet Arctophilax idemq; boetes
Quod similis iunctis instat de more iuuenis.
Arcturumq; rapit medio sub pectore secum:
At parte ex alia claro uolat orbe corona
Luce micans uaria: nam stella uincit una
Circulus in medio radians que proxima fronte
Candidaq; ardenti distinguit lumina flamma
Gnosa deserte fulgent monumenta puellæ
Et lyra deductis per cælum cornibus inter
Sydera conspicitur qua quondam cœperat orpheus
Omne quod attigerat cantu mansq; per ipsos
Fecit iter. domuitq; infernas carmine leges.
Huic caelestis honos: similisq; patentia causa.
Tunc siluas exet saxa trahens. nunc sydera ducit
Et rapit immensum mundi reuolubilis orbem.

Serpentem magnis Hophiulcus nomine signis
Diuidit. & toto mergentem corpore corpus
Explicat & nodos sinuataq; terga per orbis
Respicit. ille tamen molli ceruice reflexus.
Eminet effulsis per laxa uolumina palmis.
Semper erit paribus bellum quia uiribus æquant.
Proxima fors cygni quem cælo Iupiter ipse
Imposuit. forme precium qua cœpit amantem
Quem deus in niueum descendit uersus olorem
Tergaq; fidenti subiecit plurima lade
Nunc quoq; deductas uolitat stellatus in alas.
Hunc imitata nitent cursumq; habitumq; sagittæ
Sydera. tum magni Iouis ales fertur in altum
Assueto uolitans gestet ceu fulmina mundi
Digna Ioue & cælo quod sacris instruit armis.
Tum quoq; de ponto surgit delphinus ad astra
Oceanit: cæliq; decus per utrumque sacratus.
Quem rapido conatus equus comprehendere cursu
Festinat pectus fulgenti sydere clarus.
Et finitur in andromeda quam par seus armis
Eripit & sociat sibi cui succedit iniquo
Diuisus spatio quod tertia lampada dispar
Conspicitur paribus delatone mine sydus
Ex simili dictum cepheusq; & cassiopia
Hec uacuum solis fulgentem deserit orbem.
Sic in utrumque mouet mundum & contraria reddit
Hanc qui surgentem primo cum redditur ortu
Montis ab excelso specularunt uertice thauri

Eventus frugum: uarios & tempora dicunt.
Queque ualido ueniat concordia quanta
Bella facit pacemque refert uariaque reuertens.
Sic mouet ut uidit mundum: uultuque gubernat
Magna fides hoc posse color cursuque micantis
In radios: uix sole minor nisi quod procul haerens
Frigida ceruleo contorquet lumina uultu
Caetera uincuntur specie nec clarius astrum
Tingitur oceano calumne reuifit ab undis.
Tum procyon ueloxque lepus tum nobilis argo
In caelum subducta mari que prima cucurrit
E meritum magnis mundum tenet acta periclis
Seruando dea iacta deos cui proximus anguis
Squamea dispositis imitatur lumina flammis.
Et phaebo sacer ales: & olim gratas hyacco
Crater & duplici centaurus imagine fulget
Pars hominis tergo pectus commilfus equino.
Ipfius hinc mundi templum est uiratrixque solutis
Ara nitet sacros uastos cum terra gygantis
In caelum furibunda tulit tumidi quoque magnos
Que ueluerit deos dubitauit Iuppiter ipse
Quod poterat non posse timens cum surgere terram
Cerneret: & uerti naturam crederet omnem
Montibus atque alios aggestos crescere montis.
Et tam uicinos figientia sidera collis:
Arma importantes. & rupta matre creatos
Discordes uultu permixtaque corpora partus.
Hostiferum nec dum sibi quenque numina norant

Si qua forent: maiora suis tunc Iuppiter aræ
Sydera constituit: quo nunc quoq; maxima fulgent
Quapropter cætus conuolues squamea terga
Orbibus insurgit tortis: & fluctuat aluo
Intentans morfu similis iam iamq; tenenti
Qualis ad exposite fatum cepheidos undis
Expulit adueniens ultra sua littora pontum.
Tum notius piscis uenti de nomine dictus
Exurgit de parte noti cui cuncta feruntur
Flexa per ingentis stellarum flumina gyros
Vlterius capiti coniungit aquarius undas
Amnis & in medium coeunt & sydera miscent
In penas signata suas iuxtaq; relictam
Andromedam uastos metuentem piscis hiatus
Expositam ponto deflet scopulisq; reuinctam
Ne ueterem parseus cælo quoq; seruet amorem
Auxilioq; iuuet fugienda gorgonis ora
Sustineat spoliūq; sibi testemq; uidenti.
Tum uicina ferens flexo uestigia thauro
Eniochus studio mundumq; & nomen adeptus
Quem primu curru uoluantem Iuppiter alto
Quadriugis conspexit equis cæloq; sacravit
Tum subeunt hedi claudentes sydere pontum
Nobilis & mundi nutritos rege capella
Cuius ab uberibus magnum ille ascendit olympum
Lacte fero crescens ad fulmina uimq; tonandi
Hanc ergo eternis merito sacravit in astris
Iuppiter & cæli cælum mercede rependit

Pleiades hyadesq; feri pars utraque thauri
In boream scandunt hec sunt aquilonia signa.
Aspice nunc infra solis surgentia cursus
Que super exustas labuntur sydera terras
Queque intra gelidum capicorni sydus & axem
Imo subnixum uertuntur lumina in indo
Altera pars orbis sub aquis iacet inuia nobis
Ignotæq; hominum gentes nec transita regna
Commune ex uno lumen ducentia sole
Diuersasq; umbras leuaq; cadentia signa
Et destros ortus cælo spectantia uerso
Nec minor est illis mundus: nec lumine peior
Nec numerosa minus nascuntur sydera in orbe
Cætera non cedunt uno uincuntur in astro
Augusto sydus nostro quod contigit orbi
Cæsar nunc terris post cælo maximus auctor.
Cernere uicinum geminis licet oriona
In magnam cæli tendentem brachia partem
Nec minus extento surgentem ad sydera passu
Singula fulgentis humeros cui lumina signant
Et tribus obliquis demissus ducitur ensis
At caput orion excelsis immensus olympo
Per tria sub ducto signatur lumina uultu
Non q; clara minus sed q; magis alta recedant
Hoc duci per totum decurrunt sydera mundum
Sub sequitur rapido contenta canicula cursu
Quia nullum terris uiolentius aduenit astrum
Nec grauius cedit nec horrens frigore surgit

Hos inter solisq; uias arctosq; latentis
Axem quem mundi stridentem pondere torquet
Orbe peregrino cælum depingitur astris
Que notia antiqui dixerunt sydera uates
Ultima que mundo semper uoluuntur in imo
Quis in uexa mouent cæli fulgentia templa
Nusq; in conspectu redeuntia cardine uerso
Sublimis spetiem mundi: similisq; figuras
Astrorum referunt: & uersas frontibus arctos
Vno distingui medias claudiq; dracone
Credimus exemplo quæuis fulgentia uisus
Hunc orbem cæli uertentes sydera cursu
Cardine tam simili fultum quæ uertice pingit.
Hec igitur magno diuisas æthere sedes
Signa tenent mundi totum deducta per orbem
Tu modo corporeas similes ne quære figuras
Omniaq; æquali fulgentia membra colore
Deficiat nihil & uacuum qua lumine cessit
Non poterit mundus sufferre incendia tanta
Omnia si plenis ardebunt sydera membris
Quicquid subduxit flammis natura pepercit
Succubitura oreri formas dissiungere tantum
Contenta ut stellis ostendere sydera certis
Linea designat speties: atq; ignibus ignes
Respondent media extremis atq; ultima sumis
Creduntur satis est si se non omnia cælant.
Precipue media cum luna implebitur orbe
Certa nitent mundo cum luna conditur omne

Stellarum uulgus fugiunt sine nomine signa
Plura licet uacuo: tum cernere sydera cælo
Nec fallunt numero: paruis mixta feruntur
Et q̄ clara magis polliis cognoscere signa
Non uarios obitus norunt uariosq; recursus.
Certa sed in proprias oriuntur sydera luces
Natalesq; suos occasumq; ordine seruant
Nec quicquā iu tanta magis est mirabile mole
Quā ratio: & certis q; legibus omnia parent
Nusquam turba nocet nihil illis partibus errat
Latius & leuius mutatoue ordine fertur.

Quid tam confusum spetie quid tam uitæ certum est
De æternitate mundi

Ac mihi tam presens ratio non ulla uidetur

Quam pateat mundum diuino numine uerti

Atq; ipsum esse deum nec forte coisse magistra

Vt uoluit credi qui mœnia mundi

Seminibus struxit numinis inq; illa resoluit

Aequis & maria & terras & sydera cæli

Etheraq; immensos fabricantem finibus orbis.

Soluentemq; alios constare & cuncta reuerti

In sua principia & rerum mutare figuras.

Quis credat tantas operum sine numine moles?

Ex numinis cæcoq; cteatum scedere mundum?

Si fors ista dedit nobis. fors ipsa gubernet

At cur dispositis uicibus consurgere signa

Et uelut imperio præscriptos reddere cursus

Cernimus: ac nullis properantibus ulla relinqui

Cur eadem æstiuas exornant sydera noctes
Semper & hybernas eadem certamq; figuram
Quis que dies reddit mundo certamq; relinquit
Iam tum cum graiæ uerterunt pargama gentes
Arctos & orion aduersis frontibus ibant
Hec contento suos in uertice flectere gyros
Ille ex diuerso uertentem surgere contra
Obuius & toto semper decurrere mundo
Tempore que obscure noctis deprendere signis
Iam poterant cælumq; suas distinxerat horas
Quot post excidium Troiæ sunt eruta regna?
Quot capti populi quotiens fortuna per orbem
Seruitum imperiumq; tulit uarieq; reuertit.
Troianos cineres in quatum oblita refouit
Imperium fati Asia iam gratia pressa est
Sæcula dinumerare piget quotiensq; recurrens
Lustraret mundum uario sol igneus orbe.
Omnia mortali mutantur lege creata.
Nec se cognoscunt terræ uertentibus annis
Exutas uariam faciem per sæcula gentes
At manent in columis mundus suaq; omnia seruat
Que nec longa dies auget minuitq; senectus
Nec motus puncto currit cursusq; fatigat.
Idem semper erit quoniam semper fuit idem.
Non alium uidere patres aliumue nepotes
Aspicient. deus est qui non mutatur in æuo.
Nunquã transuersas solem decurrere ad arctos
Nec mutare uias & in ortum uertere cursus

Auroramq; nouis nascentem ostendere terris
Nec lunam certos excedere luminis orbes.
Sed seruare modum quo crescat quoue recedat
Nec cadere: in terram pendentia sydera caelo.

De paralellis circulis

Irculus ad boream fulgentem sustinet arcton
Sexq; figit solidas a caeli uertice partis
Altera ad extremi decurrens sydera cancri
In quo consumat phcebus lucemq; moramq;
Tarda; per longos circumfert lumina flexus
Aestiuum medio nomen sibi sumit ab aestu
Temporis & titulo potitur metaq; uolantis
Solis & extremos designat feruidus actus.
Et quinque in partes aquilones distat ab orbe
Tertius in media mundi regione locatus
Ingenti spera totum precingit olympum
Parte ab utraque uidens axem quo lumine phæbus
Componitur paribus numeris noctemq; diemq;
Veris & autumnai currens per tempora mixta
Cum medium æquali distinguit limite caelum
Quattuor & gradibus sua fila reducit ab aestu
Proximus hunc ultra brumales nomine cingens
Vltima desigat fulgentis lumina solis.
Inuiaq; obliqua radiorum munera flamma
Dat pariter minimum nobis. sed finibus illis
Quos super incubuit longa stant tempora luce
Vixq; dies transit cadentem exttenta per aestum.
Bisq; iacet binis summotus partibus orbis.

Vnus ab his super est extremo proximus axi
Circulus haustrinas qui stringit & obsedit arctos.
Hic quoq; brumalem per partis relinquit
Et quantum a nostro sublimis cardine gyrus
Distat ab aduerso tantundem proximus illi
Sic tibi per binas uertex a uertice partis
Diuisus duplici sume circundat olympum.
Et per quinque notat signantis tempora fines.
His eadem est uia que mundo pariterq; rotantur
Incliuēs sociosq; ortus occasibus æquant
Quando quidem sexto quo totus uoluitur orbis
Fila trahunt alti circum commitantia cæli
Interualla pari seruantes limite semper.
Diuisosq; semel finis sortemq; dicatam
Sunt duo quos recipit ductos a uertice uertex
Inter se aduersi qui cunctos ante relatos
Seq; secant gemino coeuntes cardine mundi
Transuersosq; polo rectum ducuntur in axem
Tempora signantes anni: cælumq; per astra
Quattuor in partes diuisum mensibus equis
Alter ab excelsō decurrens limes olympo
Serpentis caudam sictas & diuiditur arctos
Et iuga chelarum medio uolitantia gyro
Sed dimensa suis consumere tempora signis
Non casus opus est magni sed numinis ordo
Hec igitur texunt æquali sydera tractu
Ignibus in uarias cælum laquentia formas
Altius hic nihil est. hec sunt fastigia mundi

Publica naturæ domus his contenta tenetur
Finibus amplectens pontum terrasq; iacentis
Omnia concordî tractu ueniuntq; caduntq;
Qua semel iacumbuit cælum uersumq; resurgit.
De magnitudine & latitudine mundi & signor;
Pse autem quantum connexo mundus olympo
Obtineat spatium quantis bis sena ferantur
Finibus astra docet ratio cui nulla resistunt
Claustra. nec immense moles ceduntq; recessus
Omnia succumbunt ipsum est penetrabile cælum
Nam quantum a terris atq; æquore signa recedunt
Tantum bina patent: quantumq; inciditur orbis.
Per medium pars efficitur tum tertia gyri
Exiguo dirimens solidam discrimine summam.
Summum igitur cælum bis bina refugit ab imo
Altera bis senis ut sit pars tertia signis.
Sed quia per medium est tellus suspensa profundum
Binis a summo signis discedit & imo
Hinc igitur quodcunque supra te suspicis ipse
Qua per inane meant oculi quaq; ire recusant
Bis binis equandum est signis sextante rotundæ
Efficiunt orbem zonæ qua signa feruntur
Bis sex æquali spatio texentia cælum
Nec mirere uagos partus eadem esse per astra
Et mixtum ingenti generis discrimine fatum.
Singula cum tantum teneant tantoq; ferantur
Tempore sex tota surgentia sydera luce.
Restat ut æthereos finis tibi reddere coner

Filaq; dispositis uicibus committantia caelum
Per que dirigitur signorum flammeus ordo
Circulus a summo nascentem uertice mundum
Permeat Atctophylaca patens per terga draconis
Extremamq; secans hydram mediumq; sub astris
Centaaurum aduersus concurrit rursus in axe
Et redit in caetum squamosaq; tergora caeti
Lanigeriq; notat fores clarumq; trigonum
Andromedæq; sinus imos fastigia matris
Principiumq; suum repetito cardine claudit
Alter in hunc medium summumq; incumbit in axem
Perq; pedes primos ceruicem transit & ursæ
Quam septem stellæ primam iam sole remoto
Producunt nigre prebentem lunam nocti
Et geminis cancrum dirimit stringit flagrantem
Ore canem clauumq; ratis que uicerat æquor
Inde axem occultam per gyri signa prioris
Transuersa atq; alio rursus de limite tangit
Te capricorne tuisq; aquilam designat ab astris
Perq; liram in uersam currens spiralsq; draconis
Posteriora pedum cinosure proterit astra
Transuersamq; secat ucino cardine caudam
Hic iterum coit ipse sibi memor unde profectus

De orizonte

Tq; hoc æterna fixerunt tempõra sedem
Immotis per signa modis statione perhemni
Hos uolucres fecere duos: namq; alter ab ipsa
Constrgens helice medium precidit olynpum b i i i i

Discernitq; diem sextamq; examinat horam
Et paribus spatiis occasus cernit & ortus
Hic mutans per signa uices ceu siquis eos
Seu petit hesperios supra se circinat orbem
Verticibus super astantem mediumq; secantem
Cælum & diuiso signantem: lumine mundum
Quando alius aliud medium est uolat hora per orbem
Cumq; loco terræ cælumq; & tempora mutat.
Atq; ubi se priuuis extollit phœbus ab undis
Illis sexta manet quos tum premit aureus orbis
Rursus ad hesperios sexta est ubi cædit in umbras
Nos primam & summam sextam numeramus utrâque
Et gelidum extremo lumen sentimus ab igne
Alterius finis si uis cognoscere gitis
Circumfer facilis oculos uultumq; per orbem
Quicquid erit cæli primum terræq; supremum
Qua coit ipse sibi nullo discrimine mundus
Redditq; aut recipit fulgentia sydera ponto
Præcingit tenui transuersum limite mundum
Hec quoq; per totum uolitabit linea cælum
Nunc tantum ad medium uergens mediumq; repente
Orbem nunc septem ad stellas: nunc mota sub astra
Sed quocumq; uagæ tulerint uestigia plantæ
Has modo terrarum nunc has gradientis in oras
Semper erit nouus & terris: mutabitur arcus
Quippe aliud cælum ostendens aliudq; relinquens
Dimiduatæ tegit arcq; refert uariocq; notauit
Hinc & cum uisu pariter sua fila mouentem

Hic terrestris erit: quia terram amplectitur orbis
Et mundum plano præcinxit limite girus
Atq; trahens Asiæ titulum memoratur orizon

De zodiaco & lacteo circulis

Is addunt aliquos diuersa fila trahentes
Inter se giros quorum fulgentia signa
Alter habet per que phæbus moderatur habenas
Sub sequiturq; suo solem uaga delia curru
Et quinque aduerso luctantia sydera mundo
Exercent uarias naturæ lege choreas
Hunc tenet & summo Cancer Capricornus ab imo
Bis recipit lucem qui circulus æquat & umbras
Lanigeri & libræ signo sua fila secantem
Sic per tres giros inflexus ducitur orbis
Rectaq; de nexo fallit uestigia cliuo
Nec uilus aciemq; fugit tantumq; notari
Mente potest sicut cernuntur mente priores
Sed nitet ingenti stellatus baltheus orbe
Insignemq; facit celato lumine mundum
Et ter uicenas partis patet atq; tricenas
In longum biflex latefcit fascia partis
Quæ cohibet uaria labentia sydera cursu
Aliter in aduersum positas succedit ad arctos
Et paulum a boreæ giro sua fila reducit
Transitq; inuersa per sydera cassiopix
Inde per obliquum descendens tangit olorem
A cæliuosq; secat finis aquilamq; supinam
Temporaq; æquantem girum zonamq; ferentem

Solis equos intra caudam qua scorpius ardet
Extremamq; sagittari leuam atq; sagittam
Inde suos sinuat flexus per crura pedesq;
Cenauri alternis rursusq; ascendere cælum
Incipit argiuamq; ratem per amplustria summa
Et medium mundi gerum geminosq; per imum
Signa secat subit Eniochum. teq; unde profectus
Catiopea petens super ipsum perseæ transit ipia
Orbemq; ex illa ceptum concludit in illa
Trisq; secat medios giros & signa ferentem
Partibus e binis quotiens preçiditur ipse
Nec querendus exit: uisus incurrit in ipsos
SPonte sua seq; ipse docet cogitq; notari
Namq; in ceruleo candens nitet orbita mundo
Ceui missura diem subito cælumq; recludens
Ac ueluti uiridis discernit semita campos
Quam terit assiduo renouans iter orbita tractu
Inter diuisas æquabilis est uia partis
Ut freta canescunt sulcum ducente carina
Accipiuntq; uiam fluctus spumantibus undis
Quam tortus uerso motuit de gurgite uertex
Candidus in nigro lucet sic limes olympto
Ceruleum findens ingenti lumine mundum
Vtq; suos arcus per nubila circinat irrs
Sic super incumbit signato culmine limes
Candidus: & resupina facit mortalibus ora
Dum noua per cæca uibrantur lumina noctem
Inquirantq; sacras humano pectore causas

Num se de ductis conettr̄ soluere moles
Seminibus rarasq; labet compage carinæ
Admittaq; nouum laxato pectore lumen
Quid? quasi non timeant magni cum uulnere cæli
Conspiciant feriat oculos iniuria mundi
An coeat mundus duplicisq; extrema cauernæ
Conueniant cæliq; oras & sydera tangant
Perq; ipsos iungat nexus manifesta cicatrix
Fissuram faciens mundi scapatus & orbis
Aeriam in nebulam clara compagine uersus
In cuneos cogat alti fundamina cæli
An melius manet illa fides per secula pristina
Illac solis equos diuersos curribus ille
Atq; aliam triuisse uiam longumq; per æuum
Exustas sedes incoctaq; sydera flammis
Ceruleam uerso speciem mutasse colore
Infusumq; loco cinerem mundumq; sepultum.
Famam etiam antiquis ad nos descendit ab ancuse
Phætontem patrio curru per signa uolantem
Diem noua mirati proprius spectacula mundi
Et puer in cælo badit curruq; superbus
Luxuriat mundo cupit & maiora parente
Monstratas liquisse uias orbemq; regentem
Imposuisse polo ne signa insueta tulisse
Errantis nutu flammis currumq; solutum
Deflexum solito cursu curuisq; quadrigis
Quid querimur flammis totum seuisse per orbem
Terrarumq; rogam cunctas arsisse per urbis

Cum uaga dispersi fluitarunt lumina curris
Et cælum exultum est luit ipse incendia mundus
Et noua uictuis flagrarunt sydera flammis
Nunc quoque preteriti faciem seruantia casus
Nec mihi celanda est famæ uulgata uetustas
Mollior e niueo lactis fluxisse liquorem
Pectore reginæ diuum cælumq; colore
In secisse suo qua propter lacteus orbis
Dicitur & nomen causa descendat ab ipsa
An maior densa stellarum turba corona
Contextit flammæ & crasso lumine candet
Et fulgore nitet collato clarior orbis.
An fortes animæ dignataq; numina cælo
Corporibus resoluta suis terræq; remissa
Huc nigrant ex orbe suumq; habitantia cælum
Ethereos uiuunt annos mundoq; fruuntur
Atq; hic aeacidas hic & ueneramur atridas
Tididenq; serum terræq; marisq; triumphis
Nature uictorem Ithacum piliumq; senecta
Insignem triplici danaumq; ad pargama reges
Caltram ducum: & cæli uictamq; sub hectore troiam
Auctoreq; nigrum partum stirpemq; tonantis
Rectorem lyciæ. nec te mauortia uirgo
Preteream regesq; alios quos græcia misit
Atq; asiæ gentes & magno maxima bella
Quicq; animæ uires & strictas pondere mentis
Prudentes habuere uiri quibus omnis in ipsis
Sensus erat: iustus Solon fortisq; Lygurgus.

Aethereusq; platon & qui fabricauerat illum
Damnatusq; suas melius damnauit athenas
Perfidis & uictor strarat qui classibus æquor
Rhomamq; uiri quorum iam maxima turba est
Tarquiniusq; nimis reges: & horatia proles
Tota acies pontis. nec non seuola trunco
Nobilior maiorq; uiris & coclia uirgo
Et rhomana ferens quæ textit mcenia cocles
Et cum militia uolucres coruinis adeptus
Et spolia & nomen qui gestat in alitæ phœbum
Et loue qui meruit cælum rhomamq; camillus
Seruando posuit brutusq; a rege receptæ
Conditor: ut pyrri per bella papirius ultor
Fabricius curiusq; pares & tertia palma
Macellus cos susq; prior de rege necato.
Certantes decii uotis simileq; triumphis.
Inuictusq; mora Fabius uictorq; necati
Liuius hasdrubalis socio per bella Nerone.
Scipiadeq; duces fatum Cartaginis unum
Pompeiusq; orbis domitor per trisq; triumphos
Ante deum princeps & censu Tullius oris
Emeritus cælum & claudia magna propago
Emiliaq; domus proceres clarique metelli
Et Cato fortunæ uictor matrisq; sub armis
Miles agreppa suæ uenerisq; ab origine proles
Iulia descendit cælo cælumq; repleuit
Quod regit Augustus socio per tonante
Cernit & in cætu diuum magnamq; Quirinum

Altius etherei qua candet circulus orbis
Illa deum sedes hec illis proximus diuum
Qui uirtute sua similes uestigia tangunt
Sunt alia aduerso pugnantia sydera mundo
Que celum terramq; inter uolitantia pendent
Saturni Iouis & Martis Solisq; sub illis
Mercurius Venerem inter agit Lunamq; locatus.
Hic prius incipiam stellis q̄ reddere uires
Signorumq; canam fatalia cārmine iura
Implenda est mundi facies corpusq; per omne
Quicquid ubiq; nitet uigeat quandoq; notandum est
Sunt etiam rare fortis natalis euntes
Protinus & raptim subitas candescere flammās
Aera per liquidum tractosq; per ire comcetas
Rara per ingentis uiderunt sæcula motus
Siue q; ingenitum terra spirante uaporem
Humidior sicca superatur spiritus aura
Nubila cum longo cessant depulsa sereno
Et solis radiis arefcit torridus aer
Acta alimenta sibi dimissus corripit ignis
Materiamq; sui deprendit flamma capacem
Et quia non solidum est corpus sed rara uagantur
Principia aurarum uolucrisq; simillima fumo
In breue uiuit opus ceptaq; incendia fine
Subsistunt pariterq; cadunt fulgente comceta
Quod nisi uicinos agerent occasibus ortus
Et tam parua foret accensis tempora flammis
Alter nocte dies esset cælumq; rediret

Immensum & scinno totum deprederet orbem
Tum quia non una spetie dispergitur omnis
Arridior terræq; uapor comprehenditur igni
Diuerfas quoq; per facies accensa feruntur
Lumina que subitis existunt nata tenebris.
Nam modo ceu longi fluitent de uertice crines
Flamma comas imitata uolat: tenuisq; capillos
Diffusos radiis ardentibus explice ignes
Nunc prior hæc facies dispersis crinibus exit
Et globus ardentis sequitur sub imagine barbæ
Interdum æquali laterum compagine ductus
Quadratam ue trabem fingit teretemue columnam
Quin etiam tumidis exequat dolia flammis
Procerto distenta utero paruosq; capillos
Mentitur paruis signis glomeratur in orbis
Hirta figurantis tremulo sub lumine melle
Lampidas & fissas ramosas fundit in ignis
Præcipites stellæ passimq; uolare uidetur
Quum uaga per liquidum scintillant lumina mundum
Et tennes longis iactantur crinibus ignes
Exuruntq; procul uolucres imitata sagittas
Arrida cum gracili tenuatur semita filo
Sunt autem cunctis permixti partibus ignes
Qui grauidas habitant fabricantes flumina nubes
Et penetrant terras ætnameq; imitantur olympo
Et calidas reddunt ipsis in fontibus undas
Ac silice in dura uiridicq; in cortice sedem
Inueniunt cum sylua sibi collisa crematur

Ignibus usq; adeo natura est omnis abundans
Ne mirere faces subitas crumpere celo
Aeraq; accensum flammis lucere coruscis
Arrida complexum spirantis semina terræ
Que uolucer pascens ignis sequiturq; fugitus
Fulgura quum uideas tremulum uibrantia lumen
Imbribus in medijs & cælum fulmine ruptum
Siue igitur ratio præbentis semina terræ
In uolucris ignes possunt generare comætas
Siue illas natura faces ob cuncta creauit
Sydera per tenuis cælo licentia flammis
Sed trahit ad semet rapido titanius aestu
Inuoluitq; suo flammatis igne comætas
Ac modo dimittit sicut cyllenius orbis
Et uenus accenso cum ducit uespere noctem
Serpentem falluntq; oculos rursusq; reuifunt
Seu deus instantis fati miseratur in orbe
Signa per affectus cæliq; incendia mittit
Nunq; futilibus excanduit ignibus aether
Squalidaq; elusi deplorant arua coloni
Et steriles inter sulcos defessus arator
Ad iuga mærentis cogit frustrata iuuenos
Aut grauibus morbis & lenta corpora tabe
Corripit exustis lætalis flamma medullis
Labentisq; rapit populos totasq; per urbis
Publica succensis peraguntur fata sepulchris
Qualis erichthonios pestis populata colonos
Extulit antiquas per funera pacis athenas

Alter in alterius labens quæ fata ruebant
Nec locus artis erat medicæ nec uota ualebant
Cesserat officium morbis & funera deerant
Mortibus: & lachrymæ fessus defecerat ignis
Et coaceruatis ardebant corpora membris
Et tanta quondam populo uiam contigit hæres
Talia significant lucentes sæpe cometæ
Funera cum facibus ueniunt crinisq; minantur
Ardentis sine fine rogos cum mundus & ipsa
Egrotet natura nouum sortita sepulchrum.
Quin & bella canunt ignes subitosq; tumultus:
Et claudestinis surgentia fraudibus arma
Extremas modo per gentis ut scedere rupto
Cum fera ductorem rapuit germania uarum.
Infecitq; trium legionum sanguine campos
Arserunt toto passim minitanti mundo
Lumina & ipsa tulit bellum natura per ignis
Opposuitq; suas uires finemq; minata est
Nec mirere grauis rerumq; hominumq; ruina
Sæpe domi culpa est: nescimus credere cælo.
Ciuilis etiam motus: cognataq; bella
Significant nec plura alias incendia mundus
Sustinuit: q̄ cum ducibus iurata cruentis
Arma philippeos implerunt agmine campos.
Vixq; etiam sicca nubes rhomanus harena
Ossa uirum lacenosq; prius superastitit artus.
Imperiumq; suis confligit uiribus ipsum
Perq; patris pater augustus uestigia uicit

Nec dum finis erat restabant actia bella
Dotali commissa acie repetitaq; rerum
Prelia & in ponto quæ situs rector olympo
Fœmineum sortita iugum cum pompa pependit
Atq; ipsa isiaco certarunt fulmina sistro.
Restabant profugo seruilia milite bella
Cum patrios armis imitatus filius hostis
Equora pompeius cœpit defensa parenti
Sed satis hoc satis fuerit, iam bella quiescunt
Atq; adamanteis discordia iuncta cathenis
Aeternos habeat frenos in carcere clausa
Sit pater inuictus patriæ: sit rhoma sub illo
Cumq; deum cælo dederit non querat in orbe.

Capitula primi libri

Prohemium De origine mundi Q uare terra sit rotun
da De duodecim signis De ariete & cæterorum ordine
De æternitate mûdi De paralellis circulis De magnitudi
ne & latitudine mûdi & signorû De orizôte De zodiaco
Explicit liber primus Incipit eiusdem liber secundus

De regibus qui fuerunt sub hectore

Aximus Iliace gentis certamina uates.
E quinquaginta regum regemq; patremq;
Hectoreamq; facit tutam subq; hectore troiam
Erroremq; ducis totidem quod fecerat annis
Instantem bello geminata per agmina ponto
Vltimaq; in patria captisq; penatibus arma
Ore sacro cæcinit patria at que uira petentem
Dum dabat eripuit cuiusq; ex ore profuso

Omnis posteritas latices in carmina duxit
Amnemque in tenuis ausa est deducere riuos:
Vnius fecunda bonis sed proximus illi
Hesiodus memorat diuos: diuumque parentis.
Et caelos enixum terras orbemque sub illo.
Infantem: & primu titubantia sidera corpus
Titanasque senes iunisse cunabula magni
Et sub fratre uiri nomen sine fratre parentis
At iterum patrio nascentem corpore bacchum.
Omnia que immense uolitantia lumina mundo.
Quia etiam ruris cultus legesque rogauit.
Miliciumque soli:que colles bacchus amaret
Quod fecunda ceres campos:que bacchus utrumque
Atque arbuta uagis essent:que adultera ponus.
Syluarumque deos sacrataque numina nymphas
Pacis opus: magnos naturae condit in usus.
Astrorum quidam uarias dixere figuras.
Signaque diffuso passim habentia caelo
In proprium cuiusque genus causasque tulerit
Perli & andromedae penas matremque dolentem
Soluentemque patrem raptamque lycaone natam
Officioque Iouis Cynosuram lacte capellam.
Et furto cygnum pietate ad sidera ductam
Erigonea ictaque nepam: spolioque leonem
Et morsu cancrum pisces cythereide uersa
Lanigerum uicto ducentem sidera ponto
Caeteraque ex uariis pendentia casibus astra
Echera per summum uoluerant fixa reuolui.

Quorum carminibus nihil est nisi fabula cælum
Terraq; composuit cælum quæ pendit ab illo.
Quin etiam pecorum ritus & pana sonantem
In calamos sicula memorat tellure creatis
Nec siluis siluestre canit perq; horrida motus
Rura serit dulcis musamq; inducit in auras.
Ecce alius pictas uolucris: & bella ferarum
Ille uenenatos anguis: hic nata per herbas
Fata refert: uitamq; sua radice ferentis
Quin etiam tenebris immensum tartara natum
In lucem de nocte uocant orbemq; reuoluunt
Itineris uersum naturæ fœdere rupto
Omne genus rerum doctæ cecinere sorores
Omnis ad accessus heliconis semita trita est
Et iam confusi manant de fontibus amnes.
Nec capiunt haustum turbamq; ad sacra ruentem
Integra quæramus rorantis prata per herbas.
Vndamq; occultis meditantem murmur in antris
Quam neq; durato gustarint ore uolucres
Ipse nec æthereo phœbus libauerit igni
Nostra loquar: nulli natum debebimus ora
Nec furtum sed opus ueniet: soloq; uolamu
In cælum curru propria rate pellimus undas.
Namq; canam tacita naturæ mente potentem
Insusumq; deum cælo: terrisq; fretosq;
Ingentem æquali moderatam fœdere molem
Totumq; alterno consensu uiuere mundum.
Et rationis agi motu cum spiritus unus

Per cunctas habitet partis atq; irriget orbem
Omnia peruolitans corpusq; animale figuret
Quod nisi cognatis membris contexta maneret
Machina & imposito pareret tota magistro
Ac tantum mundi regeret prudentia sensum
Non esset statio terris non ambitus astris
Hareretq; uagus mundus standoq; rigeret
Nec sua dispositos seruarent sydera cursus.
Noxq; alterna diem fugeret rursumq; fugaret
Non imbres alerent terras non æthera uenti
Non pontus grauidas nubes: nec flumina pontum
Nec pelagus fontis: nec staret summa per omnis
pars semper partes æquo digesta parente
Ut neq; deficerent undæ nec sydera nobis
Nec cælum iusto maiusue minusue uolaret
Motus alit: non mutat opus sic omnia toto
Dispensata manent mundo diuumq; seq; uuntur.
Hic igitur deus & ratio quæ cuncta gubernat
Ducit ab æternis terrena animalia signis
Que quâquâ longo cogit summota recessu
Sentiri tamen ut uita ac fatu ministrant
Gentibus: ac proprios per singula corpora mores.
Nec minus est querenda fides sic temperata arua
Cælum: sic uarias fuges redditq; rapitq;.
Sic pontum mouet & terris imittit & aufert
Atq; hec seditio pelagi nunc sydera luna
Mota tenent: nunc diuerso stimulata recessu
Nunc anni spatio phœbum comitata uolantem ciii

Sic submersa fretis concharum & carcere clausa
Ad lunae motum variant animalia corpus
Et cum damna tuas imitantur delia uires
Tu quoque fraternis sic reddis cornibus orta
Atque iterum ex iisdem repetis quantumque relinquit
Aut dedit ille refert & syderum constans
Denique sic pecudes: & muta animalia terris
Cum maneant ignara sui regisque per aeuum
Natura tamen ad mundum reuocante parentem
Attollunt animos caelumque ac sidera seruant
Corporaque ad lunae nascentis cornua lustrant
Venturasque uident hyemis reditura serena
Quis dubitet post hec hominem coniungere caelo?
Eximiam natura dedit linguamque capaxque
Ingenium uolucrumque animum quem denique in unum
Descendit deus atque habitat ipsumque requirit
Mitto alias artis quarum est permissa uoluntas
Infidos adeo nec nostri munera census
Mitto quae aequali nihil est sub lege tributum
Quod patet auctores humani corporis esse.
Mitto quod certum est & inuitabile fatum
Materiaeque datum est cogi sed cogere mundo.
Quis caelum possit nisi caeli munera nosset.
Et reperire deum: nisi quis pars ipsa deorum esse
Atque hanc connexi molem sine sine parentis
Signorumque choros ac mundi flammea tecta
Aeternum & stellis aduersus sidera bellum
Ac terras caeloque fretum subiectaque utrisque

Cernere & angusto sub pectore claudere possit
Hi tantos animis oculos natura dedisset
Cognatamq; sibi mentem uertisset ad ipsum.
Et tantum ditasset opus cæloq; ueniret.
Quod uocat in cælum sacra ad commercia rerum
Et primas quas dant leges nascentibus astra
Quis neget esse nefas inuitum prendere mundum
Et uelut in semet captam deducere in orbem?
Sed nec circuitu longo manifesta probentur
Ipsa fides operi faciet pondusq; fidemq;
Nam neq; decipitur ratio nec decipit unquam
Rite secunda uia est ac ueris credita causis.
Euentusq; datus qualis prepicitur ante.
Quod fortuna ratum faciat quis dicere falsum
Audeat: & tantæ suffragia uincere sortis
Hec ego diuino cupiam cum ad sydera fl at
Ferre nec in turbam nec turbæ carmina quondam:
Sed solus uacuo ueluti uectatus in orbe
Verbera tam currus non occurrantibus ullis
Nec pariter socios commune gerentibus actus
Sed cælo noscenda: canam mirantibus astris.
Et gaudente sui mundo per carmina uatis.
Vel quibus illa sacros non inuidere meatus
Notiamq; sui minima est quæ turba per orbem.
Illa fluit quæ diuitias quæ diligit aurum
Imperia & fasces mollemq; per ocia luxum
Et blandis aduersa sonis dulcemq; per aures
Affectum, ut modico noscendo ad fata labore ciiii

Hoc quoq; fatorum est legem perdiscere fati
At primum astrorum uaria est natura notanda.
Carminibus per utrumque genus. nam mascula sex sunt
Diuerſi totidem generis sub principe thauro
Cernis ut aduersus redeundo surgit in arcum?
Alternant genus: & uicibus uariantur in orbem.
Humanas etiam species in parte uidetis.
Nec mores distant pecudum pars atq; ferarum
Ingenium facient que iam signanda sagaci
Singula sunt animo propria que sorte feruntur.

Que signa duplicia sunt & biforma

Nunc binis insiste dabunt geminata potentis

Per socium effectus: multū comes addit & aufert.

Ambiguusq; ualent que sint collegia fati
Ad meritum noxamq; duos per sydera pisces
Et totidem geminos nudatis aspice membris
His coniuncta manent alterno brachia nexu
Dissimile est illis iter in contraria uersis
Par numerus sed enim dispar natura notanda est
Atq; hec ex paribus toto gaudentia celo
Signa manent nihil exterius mirantur in ipsis.
Amissumue dolent quedam q; parte recisa
Atq; ex diuerso commissis corpore membris
Vtq; capricornus qui tentum dirigit arcum
Iunctus equo: pars huic hominis: sed nulla prioris.
Hoc quoq; seruandum est alta discrimine in arce
Distat enim gemina duo sine duplaue figura.
Quin etiam crigione binis numeratur in astris

Nec facies ratio duplex: nam desinat æstas
Incipit autumnus media sub uirgine uterque
Id circo tropicis præcedunt omnibus astra
Bina ut lanigero chelys cancroq; caproq;
Quod duplices retinet connexo tempore uires.
Ut quod subsequitur cancer sub sydera fratres
Et geminis alter florentia tempora uires
Sufficit æstatem sitientem prouehit alter
Nudus uterque tamen sentit quia uterque calorem
Ille senescentes uires subeuntis & ille
A etatis pars est primæ fors ultima parti
Nec non arcitenens qui te capricorne sub ipso
Promittit duplici formatus imagine fertur
Mitior autumnus mollis sibi uendicat artus
Materiamq; hominis fert tergo membra regentem
Excipiunt hyemem nec iamq; in tempora signum
Quosq; aries præ se mittit duo tempora pisces
Bina dicunt hyemem claudit uer inchoat alter
Cum sol equoreis reuoluans decurrit in astris
Hybemi cocunt cum uer tunc roboris imbres
Vltra q; sursum oris habet fluitantia signa
Que signa sint aduersa
Quod tria signa noue signis cõiuncta repugnãt
Et quasi seditio celum tenet aspice thaurum
Clunibus: & geminos pedibus testudine cancrum
Surgere cum reætis oriatur cætera membris
Ne mirere moras cum sol aduersa per astra
Acstiuum tardis attollit mensibus annum

Que signa nocturna aut diurna sint
Nec te pœniteat nocturna diurnaq; signa
Que sunt perspicere & propria deducere lege
Non tenebris aut luce suam per agentia noctem
Nam commune foret nullo discrimine nomen
Omnia que certis uicibus per tempora fulgent
Et nunc illa dies nunc noctes illa sequuntur
Sed quibus illa parens mundi natura sacrata est
Temporis attribuit partis statione perenni
Namq; sagittari signum rapidiq; leonis
Et sua respiciens aurato uellere terga.
Tum pisces cancer: & cancri scorpion ictu
Aut uicina loco diuisa aut partibus æquis
Omnia dicuntur simili sub sorte diurna
Cætera nec numero consortia nec uitæ fedis
Interiecta locis totidem nec signa feruntur
Quin etiam sex continuis dixere diurnas
Et se uoces castoris que sunt a principe signo
Lanigeri: sex a libris nocturna uideri.
Sunt quibus esse diurna placet: que mascula surgunt.
Femina in noctem tutis gaudere tenebris.
Quod non nulla sibi nullo monstrante loquuntur.
Neptuno debere genus scopulosus in undis
Cancer & effuso gaudentes in æquore pisces.
Ut que terrena censentur sydera sorte.
Princeps armenti thaurus regnoq; superbus
Lanigeri gregis est aries positusq; duorum
Prædatorq; leo: dumosis scorpis aruis.

Sunt etiam mediae legis communia signa.
Ambiguus terræ capricornus: aquarius undis
Parq; marina nitens fundentis semper aquari
Humida terrenis atq; illis terrea mixta.

Que signa secunda sint
Non licet a minimis animum deflectere causis
Nec quicquam rationis eget frustraue creatum
Fecundum est proprie cancri genus: acer & ictu
Scorpius & partu complementis æquora pisces.
Sed sterilis uirgo est simili coniuncta leoni
Nec capit aut captos effundit aquarius ortus.
Inter utrumque manet capricornus corpore mixto
Et qui contento fulget centhaurus in arcu
Communisq; aries æquantem tempora libram.
Et geminos thaurumq; pari sub sorte recenset.

Que sint currentia signa aut recta
Nec tu nulla putes in eo commenta notasse
Naturam rerum q; sunt currentia quedam
Vt leo & architenens ariesq; in cornua tortus.
Aut que recta suis librantur stantia membris
Vt uirgo & gemini fundens & aquarius undas

Que signa sint sedentia aut iacentia
Vel que fessa sedent pigras referentia mentis
Thaurus depositis collo sopitus aratris.
Libra sub emerito confedens orbe laborum.
Tiq; tuo capricorne gelu contractus in astris.
Contra iacet cancer patulam distentus in aluuium

Scorpius incumbens plano sub corpore terræ
In latus obliquos piscis semperq; iacentis.

Que signa sint debilia

Quod si solerti circumspicis omnia cura

Fraudata inuenies ammissis sydera membris

Scorpius in libra consumit brachia: thaurus

Succidit in curuo claudus pede lumina cancri

Dextrum centhauro super est & queritur unum.

Sic nostros casus solatur mundus in astris

Exemploq; decet patienter damna subire.

Omnis cum caelo fortunæ pendeat ordo.

Ipsaq; debilibus formentur sydera membris

Temporibus quoq; sunt propriis pollentia signa.

Aestas a geminis autumnus uirgine surgit.

Bruina sagittifero: uer piscibus incipit esse.

Quattuor in partes: scribuntur sydera terræ

Hyberna æstiuis: autumnis uerna repugnant.

Cognoscere proprias formas signorum

Nec satis est proprias signorum noscere formas

Consensu quoq; fata mouent & fœdere gaudent

Atq; aliis aliæ succedunt sorte locoq;

Circulus ut destro signorum clauditur orbe.

In tres æquales discurrit linea ductus

Inq; uicem extremis iungit se finibus ipsa

Et quecumque ferit dicuntur signa trigona.

In tria partitur q; ter cadit angulus astra

Que diuisa manent ternis distantia signis

Laniger & paribus spatiis duo signa leonis.

Atq; sagittari diuerso conspicit ortu
Virginis & thauri capricorno consonat aſtrum.
Cætera ſunt ſimili ratione triangula ſigna
Per totidem toti deſunt que condita mundo.
Sed diſcrimen erit dextris: ſeu cauſa ſiniſtra
Que ſubeunt que præcedunt dextra eſſe feruntur
Dextera erit thauro capricornus uirgo ſiniſtra.
Hoc ſatis exemplo eſt ad que diuerſa quaternis
Partibus æquali laterum ſunt condita ductu.
Quorum deſignat normalis uirgula ſedes
Sic iuſtam ſpectat libram capricornus & inde
Conſpicit hunc aries atq; illum partibus æquis
Cancer & hunc leua ſubeuntis ſydera libræ
Semper enim dextris cenſentur ſigna priora
ſcilicet in totidem partis deducere cuncta
Ternaq; biſſenis quadrate fingere ſignis.
Quorum propoſito redduntur in ordine uires.
De mēſura trigonum & quadratorū in parres
Ed ſi quis contentus erit numeraffe quadrata
Diuiſum ſignis mundum putet eſſe quaternis
Aut tria ſub quinis ſignis ornare trigonum.
Vt ſocias uires & amicos exigat ortus.
Fœdera que inueniat mundi cognata per aſtra
Faluſus erit. nam quina licet ſint undiq; ſigna
Qui tamen ex ſignis que quinto quoq; ſeruntur
Aſtra loco fuerint nati ſentire trigoni
Non poterunt uires licet illud nomine ſeruent.
Amiſere loco dotes: numiſq; repugnant

Nam cum sint partes orbis per signa trecentæ
Et ter uicenæ quas phœbi circuit ardor
Tertia pars eius numeri latus efficit unum
In tres perducti partes per signa trigoni
Hanc autem numeri non reddit linea summam
Si signum a signo non pars a parte notetur
Quod quis duo sint tribus a dirimantibus astra
Si tamen extremam leui primam ue prioris
Inter se conferre uoles numerumq; notare
Ter quinquagenas implebunt ordine partis
Transibit numerus formam sineq; sequentis
Consumet ductus. licet ergo signa trigona
Dicantur partis non seruant illa trigonas
Hec eadem species fallit per signa quadrata
Quod cum totius numeri qui construit orbem
Ter triginta quadram partes per sydera reddant
Euenit: ut prima signi de parte prioris
Si partem ad summam ducatur uirga sequentis
Bis sexagenas faciet sua summa prioris
Et pars confertur subiuncti prima duorum
Signorum: in medio numeri transitq; refertq;
Triginta duplicat partis pars tertia deerit
Et quis quartum a quarto quis computet astrum
Naufragium facient partes unius in ipsis.
Non igitur satis est signis numerasse trigonas
Quadrati ue fidem cæli per signa quaterna
Quadrati si forte uoles effingere formam
Partibss aut trinis facies cum membra trigoni

Hic poscit quartam partem centesima summa
Illic amittit decimam sic conuenit ordo.
Et quisque quater cunctis fauet angulus usq̃.
Queque loca in triplici signarit linea ductu
Cum signata uia linquet dispendia rectæ
Itaq̃ uicem affectus & mutua iura fauoris
Quo circa non omnis habet genitura trigonos
Consumet ductus licet ergo signa trigona
Dicantur partis non seruant illa trigonis.
Consensum signis: nec cum sint sorte quadrata.
Cuntinuo inter se seruant commertia rerum
Distat enim an partis consumat linea iustas
Detrahetq̃ modum numeri: quem circulus ambit.
Nunc tres efficiet nunc quattuor undiq̃ ductus.
Quos in plura iuuat ratio procedere signa
Interdum q̃ sint numeris memorata per orbem.
Sed longe maior uis est per signa trigoni
Quã quibus est titulus sub quarto quoq̃ quadratus
Altior est horum summoto linea templo
Illa magis uicina meat caeloq̃ recedit
Et propius terras accedit uisus eorum
Aeraq̃ infectum nostras dimittit ad auras.

De signis exagonis

Euiq̃ alternis data sunt commertia signis
Mutua nec magno consensu scœdera seruant
In uita angusta q̃ linea flectitur orbe
Nam cum per tales formantur singula limes
Sydera & alterno diuertitur angulus astro

Sexq; per anfractus curuatur uirgula in orbem
A thauro uenit in cancerum: tum uirgine tacta
Scorpion ingreditur qua te capricorne rugentem
Et geminos a te piscis aduersaq; thauri
Sydera contingens finit qua cœperat orbem
Alternis ductus locus & per rranlita signa.
Vtq; ea pretream que sunt mihi singula dicta
Flexibus & totidem similis fit circulus illis
Transuersos igitur fugiunt subeuntia uisus.
Quod nimis inclinant aciem limisq; uidentur.
Vicinaq; latent ex recto certior ictus.
Tertia conuerso condnutnr signa recessu
Et que succedit connexo linea cælo
Singula circuitu que tantum transeat astra
Vis eius procul est altoq; uagatur olympo
Et tenuis uires ex longo mittit in orbem.
Sed tamen est illis phcebus sub lege propinquus.
Quod non diuersum genus est quod euntibus astris
Mascula sed maribus respondent cætera sexus
Feminei se coniungunt commertia mundi
Sic quicquam alternis paret natura figuris
Et cognata iacent certis sub legibus astra
De coniunctis signis & quare sexto loco sint
Am uero nulla est herentibus addita signis
Gratia nam consensus habet quia uisus ademptus
In se cuncta ferunt anno quæ cernere possunt
Sunt etiam aduersi generis cunnexa per orbem
Mascula femineis semper obsessa uicifera

Disparibus non ulla datur concordia signis
Sexta quoq; in nullas numerantur commoda uires
Virgula per totum quod pars non ducitur orbem
Sed duo signa facit mediis sub mota quaternis.
Tertius assumpto ductus non sufficit orbe.

De contrariis signis

Atq; ea diuersis ex partibus astra refulgent
Per medium aduerso mundum pendentia uultu
Et toto diuisa manent contraria caelo.
Septima quoq; loco quāuis sub motā ferantur
Vel bello uel pace suas ut tempora poscunt
Nunc phœbo stellis: nunc & dictantibus iras
Quod si forte libet que sunt contraria signa
Per titulos celebrare suos sedesq; memento
Solstitium brumæ capricornum opponere cancro
Lanigerum libræ par nox in utroque diesq; est.
piscibus erigonem: inueniq; urnæq; leonem
Scorpius esumo cum fulget taurus in imo est
Et cadit architenens geminis orientibus orbe
Observant inter sese contraria cursus.
Sed quāquā aduersis fulgent contraria signis.
Natura tamen interdum sociata feruntur.
Et generum exemplis concordia mutua surgit
Mascula si paribus uel si diuersa suorum est.
Respondent generi pisces & uirginis astrum.
Aduersi uolitant: sed amant communia iura
Et uincit natura locum: sed uincitur ipsa
Temporibus cancerq; tibi capricorne repugnat. d

Hinc rigor & glacies niibusq; albertia rura
Hinc sitis & sudor nudusq; in collibus orbis.
Aestiuosq; dies æquat nox frigida brumæ.
Sic bellum natura gerit: discordat & annum.
Ne mirere in ea pugnantia sydera parte.
At non lanigeri signum libræq; repugnat.
In totum quia uer autumnii tempore differt.
Fructibus hic implet maturis floribus illud
Sed ratione pari est æqualis nocte diebus
Temporaq; efficiunt simili concordia textu
Permixtosq; dies mediis hyemem inter & æstum
Articulis uno seruantia tempore utrumque
Quo minus in festo decertent sydera celo.
Talis erit ratio diuersis addita signis.

Sub cuius dei tutela queque sint signa

His animaduersis rebus quæ proxima cura

Noscere tutelas adiectaq; numina signis.

Et que cuique deo rerum natura dicauit
Cum diuina dedit magnis uirtutibus ora
Condedit & uarios sacro sub numine mores.
Pondus uti rebus persona imponere possit.
Lanigerum pallas taurum cytherea tuetur.
Formosos phœbus geminos cylleniæ cancrum.
Iuppiter & cum matre deum regit ipse leonem.
Spicifere est uirgo cereris fabricataq; libra
Vulcano pugna mauorti scorpion hæret
Venantem diana uirum sed partis equinæ
Atq; angusta fouet capricorni sydera uesta

Et Iouis aduersum Iunonis aquarius astrum est
Agnoscit q̄ suos neptunus in æquore pisces.
Hinc quoq̄ magna tibi uenient momenta futura
Q̄um ratio tua fert stellas & sydera curet
Argumenta petes omni de parte uiasq̄
Arus ut ingenio diuisa potentia surgat
Exæquentq̄ fidem cæli mortalia cordia.

Q̄ue mēbra hūana cuique signo sint attributa
Accipe diuisas hominis per sydera partis
Singula que in propriis parentia signa figuris
In quis precipuas toto de corpore uires
Exercent aries caput est ante omnia princeps
Sortitur ceasus quosque & pulcherrima: colla
Taurus & in geminis æquali brachia forte
Scribuntur connexa humeris pectusq̄ locatum
Sub cancro est. laterum regnum scapulæq̄ leonis.
Virginis in propriam descendunt Ilia fortem.
Libra regit clanis: & scorpius inguine gaudet.
Centauro femora accedunt: scorpius utrisq̄
Imperat in genibus: crurum fundentis aquari
Arbitrium est. piscesq̄ pedum sibi iura reposcunt.

Signorū cōmertia audit⁹ uisus amores & odia
Q̄uin etiam propriis inter se legibus astra
Conueniunt. & certa gerant commercia rerum
Inq̄ uicem prestant uisus atq̄ auribus hærent
Aut odium fœdus ue gerunt conuersaq̄ quedam
In semet propio ducuntut plena fauore
Id circo aduersus non nunq̄ gratia signis

Et bellum sociata gerunt alienaq; sedem
Inter se generant coniunctos omne per æuū
Vtrique & sorti pugnant fugiuntq; uicissim
Sed deus in leges mundum quū conderet omnem.
Affectus quoq; diuisit uariantibus astris
Atq; aliorum oculos: aliorum contulit aures
Iunxit amicitias horum sub fœdere certo
Cernere ut inter se possint audireq; quedam.
Diligerent alia: & noxas bellumq; mouerent
His etiam proprie foret indulgentia sortis
Vt se deligerent semper sibiq; ipsa placerent.
Sicut naturas hominum pleraq; uidemus.
Qui genus ex signis ducunt formantibus ortus
Consilium ipse suum est aries ut princeps dignum est
Audit sed libramq; uidit frustratur amando
Taurus lanigero qui fraudem nectit & ultra
Fulgentes uidet atq; audit per sydera piscis
Virgine mens capitur sic quondam gesserat ante
Europam dorso retinentem cornua leua
Indutusq; loui geminorum ducitur aures
Ad iuuenem eternas fundentem piscibus undas
Inq; ipsos animum piscis oculi leonem
Cancer & aduerso capricornus conditur astro
Vertitur in semet oculis in muta; tendit
Auribus & cancri captatur aquarius astro.
At leo cum geminis aciem coniungit & aurem
Centaurus geminos capricorni diligit astrum
Erigone taurum spectat: sed scorpion audit

Atq; sagittifero conatur neçtere fraudem
Libra tuos sequitur sensus solumq; uidendo
Lanigerum. atq; animo complexa est scorpion infra
Ille uidet pisces auditq; per omnia libram
Necnon arcitenens magno parere leoni
Auribus atq; oculis signum fundentis aquari
Conspicere assuevit solamq; ex omnibus astris
Diligit erigonem. contra capricornus in ipsum
Conuertit uisus quid enim mirabitur ille
Maius in augusti felix cum fulserit ortum
Auribus & summi captat fastigia cancri
Et nudus geminis intendit aquarius aurem
Sublimenq; colit cancrum specta;q; reducta
Tela sagittiferi pisces ad scorpion acrem
Dirrexere aciem cupiuntq; attendere taurum
His natura uices tribuit cum sydera fixit
His orti similes referunt per mutua census
Audire & cupiunt alios aliosq; uidere
Horum odio nunc horum iidem ducuntur amore.
Illis infidias tendunt captantur ab illis
Quia aduersa meant etiamq; trigona trigonis
Alteraq; in bellum diuerso limite ducit
Linea. sic ueri per totum consonat ordo
Nanq; aries leo & arcitenens sociata trigono
Signa negent chelis fœdus toti; trigono
Quod gemini excipiunt fundens & aquarius undas
Idq; duplex ratio cogit uerum esse fateri
Quod tria signa tribus signis contraria fulgent diiii

Quodq; aeterna manent hominum bella atq; ferarum
humana est facies librae diuersa leonis
Id circo cedunt pecudes q; uiribus amplis
Consilium est maius uictus leo fulget in astris
Aurea lanigero concessit sydera pellis.
Ipse suae partis centaurus tergo cedit
Vsq; adeo est hominis uictus: q; mirer ab illis
Nascentis librae superari posse trigonum.
Quin etiam breuior ratio est per signa sequenda
Nam quaecumque nitent humana condita forma
Astra manent illis inimica & uicta ferarum
Sed tamen in proprias secedunt singulas mentis.
Et priuata gerunt secretis hostibus arma
Lanigero genitis bellum est cum uirgine natis
Et libra gemini pisces quos perculit unda
In partis tauri sub cancro nata feruntur
Pectora & in chelis, & que dat scorpius acer
Et pisces: atq; hos geminorum sydera formant
His cum lanigero bellum est eiusq; trigono
In cancro genitos a capricorno semina ledunt
Et librae partus: & quos dat uirginis astrum.
Quicq; sub aduersi numerantur sydere tauri
Lanigeri communis erit rabidiq; leonis
Hostis. sed totidem bellum sub scribitur astris.
Erigone taurumq; timet geminiq; sub arcu
Centaurum & pisces & te capricorne rigentem
Maxima turba petit libram capricornus & illi
Aduersus cancer chelis quod utrumque quadratum est.

Quiq; in lanigeri numerantur signa trigonum
Scorpius in totidem fecundus creditur hostis.
Equoreum iuuenem: geminos taurum atq; leonem
Erigonem libramq; fugit metuendus & ipse.
Quiq; sagittiferi ueniunt de sydere partus
Hos geminis nati libraq; & uirgine & urna
Depreſſiſſe uolunt legem & natura iubentem
Nec eadem capricorne tuis inimica feruntur
Et quos æternis perſundit aquarius undis
Ad pugnam ueniens cogit totumq; trigonum
Turba ſub unius iuuenis uirtute ferarum.
Pifces exortos uicinus aquarius urget
Et gemini fratres: & quos dat uirginis aſtrum
Quiq; ſagittiferi decedunt ſydere nati.
Hec ſola eſt ratio quæ dat naſcentibus arma.
Inq; odium generet partus & mutua uelle
Sed plerumq; manent inimica tertia queque
Lege intransuerſum uultu deſixa maligno
Quoq; manent quecunq; loco contraria ſigna
Ad ierſolq; gerunt inter ſe ſeptima uiſus
Tertia queque illis utriuſque trigona feruntur
Ne ſit mirandum ſi phœbus non datur a ſtris
Que ſunt aduerſis ſignis cognata trigoni:
Per tot ſignorum ſpecies contraria ſurgunt
Corpora tot modis quotiens inimica creantur.
Id circo nihil ex ſemet natura creauit
Pectore amicitia maius nec rarius unquã.
Vnus erit pylades unus qui malit horeſtes

Ipse mori leuis una fuit per sæcula mortis
Alter q̄ caparet fatum non crederet alter
Et duo qui potuere sequi uix noxia pænis
Optauitq; reum sponsor non posse reuerti
Sponsorcmq; reus timuit ne solueret ipsum.
Perq; tot ætates hominum tot tempora & annos
Tot bella & uarios etiam sub pace labores
Et fortuna fidem quærat uix inuenit usq̄.
At quanta est scelerum moles per sæcula cunctas
Quã q̄ onus inuidiæ non excusabile terris
Venales ad fata patres matrumq; sepulchra
Imposuit phœbus noctem terrasq; reliquit.
Quid loquar euersas urbis: & prodita templa
Et uarias pacis clades: & mixta uenena.
Insidialq; feri ædes in mœnibus ipsis
Et sub amicitia grauantem nomine turbam.
In populo scelus est & abundant cuncta furore
Et fas atq; nefas mixtum legesq; per ipsas
Sæuit nequities pænas iam noxia uincit
Scilicet in multis quoniam discordia uincit
Corpora nascuntur pars & sublata per orbem
Et fidei rarum fœdus pacisq; tributum
Utq; cælum sic tellus dissidet ipsa.
Acq; hominum gentes inimica forte feruntur
Sitamen & cognata cupis cognoscere signa
Que iungant animos & amica sorte ferantur
Lanigeri partus cum toto iunge trigono
Simplicior tamen est aries meliorq; leone

Prosequitur genitos & te centaure creatos
Quam colitur. nanq; est natura mitius astrum
Expositumq; suæ noxæ nec fradibus ullis
Nec minus ingenio molli q̄ corpore constat
Illis est feritas signis prædæq; cupido
Venalisq; animus non nunquã excedere cogit
Commoditate fidem nec longa est gratia facti
At cum lanigei partus sub utroque trigono
Non parci: sed rara gerit pro tempore bella
Quod feritas utriusque magis pro tempore cogit
Plus tamen in duplici numerandum est roboris esse
Cui commixtus homo est q̄ te ne meæ sub uno.
Id circo pax est signis & mixta quærela.
Quin etiam tauri capricorno iungitur astrum
Nec magis illorum coeunt ad fœdera mentes
Virgineos etiam partus quicumq;ne creantur
Tauro complecti cupiunt: sed sæpe queruntur
Quosque dabunt chele & quos dat aquarius ortus
Vnum pectus habent fideiq; immobile iunctum
Magnus & in multos ueniet successus amicos
Scorpius & cancer fraterna in nomina ducunt
Ex semet genitos nec non & piscibus orti
Concordant illos nam sæpe est sub dolus actus
Scorpius aspergit nexis sub nomine amici
At nibus in lucem pisces uenientibus adsunt
His non una manet semper sententia cordi
Commutant animos interdum & fœdera rumpunt
Ac repetunt tectæq; lues sub fronte uagantur.

Sic erit ex signis odium tibi paxq; notanda.
In terris geniti tali sub lege creantur
Nec satis est tantum solis insistere signis
Contemplare locum cæli sedemq; uagarum
Parte genus uariant & uires linea mutat
Nam sua quadratis ueniunt sua iura trigonis
Et que per fenos decurrit uirgula tractus
Queque secant medium terras uerso limite celum
Hinc modo dat mundus uires modo detrahit
Queq; illic sumunt uires huc acta reponunt.
Distat enim surgat ne eadem subeat ne cadat
Crebrius aduersis odium est cognata quadratis
Corpora censetur signis & amica trigonis
Nec ratio obscura nam quartum quoq; locauit
Eiusdem generis signum natura per orbem
Quattuor æquali cælum discrimine signant
In quibus articulos anni deus ipse creauit.
Ver aries cererem cancer bachumq; ministrans
Libra caper brumam genitosq; ad frigora piscis.
Nec non & duplici que sunt connexa figura
Quartum queque locum retinent duo cernere pisces
Et geminos iuuenis duplicemq; in uirgine formam
Et duo centauri licet uno corpore texti
Sic & simplicibus signis stat forma quadrata
Nam neq; taurus habet commitem nec pingitur ulli
Horrendus leo nec metuit sine corpore quenquam
Scorpius atq; uno censetur aquarius astro
Sic quecunq; manent quadrato condita templo

Signa parum referunt numerus aut tempore sortem
Ac ueluti cognata manent sub scedere tali
Id circo affines signant grauibus propinquis
Accedunt unaq; tenent sub imagine natos
Longior in spatium porrecti est linea maius
Que tribus emensis signis facit astra trigona
Hec ad amicitias mutantes iura gradumq;
Sanguinis atq; annis hærentia tempora dicunt
Vtq; ipsa in longo coeunt summoto recessu
Sic nos coniungunt maioribus interuallis.
Hec meliora putant mentis que iungere possunt.
Quã que non nunq; scodus sub sanguine fallunt
Proxima proxima uicinis sub scribuntur tertia queque
Hospitibus sic astrorum seruabitur ordo
Quotquot cardinibus proprio uariante mouentur
Que quãquã in partes diuisit quattuor orbes
Sydera quadrata efficiunt non longe quadrati
Censentur minus est numeri q̄ cardinis usus
Adde suas partis signis suas partibus astra
Nam nihil in totum seruit sibi mixta seruntur.
Ipsis dant fines astris capiuntq; uicissim
Que mihi mox certo digesta sub ordine signent
Omnibus ex illis ratio est repetenda per artem.
Paccatam infectis signa ut per discere possis.
Perspicere nunc tenui uisu rem ponderi magnam
Et tantum graio signari nomine passum
Dedecamoria in titulos signantia causas
Nam cum tricenas per partis sydera consent

Rurfus bisseis numerus deducitur omnis
Ipsa igitur ratio binis in partibus esse.
Dimidiaſq; docet partes his finibus esse
Dedecatemorum constant bisſenaq; cuncta
Omnibus in ſignis que mundi conditor ille
Attribuit totidem numero fulgentibus
Vt ſociata forent alterna ſydera ſorte
Et ſimilis ſibi mundus & omnia in omnibus aſtra
Quorum mixturis regeret concordia corpus
Et tutela foret communi mutua cauſa
Id circo quãquã ſignis naſcuntur eiſdem
Diuerſos referunt mores inimicaq; uota
Et ſæpe in pecudes errat natura moremq;
Femina ſubſequitur miſcentur ſydere partus
Singula diuerſis uariant quot partibus aſtra
Duo decatemoriis proprias mutantia uires.
Nunc quid ſit cuiuſue canam quouẽ ordine conſtent
Ne uagus ignotis ſignorum partibus erres
Ipsa ſuo retinent primas in corpore partis
Vltima & extremis ratio conceditur aſtris
Singula ſic retinent binas in ſydera queque
Dimidiaſq; ſui partis & ſumma repletur
Sortibus ex actis triginta ſydera in omni.
Nec genus eſt unum ratio nec prodita ſimplex
Pluribus inq; modis rerum natura locauit.
Deduxitq; uias uoluitq; per omnia quæri
Hæc quoq; comperta eſt ratio ſub nomine eodem
Quæcunq; in partura naſcentium tempora luna

Confliterit: numeris hanc ter dispone quaternis
Sublimi totidem qua fulgent sydera mundo
Inde suas illi signo quo luna refulsit
Que & hinc defuerint partes numerare memento
Proxima tricenae pariterque sequentia ducunt
Hic ubi deficiet numerus tunc summa relicta
In binas sortes adiecta parte locetur
Dimidiam reliquis tribuuntur ut ordine signis
In qua destituent te iustum luna uidebit
Duo de catemoriis signis post cætera ducet
Ordine queque suo sic constant astra locata
Hec quoque te ratio ne fallit perspice paucis
Maior in effectu minor est quod partibus ipsis
Duo decatemorii quid sit quod dicitur esse
Duo decatemorium namque id per quinque notatur
Partes: nam totidem perfulgent sydera caelo
Que uaga dicuntur ducunt & singula sortes
Dimidias uires quæ in eis & iura capessunt
In quocumque igitur stelle quicque locata
Duo decatemorio fuerint spectare decebit
Cuius enim stelle in fine sub sydere quoque
Inciderint, dabit effectus in mentibus eius.
Undique miscenda est ratio per quod omnia constant
Verum hoc posterius proprio cuncta ordine reddam,
Nunc satis est docuisse suo ignota per usus.
Ut cum perceptis steterit fiducia membris
Sic totum corpus facili ratione notetur
Et bene de summa ueniat post singula carmen

Vt rudibus pueris monstratur littera primum
Per faciem nomenq; suum componitur usus
Tunc coniuncta suis formatur sytta nodis
Hinc uerbis structura uenit per uerba legendi
Tunc rerum uires atq; artis traditur usus
Perq; pedes proprios nascentia carmina surgunt
Singulaq; in summa prodest didicisse priora
Que nisi constiterint propriis fundata elemetis n
Perdunt que propere dederint precepta magistri
Et fluet in unum rerum preposterus ordo
Sic mihi per totum uolitanti carmine mundum
Erutaq; obstrusa penitus caligine fata
Pieridum numeris etiam modulata canenti
Quaq; deus regnat reuocanti numen ab arce
Per partis ducenda fides & singula rerum
Sunt gradibus tradenda suis & cum omnia certa
Notitia steterint proprios reuocent ad usus
Ac uelut in nudis confurgunt montibus urbes
Conditor & uacuos muris circumdare collis
Destinet ante manus q̄ temptet scindere fossas
Vertit opus ruit ecre uemus saltusq; uetusti
Procumbunt solemq; nouum noua sydera cernunt
Pellitur omne loco uolucrum genus atq; ferarum
Anti quasque domos & nota cubilia linquunt
Ast illi silicem in muros & marmora templi
Rimantur ferriq; rigor per tempora nota
Queritur. hinc artes hinc omnis conuenit usus.
Tunc demum confurgit opus qum cuncta super sunt

Ne medios rumpat cursus prepostera cura
Sic mihi tractanti tantæ succedere moli
Materies primum rerum ratione remota
Tradenda est ratio sit ne post irrita: neue
Argumenta nouis stupeant nascentia rebus.

De cardinibus mundi

Ergo age noscendis animum compone sagacem
Cardinibus qui per mundū sunt quattuor omnes
Dispositi semper mutantq; uolantia signa
Vnus ab ex ortu cæli nascentis morbem
Qua primum terras æquali limite cernit
Alter ab aduersa respondens ætheris ora
Vnde fugit mundus preceptsq; in tartara tendit.
Tertius excelsi signat fastigia cæli
Quo defessus equis phœbus subsistit habenis
Declinatq; diem mediasq; examinat imbras
Ima tenet quartus fundato nobilis orbe
In quo principium est reditus finisq; cadenti
Syderibus pariterq; occasus cernit & ortus
Hec loca precipuas uires summosq; per artem
Fatorum affectus referunt q; totus in illis
Nititur æthereis ueluti cœmpagibus orbis
Que nisi perpetuis alterna sorte uolantem
Curibus excipiant necitantq; in uincula bina
Per latera atq; imum templi summumq; cacumen
Distociata fluat resoluta machina mundo
Sed diuersa tamen uis est in cardine quoq;
Et pro sorte loci uariant atq; ordine distant

Primus erit summi qui regnat culmine cæli
Et medium tenui partitur limite mundum
Quem capit excelsa sublimen gloria sedem
Scilicet hec tutela decet fastigia summa
Quicquid ut emineat sibi uindicet & deus omnis
Afferat & uarios tribuendo regnet honores
Hinc fauor & spes atq; omnis gloria uulgi
Reddere iura foro componere legibus orbem
Fœderibusq; suis externas iungere gentis
Et pro sorte sua cuiusq; extollere nomen
Proximus est ima quâquâ statione locatus
Sustinet alternis mixtam radicibus orbem
Effectu minor in spes sed maior in usu
Fundamenta tenet rerum censuscq; gubernat
Quâ rata sint fossis scendantur uota metallis
Atq; ex occulto quantum contingere possis
Tertius atq; illi tollens in parte nitentem
Qui tenet exortum qua primum sydera surgunt
Vna dies dedit & tempus describit in horas
Hinc inter graias horoscopus editur urbis
Nec capit extremum proprio quia numine gaudet
Hic tenet arbitrum uitæ atq; hic regula morum est
Fortunamq; dabit rebus ducetq; per artis
Qualiaq; excipiant nascentes tempora prima
Quos capiant cultus quali sint sede creati
Ut cumq; admixtis subscribent uiribus astra
Ultimus emenso qui condit sydera mundo
Occasumq; tenens submersum despicit orbem

Pertinet ad rerum summas sinemq; laborum
Coniungitq; epulas extremaq; tempora uitæ
Ociq; & cætus hominum cultusq; deorum.

Diuisio ætatis in partis cæli

Nec contentus eris percepto cardine quoquam

Interualla etiam memori sunt mente notanda

Per maius dimensa suas reddentia uires.

Quicquid & ab ortu summum curuatur morbem

Ætatis primæ nascentisq; afferit annos

Quod summo premitur deuexam culmine mundi

Donec ad occasus ueniet puerilibus annis

Succedit teneram regit sub sede iuuentam

Quæ pars occasus inter inumq; sub orbem

Descendit regit hæc maturæ tempora uitæ

Et propria serie uariisq; exercita cursu

At quæ perficitur cursu redeunte sub imo

Tarda spumatum lassatis uiribus arcum

Ascendens seros demum complectitur annos

Labentisq; dies uitæ tremulamq; senectam

Omne quidem signum sub qualicumque figura

Partibus inficitur mundi locus imperat astris

Et dotes noxamq; facit uertuntur in orbem

Singula & accipiunt uires: cæloq; remittunt

Vincit enim natura genus legesq; ministrat

Finibus in propriis & pretereuntia cogit

Esse sui moris uario nunc diues honore

Nunc sterilis pænamq; ferentia sydera sedis

Que super exortum est a summo sydere cæli

Infœlix regio rebusq; inimica futuris
Et uitio fœcunda nimis: nec sola. sed illi
Par erit aduerso quæ fulget sydere sedes
Iuncta sub occasu neu præstet cardine mundi
Vtroq; prætenta deiecta ruina
Orta labans erit: scandendum est atq; cadendum
Nec melior super occasu contraq; sub ortu
Sors agitur mundi preceps hæc illa superna
Pendens aut metuit uicino cardine finem
Aut fundata cadet merito typhonis habentur
Horiendæ sedes quem tellus seua profudit
Cum bellum cælo peperit nec matre minores
Exiterant partus. sed fulmine rursus in altum
Compulsi montes q; super tediere cadentes
Cessit & in tumulum belli uitæq; typhœus
Ipsa tremit mater flagrantes monte sua ætina
Atq; refulgenti sequitur fastigia cælo.
Proxima nec ipsi cædat qui fungitur astro
Iam melior palmamq; petens uictrixq; piorum
Altius insurgit summe comes addita licti
In peiusq; manent cursus nec uota supersunt
Quo circa minime mirum si proxima summo
Atq; eadem intereor ueneranda sorte dicatur
Quod titulus fœlix censum si proxima graia
Nostra subit linguæ uirtutis nomine nomen.
Iuppiter hac subitat fortunam credere genti
Huic atq; impersum simili deiecta sub orbe
Imaq; subuersi contingent fulmina mundi

Aduersaq; nitet parte defeffa per acta
Militia rursusq; nouo deuota labori
Cardinis & subitura iugum sortemq; potentem
Nondum fecit opus mundi iam speret honorem
Dæmoniæ memorant grai rhomana per ora
Quæritur inuerso titubus sub corde sagaci
Conde locum numenq; dei totumq; potentis
Que tibi posterius magnos reuocantur ad usus
Hinc momenta manent nostræ plerumq; salutis
Bellaq; morborum tetris pugnancia telis.
Viribus ambiguum geminis causaq; diei
Nunc huc nunc illuc sortem mutantis utranque
Sed medium post astra diem curuataq; primum
Culmina mutantis summo de uertice mundi
Ethere phœbus aut sub quoq; corpora nostra
Decernunt uitia & fortunam ex uiribus eius
Concipiunt. deus ille locus sub nomine graio
Dicitur. huic aduersa nitens que prima surgunt
Sedibus ex imis iterumq; reducit olympum
Par mundi fulminiq; nitet mortisq; gubernat
Et dominum agnoscit phœbem fraterna uidentem
Regna per aduersa cæli fulgentia partis
Fataq; damnosis imitantem finibus oris
Huic parti dea nomen erit rhomana per ora.
Græta uoce sua titulum designat eundem
Arce sed in cæli qua summa decliua finem
Inueniunt: qua principium decliua summunt
Culmineq; insurgunt occasus inter & ortus

Suspenduntq; suo libratum ex ordine mundum
Asserit hanc cytherea sibi per sydera sedem
Et ueluti faciem mundi sua collocat ora
Perq; humana regit propria est hæc addita parti
Ius & connubia & thalamos thedasq; gubernat.
Hec tutela decet uenerem sua tela mouere
Nomen erit fortuna loco quo percipe mentem
Ut breuia in longo compendia carmine præsent.
At qua subsidit conuerso cardine mundus
Fundamenta tenens aduersum & suspicit orbem
Ac media sub nocte iacens saturnus in illa
Farte suas agitat uires deiectus & ipse
Imperio quondam mundi solioq; deorum
Et pater in proprios exercet numina casus
Portunamq; senum prima est fortuna duorum
Nascentium atq; patrum que tali condita pars est.
Asperum erat tempus titulum cui gratia fecit
Demonium signatq; suas pro nomine uires.
Nunc age surgentem primo de cardine mundum
Respice qua solido nascentia signa recurfu
Incipiunt uiridi gelidis & phæbus ab undis
Enatat & fuluo paulatim accenditur igne
Nec tua templa ferunt maia cyllenie nate
O facies signata nota: quod nomen & ipsi
Auctores tibi dant arces qua ducit olympum
In qua fortunam natorum condidit omnem
Natura: ex illo suspendit uota parentum
Vnus in occasu locus est super ille rucntem

Præcipitat mundum terris & sydera mersat
Tarracq; prospectat phœbi que uiderat ora
Ne mirere nigri si dicis ianua fertur
Et finem uitæ retinet.
Hinc etiam ipse dies moritur: terrasq; per orbem
Sub rapit. & noctis captum carcere claudit
Nec non & fidei tutelam uindicat ipsam
Pectoris & pondus: tanta est in sede potestas
Quo uocat & condit phœbum recipitq; refertq;
Consumitq; diem tali sub lege notandæ
Templorum tibi sunt uires: quas peruolat omnis
Astrorum series ducitq; & comodat illis
Ipse suas leges stellæq; ex ordine certo
Ut natura linat lustrant uariasq; locorum
Efficiunt uires utrumque aliena capessunt
Regna. & in externis subsiduat hospita castris
Hec mihi sub certa stellarum parte canentur.
Nunc satis est cæli partis titulosq; notasse
Effectusq; loci per se cuiusque deosq;
Qui parti nomen posuit qui condidit arcem
Octocopos per quos stelle diuersa uolantes
Quos reddant motus proprio uenit ordine rerum.

Capitula secundi libri

Prohemium. De regibus & ducibus qui fuerunt sub he-
tore. Que signa duplicia sunt & biforma. Que signa
sint aduersa. Que signa nocturna aut diurna sint.
Que signa sint secunda. Que signa sunt currentia aut
recta. Que signa sint sedentia aut iacentia. eiii

Que signa sunt debilia. Cognoscere proprias formas signorum. De mensura trigonum & quadratorum in partes. De signis exagonis. De signis coniunctis & quare sexto loco sint. Que membra humana cuique signo sint attributa. Signorum commertia audita uisus amore odio De cardinibus mundi. Diuisio ætatis in partis cæli

Explicit liber secundus Incipit liber tertius

De negotiis

Noua surgentem maioraq; uiribus ausum

Nec per inaccessos mutantem uadere saltus

Ducite pierides uestros extendite finis

Conor: & dignos in carmina ducere cantus.

Non ego in excidium cæli nascentia bella

Fulminis & flamma partus in matre sepultos

Hectora uenalem cineti priamumq; feretem

Colchida ne referam uendentem regna parentis

Et lacerum fratrem stupro segetesq; uirosum

Taurorumq; truces flammis uigilemq; draconem

Et reduces annos auroq; incendia facta

Et male conceptos partus. peiusq; necatos.

Non annosa canam messanæ bella nocentis

Septenosq; duces ereptaq; fulmina flammis

Mœnia thebarum & uictam que uicerat urbem

Germanosq; patris referam in atrisq; nepotes

Natorumq; epulas conuersaq; sydera retro

Ereptumq; diem nec perſica bella profundo
Indicta & magna pontum ſub claſſe latentem
Immiſſumq; ſretum terris iter æquoris undis
Non reges magnos ſpatio maiorem canenda
Quã ſi tacta loquar rhomanæ gentis origo.
Totq; duces orbis tot bella tot otia & omnis
In populi unius legis ut ceſſerit orbis
Diſſertur facile eſt uentis dare uella ſecundis.
Fecundumq; ſolum uarias agitare per artis.
Auro atq; ebori decus addere cum rudis ipſa
Materies niteat ſpetioſis condere rebus
Carmina uulgatum eſt opus & componere ſimplex.
At mihi per numeros ignotaq; nomina rerum
Temporaq; & uarios caſus momentaq; mundi
Quorum quoq; uices partesq; in partibus ipſis
Luctãdum eſt quod moſſe muris quod dicere quantũ eſt
Carmine quod proprio pedibus quod iungere certus.
Huc a celo quicumque meis aduertere cceptis
Aurem oculosq; potes ueras & percipe uoces
Non ad curatos rages troiaq; cadentis
Impendas animum nec dulcia carmina quæras.
Ornari res ipſa negat contenta doceri
Et ſi qua externa referentur nomina lingua
Hoc operis non uatis erit non omnia flecti
Poſſunt & propria melius ſub uoce norantur.
Nunc age ſub tibi rem ſummam perſpice cura

Que tibi precipuos usus mon: strata ministret
Et certas det in arte uias ad fata uidenda
Si bene conlitterit uigilanti condita sensu.
Principium rerum & custos natura latentum
Cum tantas strueret moles per mœnia mundi
Et circumfusis orbem concluderet astris.
Vndiq; pendentem in medium diuersaq; membra
Ordinibus certis sociaret corpus in unum
Aeraq; & terras flammaq; indamq; natantem
Mutua in alternum prebere alimenta iuberet
Ut tot pugnantis regeret concordia causas
Staretq; alterno religatus scœdere mundus
Exceptum a summa: ne quid ratione maneret
Et quid erat mundi mundo regeretur ab ipso
Fata quoq; & uitas ho minum suspendit ab astris
Que summas operum partis que lucis honorem
Que famam assererent que nunq; fessa uolarent.
Que quasi per mediam mundi precordia partem.
Disposita obtineant phœbum lunamq; uagasq;
Euincunt stellas nec non uincuntur & ipsa.
His regnum natura dedit propriasq; sacrauit
Vnicuique uicēs: sanxitq; q; omnia summa
Vndiq; & ut satum ratio traheretur in unum
Nam quodcumque genus rerum: quodcumque laborum
Quecūque opera atq; artes: quicūque per omnia casus
Humana in uia poterant contingere sortem
Complexa est tot in partis: quot & astra uocant.
Resposuit certasq; uicēs sua nomina cuiq;

A ttribuit. totumq; hominis per sydera censum
Ordine sub certo duxit pars semper ut idem
Confinis parti uicinis staret in astris
Horum operum ad singula signa locauit
Non ut in æterna cæli statione manerent
Et cunctos hominum pariter traherentur mortuus
Ex iisdem repetita locis sed tempore ledes
Nascentum acciperent proprias signisq; migrarent.
Atq; aliis alio fors quæquam accideret astro.
Ut caperet genitura nouam per sydera formam.
Nec tamen in certo confunderet omnia motu.
Sed cum pars operum quæ prima condita parte est
Accepit propriam nascentis tempore idem
Cætera succedunt signisq; sequentibus herent
Ordo ducem sequitur donec uenit orbis in orbem
Has autem facies rerum per signa locatas
In quibus omnis erit fortuna & condita summa
Ut cum iam stellæ septem ledunt ue iuuant ue
Cardinibus ue mouet diuina potentia mundi
Sic foelix aut triste uenit per singula fatum
Talis & illius fors est sparanda negoci.
Hec mihi solemni sunt ordine cuncta canenda
Et titulis signanda suis rerumq; figuris.
Ut pateat positura operum uomenq; genusq;
Fortunæ fors prima data est hæc illa per artem
Censetur titulo quia proxima continet in se
Fundamenta domus domuiq; hærentia cuncta
Qui modus in seruis: qui sit consensus in aruis

Quamq; datum magnas operum componere moles
Vt uaga uulgentis concordant sydera cæli
Post hanc militia locus est qua quicquid in armis
Queque peregrinas inter uersantibus urbis
Accipere assuevit titulo comprehenditur uno.
Tertia ad urbanos statio est numeranda labores
Hoc quoq; militiae genus est ciuibus actis
Compositum fideiq; tenet parentia uincla
Format amicitias & saepe cadentia frustra
Officia & cultus contingant premia quarta
Edocet appositis cum mundus consonet astris
Iudiciorum opus in quarto natura locauit
Fortunamq; fori fundentem uerba patronum
Pendentemq; reum lingua rostrum loquentis
Impositum & populo nudantem condita iura
Atq; expensa sua soluentem iurgia fronte
Cum iudex uero nihil amplius aduocat ipso
Quicquid propositas inter facundia leges
Emit hoc totum partem concessit in unam
Atq; ut cunq; gerunt dominantia sydera manant
Quintus coniugio gradus est per signa ducatus.
Et socios tenet & comites atq; hospitibus una
lungitur: & similis coniungens foedus amicos
In sexta diues numeratur copia sede.
Atq; adiuncta salus rerum. quarum altera quanti
Contingat usus mouet alterna q̄ diuturni
Sydera ut inclinant uires & templa gubentant.
Septima censetur seuis horrenda periclis

Si male subscribunt stellæ per signa locatæ.
Nobilitas tenet octauam qua constat honoris
Conditio & famæ modus & genus & spetioso
Gratia prætextu nouus locus occupat omnem
Fatorum sortem dubiam patrosq; timores
Omniaq; intrantum mixta nutritia turba
Huic uicinus erit uitæ qui continet actum
In quo seruorum mores. & qualibus omnis
Formetur domus exemplis quoq; ordine certo
Ad sua compositi discedant munera serui
Præcipua undecima pars est in sorte locata
Quæ summam nostri semper uiresq; gubernat.
Quæque ualitudo constat nunc libera morbis
Nunc opressa mouent & mundum sydera cunque
Non alias sedes tempusue genusue medenda.
Que sibi deposcat: uel cuius tempore prestat
Auxilium. & uitæ sucos miscere salubris.
Ultimus & totam concludens ordine summam
Rebus apiscendis labor est qui continet omnis
Votorum effectus: & que sibi quisque suusq;
Proponit studia atq; artis hec irrita ne sint
Seu ferat officium nutus blanditur in omnis
Aspera siue foro per litem uirgia temptet
Fortunamue petat pelago uentisq; sequatur
Seu cererem plenam uincentemq; horteâ messem
Aut repetat bachum per pinguia musta fluentem
Hac in parte dies atq; hec momenta dabuntur
Si bene conuenient stellæ per signa sequentes

Quarum ego posterius uires in utrumque ualentis
Ordine sub certo reddam cum pandere rerum
Incipiam effectus. nunc ue permixta legentem
Confundant nudis satis est insistere membris.
Et quoniam toto digestos orbe labore
Nominaq; in numerum uiresq; ex egimus omnis
Athla uocant graii que cuncta negotia rerum
In genera & partis bis sex diuisa coherent
Nunc quibus ascendant signis quandoq; cauendum est
Perpetuas neq; enim sedes eadem per omnis
Sydera nascentis retinet. sed tempora mutat
Nunc huc nunc illuc signorum mœta per orbem
In columnis tamen ut maneat qui conditus ordo est.
Ergo age ne falsa uariet genitura figura
Si sua queque uoles reuocare ad signa labores.
Fortunæ perquire locum per sydera cuncta.
Que primo pars est numero sic ducta sub athlis
Qui tibi cum fuerit certa ratione repertus
Cætera predicto subeuntibus ordine signis
Coniunges teneant proprias ut singula sedes
Et ne forte uagus naturæ quærere sedem
Incipias duplicem certa ratione capeffe
Cum tibi nascentis percepto tempore forma
Constiterit cæli stellis ad signa locatis
Transuerso phœbus si cardine celsior ibit
Qui tenet exortum uel que demerget in undas
Per tempus licet affirmes natum es dici
At si subiectis senis

Inferior destra leuaq; tenentibus orbem
Cardinibus noctis fuerit per tempora natus
Hec tibi cum fuerint certo discrimine nota
Tunc si forte dies nascentem exceperit alma
A sole ad lunam numerabis in ordine partes
Signorum ortiuo totidem de cardine duces.
Quem bene partitis memorant horoscopon astris
In quodcunque igitur numerus peruenerit astrum
Hoc da fortunæ iunges tum cætera signis
Athla suis certo subeuntibus ordine cunctis.
At cum obducta nigris nox orbem texerit umbris
Si quis erit qui tum materno excefferit aluo
Verte uias sicut naturæ uertitur ordo
Consule tunc phœbem inutantem. lumina fratris
Semper & in proprio regnantem tempore noctis
Quotq; ab eo phœbus partes & signa recedit
Tot numerare iubet fulgens horoscopus a se
Hunc fortuna locum teneat subeuntibus athlis
Ordine naturæ sicut sunt cuncta locata.
Forsthan & quæras agili rem corde notandam
Qua ratione quæas natalis tempore nati
Exprimere immenso surgentem horoscopon orbe
Quod nisi sub stellis uisus ratione tenetur
Fundamentâ ruunt artis nec consonat ordo
Cardinibus: quoniam falsis quæ curæta gubernant
Mentitur faciem mundus nec constat origo
Flexaq; momento uariantur sydera templi
Sed quanta effectus res est tam plena laboris

Curibus æternis mundum per signa uolantem
Ut totum lustret curuatis arcibus orbem
Exprimere & uultus eius componere certos
Ac tante molis minimum deprendere punctum
Quæ pars exortum uel que fastigia mundi
Aufferat occasus aut uno sederit orbe.
Nec me uulgate rationis preterit ordo
Que binas tribuit signis surgentibus horas
Et paribus spatiis æqualia dagerit astra
Ut parte ex illa qua phœbi cœperit orbis
Discedat numerus summanq; accomodet astris
Donec perueniat nascentis tempus ad ipsum
Atq; ubi substiterit signum dicatur oriri
Sed iacet obliquo signorum circulus orbe.
Atq; alia in flexis oriuntur sydera membris
At illis magnis est rectus surgentibus ordo
Ut propius nobis aliquod uel longius astrum est
Vix finit luces cancer uix bruina reducit
Quod breuis illa iacet tam longus circulus hic est
Libra ariesq; parem reddunt noctemq; diemq;
Sic media extremis pugnant extremaq; summis
Nec nocturna minus uariant q̄ tempora lucis
Sed tamen aduersis idem stat mensibus ordo
In tam dissimili spatio uariisq; dierum
Umbrarumq; modis qui possit credere maurus
Omnia signa pari mundi sub lege manere
Adde q; in certa est horæ mensura neq; ullam
Altera pars sequitur sed sicut summa dierum

Vertitur & partes surgunt rursusq; recedunt
Cum tamen in quocunq; dies deducitur astro
Sex habeat supra trans sex signa sub illis.

Quo fit ut in binas non possunt omnia nasci
Cum spatium non sit tantum pugnantibus horis
Si modo bis senæ seruantur luce sub omni

Quem numerum debet ratio: sed non capit usus.

De mensura temporum & signorum

Nec tibi constabunt aliter uestigia ueri

Ni lucem noctemq; pares dimensus in horas.

In quantum uario pateant sub tempore noris

Regulaq; ex actas sinum formetur in horas

Que signemq; diem sedes perpendat & umbras

Hec erit in libra cum lucem uincere noctes

Incipiunt: uel cum medio concedere uere.

Tunc etenim solum biffenas tempora in horas

Aqua patent medio cum currit phœbus olympo

Hic cum per gelidas hyemis sub motas in astro

Fulget in octaua capicorni parte biformis

Tunc angusta dies uernalis uertit in horas

Dimidia atq; nouem sed nox oblita diei

Bisseptem apposita numerus ne claudicet hora

Dimidia sic in duodenas exit utrumque

Et redit in solidum naturæ condita summa

Inde cadunt noctes surguntq; in tempora luces

Donec ad ardentis pugnarint sydera cancri

Atq; ubi conuersis uicibus mutantur in horas

Bramales noctemq; dies lucemq; tenebræ

Hybernā referunt alternāq; tempora uincunt
Nunc huc nunc illuc gradibus per sydera certis
Impulsæ quarum ratio manifesta per artem
Collecta est: uenietq; suo per carmina textu
Atq; hæc est illas demum mensura per oras
Quas rigat æstiuus gradibus tortentibus annis
Nilus: & erumpens imitatur sydera mundi
Per septem fauces atq; ora sugentia pontum.
Nunc age quot stadiis & quanto tempore surgunt
Sydera quoq; cadant animo cognosce sagaci
Ut magna in breuibus ueniant compendia dictu.
Nobile lanigeri sydus quo cuncta sequuntur
Dena quattuor stadia exoriens duplicataq; ducit
Quum cadit atq; horam surgens eiusq; trientem
Occupat occiduus geminat quum cætera signa
Octonis crescunt stadiis orientia in orbem
Et totidem admittunt gelidasq; rigentia in umbras
Hora nouo crescit per singula signa quadrante.
Tertiaq; in quarta parte si ducitur eius
Hec sunt ad libræ sydus surgentibus astris
Incrementa pari momento damna trahantur
Quum subeunt orbem rursusq; ad sydera libræ
Ordine mutato paribus per tempora uersa
Momentis redeunt. nam per quod creuerat astrum
Lanigeri stadia aut horas tot libra recedit
Occiduusq; aries spatium tempusq; cadendi
Quod tenet in tantum chele cum surgere perstat
Eius in exemplum se signa sequentia uersant

Hec ubi constiterint uigilanti condita mente
Iam facile est si quod quandoq; horoscopet astrum
Noscere cum liceat certis surgentia signa
Ducere temporibus propriaq; ascribere in horas
Partibus ut ratio signis ducatur ab illis
In que phœbus erit. quorum mihi reddita summa est.

De inclinationibus mundi

Sed neq; per terras omnis mensura dierum
Umbrarumq; eadem est simili nec tempora cursu
Mutantur modus est uarius ratione sub una
Nunq̄ phrysci ducuntur uellera signi
Chelârûmq; fides iustaq; ex anima libræ
Omnia consurgunt binas sibi signa per horas
Quod medius recto præcingitur ordine mundus
Equalisq; super transuersum uertitur axem.
Illis perpetua iungantur pace diebus
Obscuræ noctes equo stat fœdere tempus
Nec manifesta patet falsi fallacia mundi
Sed similis simili toto:nox redditur orbe
Omnibus autumnus signis uer omnibus unum
Vna coequali lustratur linea phœbo
Nec refert tunc quo phœbus decurrat in astro
Littoreum ne coquat cancrum contraue feratur
Syderibus mediis an que sint quatuor inter
Quod quâquâ per tris signorum circulus arcus.
Obliquus iaceat recto tamen ordine zonæ
Consurgunt:supraq; caput terrasq; feruntur
Et paribus spatiis per singula lustra resurgunt

Ac bene diuiso mundus latet orbe paretoꝝ
Et simul ex illa terrarum parte recedas
Quicquid ab extremo temet præuertes axe
Per connexa gradus gressum uestigia terræ
Quam teretis natura sola decircinat orbem
In tumidum & mediam mundo suspendit ab omni
Ergo ubi conscendes orbem scandesq; rotundum
Digrediere simul fugiet pars alta terræ
Altera redditur: sed quantum i flexerit orbe
Tantum inclinabit cæli positura uolantis.
Et modo que fuerint surgentia limite recto
Sydera curuato ducuntur in æthera tractu
Ac erit obliquus signorum baltheus orbe
Qui transuersus erat spatio quando illius una est
Nostræ mutantur sedes. ergo ipsa moueri
Tempora iam ratio cõgitsuariosq; referri
Sub tali regione dies: cum sydera flexo
Ordine conficiant cursus obliqua malignos
Longius atq; aliis aliud propiusue recumbit
Pro spatio mora magna datur que proxima nobis
Confurgunt longos cæli in finitur in orbes
Ultima que esulgent cæcis merguntur in umbris
Et quanto ad gelidas propius quis uenerit arctos
Tam magis efficiunt oculis brumalia signa
Vixq; ortus occasus erit si longius inde
Procedat totis condentur singula membris
Tricenascq; trahent connexo tempore noctes.
Et totidem luces adiment sic parua dierum

Efficitur mora & ternis consumitur horis
Paulatimq; perit spatio fulgentibus astris
Pluraq; per partes sub rup to tempore signa
Tempore quærantur medio celata tumore
Addacentq; simul phœbum texentq; tenebras
Mensibus eruptis donec sit debilis annus.
Si uero natura sinat sub uertice cæli
Quem gelidus rigidis fulcit compagibus axis
Aeternas super ire niuis orbemq; regentem
Prona lycaoniæ spectantem membra puellæ
Stantis erit cæli species laterumq; meatus
Turbinis in morem recta uertigine currit
Inde tibi obliquo sex tantum signa patebunt
Circuitu nullos unq; fugientia uisus
Sed teretem accliu mundum committantia semper
Hic erit una dies per senos undiq; menses
Dimidiumq; trahens contextis lucibus annum.
Nunq; erit occidius quod tanto tempore phœbus
Dum bis terna suis perlustrat cursibus astra
Sed circum uolitans recto uersatur ab orbe
At simul e medio preceps descenderit orbe
Inferiora petens deiecto sydera cursu
Et dabit in pronum laxas effusus habenas
Per totidem menses iunget nox una tenebris
Vertice sub cæli. nam quisquis spectat ab omni
Dimidium & toto mundum uidet orbe rotundo
Par latet inferior; neq; enim circum uenit illam
Recta acies medioq; tenuis distinguitur aluo

Effugit ergo oculos summo spectantis ab orbe
Dum sex submersis uectatur phœbus in astris
Adducitq; simul luces tenebrasq; relinquit
Syderibus donec totidem quot mensibus actis
Cesserit unde reddit geminasq; ascendit ad arctos
Hic locus in binas annum noctesq; diesq;
Per duo partitæ dirimit diuortia terræ.
Et quoniam quinto uariantur tempora motu
Et quibus e causis dictum est, nunc accipe signa
Quot surgant in quoq; loco cedantq; per horas
Partibus ut preñdi possint orientia certis
Ne falsus dubia ratione horoscopus erret.
Atq; hoc in totum certa sub lege sequendum est.
Singula quod nequeunt per tot distantia motus
Temporibus numerisq; suis exacta referri
A me sumat iter positum sibi quisque sequatur
Perq; suos tendat gressus mihi debeat artem
Quoq; modo hoc paret & terrarum quisque requirat
Deducat proprias noctemq; diemq; per horas
Maxima sub cancro minimisq; cingitur u. m. bris.
Et sextam summæ fueritq; sorte diurnæ
Vicino tribuat post cancri templa leoni
At quæ nocturnis fuerit mensura tenebris
In totidem partis simili ratione secanda est
Ut quantum urna ferat tantum tribuatur ad ortus
Temporis aduerso nascentia sydera tauro
Has inter quasque accipiet nemeæus in horas.
Quod discrimen erit per tres id diuide partis

Tertia ut accedat geminis que tempora tauri
Vinciant: atq; eadem cancro similisq; leoni
Sic erit ad summam ratio per deducta priorem
Quomodo diuisis nemeæus duxerit horis.
Inde pari uirgo procedat temporis auctu
Sed certa sub lege prioris semper ut astri
In columen seruet summam crescentq; nouando
His usq; ad denas horarum partibus auctis
Per totidem libræ decrescant sydera partis
Et quantis in utranque modis tolluntur ad ortus
Diuersam in sortem tantis mergentur ad umbras
Hæc erit horarum ratio ducenda per orbem
Illaq; quod stadiis oriantur queque cadantq;
Que cum ter centum numeris uicenaq; consistit
Detrahitur summæ: tota pars quota demit utrumque
Omnibus ex horis æstiuæ nomine noctis
Solstitium summo per agat cum phœbus ol ympos
Quodq; his exuperat demptis id ducito in æquas
Sex partes sextamq; ardenti trade leoni
Rursus qui steterit numerus sub nomine noctis
Eius erit signo tauri pars illa dicenda
Quodq; hanc exuperat partem superatur ab illa
Distinguitq; duas medio discrimine summas
Tertia pars eius numero super addita tauri
Traditur & geminis simili tunc cætera lucro
Procedunt numeros semper tutata prioris
Agguntq; nouem nemeæas nomine summas
Donec peruenient ad iustæ tempora libræ

Ex illa totidem per partis sic breuiantur
Lauigeri ad fines conuersaq; omnia lege
Accipiunt perduntq; pares cedentia sortis
Hæc uia monstrauit stadiorum ponere summas
Et numerare suos ortus per sydera cuncta
Quod breue cum propriis simul accepra ueris horis
In nulla fallat regione. horoscopus unquam
Cum poterunt certis numerari singula signa
Temporibus parte ex illa quam phœbus habebit.

De ascensionibus tēporū & descensionibus

Nunc quibus hyberni momenti surgere menses.

Incipiant neq; enim paribus per sydera cuncta
Procedunt gradibus niuei dum uellera signi
Contingunt æquam lucis cogentia & umbras
Ferre iugum magna est ratio breuiterq; docenda.
Principio capienda tibi est mensura diei
Quam minimam capricorn⁹ agit noctesq; per horam
Quam summam quoq; ad iusto superauerit umbras
Et crepitent luces eius pars tertia signo
Tradenda est medio semper qua sorte retenta
Dimidio uincat primum uincatur & ipsum
Extremo totum in partis ita dirigere tempus
His opibus tria signa etiam sed summa prioris
Accedant numeri coniuncta sequentibus asturis
Cesserit ut ternis fuerit si longior horis
Brumali nox sorte die capricornus ut hora
Dimidia attollat luces & aquarius horam
Ipse suam prope ducat summeq; priori

Adiungat pisces tantum sibi temporis ipse
Constituunt quantum accipiant de sorte prioris
Et tribus expletis horis noctemq; diemq;
Lanigero tradant æquandum tempore ueris
Incipit a sexta tempus procedere parte
Dimidium triplicant uires hærentia signa
Ultimaq; acceptas duplicant ita summa diebus
Cedere diuerfa labentia tempora lege
Nanq; aries totidem deduci t noctibus horas
Quot prius abstulerant proprio sub nomine pisces
Hora datur tauro incumuletq; ut damna priora
Dimidiam adiungunt geminis sic ultima primis
Redditur. æquate soluuntur scemore noctes
Rursus & incipiunt propria de sorte diebus.
Respondent pariterq; illis que proxima fulgent
Et media æquatis censentur uiribus astra
Præcipuosq; gerunt uarianda ad tempora motus
Hac uice discedunt noctes ad sydera brumæ
Tollunturq; dies anniq; inuertitur orbis
Solstitium tardi cum sit sub sydere cancri
Tuncq; diem brumæ nox æquat tempora noctis
Longa dies similisq; redit quam creuerat actu.
Illa etiam poterit nascens uia ducere ad austrum
Quod quandoq; uadis emissum redditur orbi
Nam quotta sit lucis si luce requiritur hora
Aspicias atq; hunc numerum renotabis in ipsum
Multiplicans decies adiectis insuper iisdem
Quinque tamen summis quia qualicumque sub hora

Ter quinas mundi sex tollunt sydera partes
Hic ubi confliterit numerus coniungis & illas
Quæ superent phœbo partes per signa memento
Ex hac tricenæ summæ per sydera partes
Distribues primamq; uicem quo phœbus in astro
Fulserit hinc aliis solem quecunq; sequentur
Cum quo consistet numerus consumptus in astro
Quæ uale in parte suam summam numeriq; reliqui
Hæc erit exoriens & pars & forma per ignis
Contineat partes ubi summam fecerit unam
Tricenæ dabis ex illa per singula signa
Donec deficiat numerus quæq; illa sub astris
Parte cadat credas illa cum corpore natam
Esse hominis pariterq; orbem uidisse per ignem
Sic erit ipse tibi rapidis quærendus in astris
Natalis mundi certoq; horoscopus ortu
Ut cum ex hac sedes steterit sub cardine primo
Fallere non possint summi fastigia cæli
Non fallant obitus stent fundamenta sub imo
Stent ueri stellarum ortus ueriq; sub ortus
Dena q; in proprias uires sorteq; recedant.
Cuius signi quisque annus menses dies aut hora sit
Nunc sua reddentur generatim tempora signis
Quæ diuisa etiã proprios ducuntur in annos
Et menses luceq; suas horasq; dierum
Per quos precipuas ostendunt singula uires
Primus erit signi quo sol effulserit annus
Annum quod lustrans consumit tempora mundi.

Proximus atq; illi subeuntia signa sequuntur.
Luna dabit menses peragunt quod mensura cursum
Tutelæq; suæ primas horoscopus horas
Afferit atq; dies traditq; sequentibus astris
Sic annum mensisq; tuos natura dieq;
Atq; ipsas uoluit numerari signa per horas
Omnia ut omne foret diuisum tempus in astra
Per que alterna suos uariaret sydera motus
Ut cuiusq; uices ageret redeuntis in orbem.
Id circo tanta est rerum discordia in æuo
Et sub texta malis bona sunt lacrimaq; sequuntur
Vota nec in cunctis seruat fortuna tenorem
Usq; adeo permixta fluit nec permanet usquã
Amisitq; fidem uariando cuncta per omnes
Non annis anni non menses mensibus usq;
Conueniunt seq; ipse dies alium relinquit
Horæq; non ulli similis produciuntur horæ
Tempora consistunt propriisq; carentia signis
Per numeros omnis æui diuisa uolantis
Talisq; efficiunt menses casusq; minantur.
Qualia sunt quorum uicibus conuertimur astra
Sunt quibus ut cæli pateant nascentibus ab horæ
Sydera que memorant horoscopon in uenturis
Parteq; ex illa describitur hora diebus
Omne genus rationis agit per tempora & astra
Et caput ex uno menses annosq; dieq;
Incipere atq; horas traditq; sequentibus astris
Et quæquã loca nascuntur origine cuncta

Diuerſas tamen eſſe uices quod tardius illa
Hec citius peragunt orbem uenit omnis ad hauſtrum
hora dies bis menſe dies ſemel unus in anno
Menſis & ex actis bis ſex iam ſolibus annus
Difficile eſt in idem tempus concurrere cuncta
Vnius & ſigni periter ſit menſis & annus
A ſuperiorem enim aget menſem menſis in aſtrum
Lentius incidet ſignum ſi triſte diei
Si fortuna diem foueat ſi durior hora
Id circo nihil in totum ſibi credere fas eſt
Non anno ſigni menſes uertentibus annis
Menſibus aut luces omnis lucibus horas
Quod nunc illa nimis properant nunc illa morantur
Et modo deeſt aliud modo aedeſt uicibusq; recedit
Aut redit atq; alio mutatur tempore tempus
Interpellatum uariatum ſorte dierum
Quod annos tribuat unumquodq; ſignum
Et quoniam duci per ſingula tempora uitæ
Quod quandoq; genus uenit cuiuſque ſit aſtri
Quiſque annus cuius menſis ſimul hora dieſq;
Altera nunc ratio que ſummam continet æui
Reddenda eſt quot queque annos dare ſigna ſerantur
Que tibi cum ſinem uitæ per ſydera queris
Reſpicienda manet ratio numeruſq; notanda
Bis quinos annos aries unumq; trientem
Frondatum dabit appoſitis tu taure duobus
Vincis. ſed totidem geminorum uinceris aſtro
Tuq; bis octonos cancer binosq; trientis.

Bisq; nomen nemeæ tribues bissexq; sub illis
Erigone geminatq; decem geminatq; tridentem
Nec plures fuerint libræ q̄ uirginis anni
Scorpius æquabit tribuentem dena leonem
Centauri fuerint eadem quoq; munera cancri
Ter quinos capricorne dares si quattuor essent
Appositi menses triplicauit aquarius annos
Quattuor & menses uitam producit in octo
Piscibus ac aries & sorte & finibus hærens
Lustra decem tribuet soles cum mensibus octo.

Quot annos quæque loca tribuant
Nec satis est annos signorum noscere certos
Ne lateat ratio finem quærentibus æui
Templa quoq; & partes cæli uia munera norunt
Et proprias tribuunt toto discrimine summas
Cum bene constiterit stellarum conditus ordo
Sed mihi templorum tantum nunc iura canentur
Mox ueniet mixtura suis cum uiribus omnis
Cum bene materies steterit per cognita rerum
Non inter positis turbantur undiq; membris
Si bene constiterit primo sub cardine luna
Quod redit in terras mundus nascensq; tenebat
Exortum octonos decies ducetur in annos
Si duo decedant at cum sub culmine summo
Consistet tribus hic numerus fraudabitur annis
Bis quadragenis occasus diues in annis
Solis erat numero nisi deesset olympias una
Primæq; tricenosis bis fundamenta per annos

Censentur bis sex adiectis mensibus æquo
Quodq; prius natum fuerit destrumq; trigonum
Hoc sexagenos tribuit duplicatq; quaternos.
Quod fuerit leuum prælataq; signa sequetur
Tricenos annos duplicat tres insuper addit
Queque super signum nascens hoc ordine primum
Tertia forma est & summo iam proxima cælo
Hoc ter uicenos geminat tres abstrahit annos.
Queq; infra ueniens spatio diuisa sub æquo
Ter quinquagenas complet sua munera brumas
Quiq; locum superat nascens horoscopus ille
Dena quater reuocat uertentis tempora solis
Accumulatq; duos cursus: iuuenemq; relinquit.
At qui præcedit surgentis cardinis horam
Vicenos ternosq; dabit nascentibus annos
Vix degustaram rapiens sub flore iuuentam
Quod super occasus tempratum est dena remittit
Annorum spatia & decimam tribus applicat auctis
Interius puerum interimet bis sexq; peractis
Immatura trahit natalis corpora morti.
Que sunt triplicata signa & quas hēant uires
Sed tamen in primis memori sunt mente notanda
Partibus aduersis que surgunt condita signa
Diuisumq; tenent æquo discrimine cælum
Que topica appellant q; in illis quattuor anni
Tempora uertuntur signis nodisq; resoluunt
Totumq; emittunt conuerso cardine mundum
Inducuntq; nouas operum rerumq; figuras.

Cancer ad æstiuæ fulget fastigia zonæ
Extenditq; diem summum paruoq; recessu
Destruit & quanto fraudauit tempore luces
In tantum noctes auget stat summa per omnes
Cum cererem fragili properat distringere culmo
Campus & in uarias distringunt membra palestras
Et tepidum pelagus iactatis languet in undis
Tunc & bella fero tractantur Marte cruenta
Nec scythiam defendit hyemis germania sicca
Iam tellure fugit Nilusq; tumescit in auras
Hic iterum situs est cancri cum sydere phœbus
Solstitium facit & summo uersatur olympo
Parte ex aduersa bruinam capricornus inertem
Per numinas cogit noctes & maxima lucis
Tempora producitq; diem tenebrasq; resoluat
Inq; uicem nunc damna quidem nunc tempora supplet
Tunc riget omnis ager clausum mare condita castra
Nec tollerant medias hyemis hortentia saxa
Statq; uno natura loco paulumq; quiescit
Proxima in effectu simili referentia motus
Esse ferunt luces æquantia signa diebus
Nanq; aries phœbum repentem sydera cancri
Inter principium reditus hincq; coercent
Tempora diuiso iungens concordia mundo
Conuertitq; uices uictumq; ad sydera bœuit æ
Exuperare diem iubet & succumbere noctes
A cœli donec ueniant ad sydera cancri
Tum primi nuti pelagus conseruatur unda

Et uarios audet flores emittere tellus
Tunc pecudum uolucrumq; genus per pabula lacta
In uenerem partumq; ruit totumq; canora
Voce nemus loquitur frondemq; uirescit in omnem
Viribus in tantum signis natura mouetur.
Huic ex aduerso simili cum sorti refulget
Libra diem noctemq; pari cum foedere ducit
Tantum q; uictas usq; ad se uincere noctes
Ex ipsa iubet ac bruinae tamen tempora uincunt
Tum liber grauida descendit plenus ab ulmo
Pinguiaq; impressis deipumatum musta racemis
Mandant & sulcis cererem dum terra tepore
Autumni resoluta patet dum semina ducit
Quo totum hec & in arte ualent & tempora uertunt
Sic hoc aut illos rerum flectentia casus
Ne quicquam in prima patientia sede manere.
Sed non per totas æqua est mensura figuras
Omnino nec plenis flectuntur sydera signis
Vna dies sub utroque æquat sibi tempore noctem
Nam libra atq; aries autumnum uerq; figuratum
Vna dies toto cancri longissima signo
Que nox æqualis capricorni sydere fertur
Cætera nunc urgent uicibus nunc tempora cedunt
Vna ergo in tropicis pars est cernenda figuris
Quæ moueat mundum: quæ rerum tempora mutet.
Fata ciat consulta alios declinet in usus
Omnia in aduersum flectant rursumq; reuoluant
Has quidem uires octaua in parte reponunt

Sunt quibus esse placet decimas nec defuit auctor
Qui primæ momenta daret frenosq; dierum

Capitula tertii libri

Prohemium. De negotiis rerum que cuncta in genera &
partis bis sex diuisa. Et quibus ascendant signis. De men-
sura temporum & signorum. De inclinationibus mundi.
De ascensionibus temporum & descensionibus. Cuius si-
gni quisque annus aut mensis aut dies aut hora. Quot
annos tribuat unumquodque signum. Quot annos que
que loca tribuant

Marci Manlii astronomicon liber tertius fuit

Incipit eiusdem liber quartus

De uitiiis

Vid tam sollicitis uitam consumimus annis
Torquemurq; metu cæcæq; cupidine rerum
Aeternisq; seuis curis dum quærimus æuum
Perdimus: & nullo uotorum fine beati.
Victuros agimus semper: nec uiuimus unq̄.
Pauperiorq; bonis quisque est qui plura requirit
Nec quod habet numerat: tantum quod nō habet optat
Cumq; sui paruos usus natura reposcat.
Materiam struimus magnæ per uota ruinæ.
Luxuriamq; lucris emimus: luxuq; rapinas.
Et summum census precium est effundere censum.
Soluite mortales animos curasq; leuate.
Totq; superuacuis uitam deflere quærelis.

Fata regunt orbem certa stant omnia lege
Longaq; per certos signantur tempora cursus
Nascentes morimur finisq; ab origine pendet.
Tunc & opes & regna fluunt: & sapius orta
Paupertas artesq; data moresq; creati
Et uicia & clades damna & compendia uitæ
Nemo caret damno. poterit nec habere negatum
Fortunamue suis in uitam pendere uotis
Aut fugere instantem fors est sua culpa ferenda
At nisi fata darent leges uiteq; necisq;
Fugissent ignes aeneam troia sub uno
Non eueria uiro fatis uicisset in ipsis.
Aut lupa proiectos nutritisset matria fratres?
Rhomaq; sic enata foret pecudumq; magistri
In capitolinos anxissent fulmina montis
Includiue sua potuisset Iuppiter arce
Captus: uel caput hic orbs & foret igne sepulto
Vulneribus uictor repetisset mutius urbem?
Sonus & appositis clausisset horatius armis
Pontem urbemq; simul: rapisset scedera uirgo
Tresq; sub unius fratres uirtute iacerent?
Nulla acies tunc euicit pendebat ab uno
Rhoma uiro. regnumq; orbis sortita iacebat.
Quid referam cannas ad motaq; mænibus arma?
Varronemq; pigrum magnum q; uiuere posset
Postq; tuos traſimene lacus fabumq; morantem
Accepisse iugum uictas carthaginis arces.
Speratum hanibalem nostris cecidisse cathenis

Exiliumq; rogi furtiua morte luiffe
Adde etiam Italicas uires rhomamq; suismet
Pugnantem membris adice & ciuilia bella
Ee cunbrum in mario:mariumq; in carcere uictum
Q uod consul totiens exulq; & exule consul
Et iacuit libiicis compar iactura ruinis
Atq; crepidinibus cœpit carthaginis orbem.
Hoc nisi fata darent unquã fortuna tulisset?
Q uis te niliaco periturum littore magne
Post uictas mitridatis opes pelagusq; receptum
Et tres emenso meritos ex orbe triumphos
Cumq; etiam posses alium componere magnum
Ctederet:ut corpus sepeliret naufragus ignis
Et collecta rogam facerent fragmenta carne
Q uis tantum mutare potest sine numine fati?
Ille etiam cælo genitus cæloq; receptus
Cum bene compositis uictor ciuilibus armis
Iura togæ regeret totiens predita cauare
Vulnera non potuit toto spectante senatu
Indicium destra retinens nomenq; cruore
Deleuit proprio possent ut uincere fata.
Q uid numerem euersus urbis regumq; ruinas?
Inq; rogo crœsum priamumq; in littore truncum
Cui nec troia rogas:quid Zersen maius & ipso
Naufragum pelago:quid captos agmine rege
Rhomans positos raptosq; ex ignibus ignes
Cedentemq; uiro flammam qui templa serebat?
Q uod subite ueniunt:ualidorũ in corpora mores? g

Seq; ipsæ rursus fugunt errantq; per ignis
Ex ipsis quidam elati rediere sepulchris
Atq; his uita duplex illis uix contigit una
Ecce leuis perimit morbus grauiorq; remittit
Succumbunt artis rationis uincitur usus
Cura nocet cessare iuuat mora sæpe malorum
Dat causas læduntq; cibi; pereuntq; uenena
Degenerant nati patribus uincuntq; parentis
Ingeniumq; suum retinent transiq; per illum
Ex illo fortuna uenit furit alter amore
Et pontum tranare potest & uertere troiam.
Alternis frons est scribendis legibus apta
Ecce parti nati perimunt natoq; parentes
Mutuaq; armati coeunt in uulnera fratres.
Non nostrum hoc bellum est coguntur tanta mouere
Inq; suas ferri penas lacerandaq; membra
Et decios non omne tulit non omne camilos
Tempus & inuictum deuicta morte catonem.
Materies in rem superat sed lege repugnat.
Et neq; paupertas breuiores excipit annos
Nec sunt in mensis opibus uenalia fata.
Sed rapit excepros simus fortuna superbos
Indicitq; rogem sumis; statuitq; sepulchrum.
Quantum est hoc regnum quod regibus imperat ipsus
Quin etiam infelix uirtus & noxia sc̄elix.
Et male consultis precium est prudentia fallit
Nec fortuna probat causas sequiturq; merentis
Sed uaga per cunctos nullo discrimine fertur.

Scilicet est aliud quod nos cogatq; regatq;
Maius. & in proprias ducat mortalia leges.
Attribuatq; suos ex se nascentibus annos
Fortunæq; uices permiscet sæpe ferarum
Corpora: cum membris hominum non seminis ulle
Partus erit. quid enim nobis comune ferisq;
Quisq; in portenti noxam peccarit adulter;
Altra nouant formas cælumq; interfert ora.
Deniq; si non est fati: cur traditur ordo?
Cunctaq; temporibus certis uentura canuntur;
Nec tamen hæc ratio facinus defendere pergit
Virtutemue suis fraudare in premia donis
Nam neq; mortiferas quisquam minus oderit herbas
Quod non arbitrio ueniunt sed semine certo
Gratia: nec leuior tribuetur dulcibus escis
Quod natura dedit fruges: non ulla uoluntas.
Sic hominum menti tanto sit gloria maior
Quod cælo gaudente uenit rursusq; nocentis
Oderimus magis in culpam pænasq; creatos.
Nec refert scælus unde cadat scelus esse fatendum.
Hoc quoq; fatale est. sic ipsum expendere fatum.
Quod quoniã docui super est nunc ordine certo
Cælestis fabricare gradus: qui ducere flexo
Tramite prudentem ualeant ad sydera uatem.
Nunc tibi signorum mores summumq; colorem
Et studii uarias artis ex ordine reddam.
Diues secundis aries in uellera lanis
Exutusq; nouis: rursus spem semper habebit

Naufragiumq; inter subitum censusq; beatos
Crescendo cadet & uotis in damna feretur
In uulgumq; dabit fructus & mille per artis
Velera diuersos ex se parientia quæstus
Nunc glomerare rudis nunc rursus soluere lanas
Nunc tenuare leui filo nunc ducere tellas
Nunc gemere & uarias in questum uender e uestis
Quis sine non poterant ille subsistere gen tes
Vel sine luxuria tantum est opus ipsa suis met
Afferuit pallas manibus dignumq; putauit
Seq; in aragnea magnum putat esse trium phum
Hec studia & similis dicet nascentibus artis.
Et dubia in trepido precordia pectore figet.
Seq; sua semper cupientia uendere laude.
Taurus simplicibus donauit rura colonis
Pacatisq; labor ueniet nec parentia laudis
Sed terræ tribuet partus summittit aratr is
Colla iugumq; suis poscit ceruicibus ipse
Ille suis pherbi portat cum cornibus orbem
Miliciam indicit terris & segnia rura
In ueteres reuocat cultus dux ipse laboris
Nec iacet in sulcis soluitq; in puluere pectus.
Serranos curiosq; tulit facilesq; per arua
Tradidit eque suas dictator uenit arato.
Laudis amor tacite mentes & corpora tarda
Mole ualent habitatq; puer sub fronte cupido
Mollis e geminis studium est & mitior ætas
Per uarios cantus modulataq; uocibus ora

Et gracilis calamos & neruis infita uerba
Ingentem sonum labor est etiam ipsa uoluptas.
Arma procul lituosq; uolunt: tristemq; senectam.
Otia. & æternum peragunt in morte iuuentam.
Inueniunt & in astra uias numerisq; modisq;
Consumant orbem postquam ipsos syderra linquunt.
Natura ingenio minor est perq; omnia seruit.
In tot secundi gemimi commenta feruntur.
Cancer at ardenti fulgens in cardine uictum
Quem phœbus summis reuocatus curribus ambit
Articulum mundi retinet lucisq; reflectit.
Ille tenax animi nullos infusus in usus.
Attribuit uarios quæstus artemq; lucrorum
Merce peregrina fortunam ferre per urbis
Et grauida annose speculantem incendia uentis
Credere opes orbisq; orbi bona uendere posse
Totq; per ignotas commertia iungere terras.
Atq; alio sub sole nouas exquirere prædas
Et rerum pretio subitos componere census
Nauigat & sterilis optande sortibus annos.
Dulcibus uferis æquo quoq; tempora uendit
Ingenium solers suaq; in compendia pugnat.
Quis dubitet uasti quæ sic natura leonis
Quasq; suo dictet signo nascentibus artis?
Ille nouas semper pugnas noua bella ferarum.
Apparat & pectorum spolio uiuitq; rapinis
Hoc habet hoc studium postis ornare superbos
Pellibus & captas domibus configere prædas

Et paccare metu syluas & uiuere uicto
Sunt quorum similis animos nec moenia frenent
Sed pecorum membras media grassentur in urbe
Et laceros artus suspendant fronte tabernæ
Luxuriaq; parent cedem moresq; lucrentur
Ingenium ad subitas iras facilesq; recessus
Equale & puero sententia pectore simplex.
At quibus erigone dixit nascentibus æuum
Ore magisterio nudosq; coercita uirgo
Ad studium ducit mores & pectora doctis
Artibus instituit nec tam compendia census
Quã causas uiresq; dabit per quirere rerum
Ille decus linguæ faciet regnumq; loquendi
Atq; oculos mentis qua possit cernere cuncta
Quãuis occultis naturæ condita causis
Hic & scriptor erit scelix cui littera uerbum est
Quiq; notis linguam superet cursumq; loquentis
Excipiet longas noua per compendia uoces
In uicio bonus & teneros pudor impedit annos
Magnaq; naturæ cohibendo munera frenat
Hinc secundus erit: quod mirum in uirgine partus.
Labiante noctem chele cum tempore lucis
Per noua matri post annum munera bacchi
Mensuræ & tribuent usus & pondera rerum
Et palamadeis certatem uiribus ortum.
Qui primus numeros rebus qui nomina summis
Imposuit circumq; modum propriasq; figuras
Hinc etiam legum tabulas & condita iura

Nouerit atq; notis leuibus pendentia uerba.
Et licitum sciet & uetitumq; quæ pæna sequatur
Perpetuus populi priuato in lumine prætor
Non alio potius genitus sit seruius astro
Qui leges potius possint q̄ iura retexit
Deniq; in ambiguo fuerit quodcunque locatum
Et rectoris egens dirimunt examina libræ.
Scorpius armata uiolenta cuspide cauda
Qua sua cum phœbi currum per sydera ducit
Rimatur terras & sulcis semina miscet.
In bellum ardentis animos: & martia castra
Efficit & multo gaudentem sanguine ciuem.
Nec præda q̄ cede magis cumq; ipsa sub armis
Pax agitur capiunt saltus sylualq; per errant.
Nunc hominum nunc bella gerunt uiolenta ferarum
Nunc capit in mortem uendunt & funus harenæ
Atq; hostem sibi quisque parat: cum bella quiescunt
Sunt quibus & simulacra placent: & ludus in armis:
Tantus amor pugne est discuntq; per otia bellum
Et quodcunque pari studium producit arte.
A quibus in bifero centauri corpore fors est
Nascendi concenssa libet coniungere currus
Ardentis & equos ad mollia ducere frena.
Et totis armenta sequi pascentia campis.
Quadrupedum omne genus positis domitare magistris
Exorare tigris rabiemq; auferre leoni
Cumq; elephante loqui tantamq; optare loquendo
Artibus humanis uaria ad spectacula molem giiii

Quippe fere mixtum est hominis per sydera corpus
Impositumq; manet quo circa regnat in illos
Quodq; intenta gerit curuato spicula cornu.
Et neruos tribuit membras & acumina cordi
Et caeteres motus nec delatabile pectus.
Festiuos capricorne foues penetrabilibus ignis
Nunc artis studiumq; trahis nam quicquid in usus
Ignis agit poscitq; nouas ad munera flammis
Sub te censendum est scrutari ceca metalla
Depositas & opes terræ exurere uenas
Materiamq; manu certa duplicarier arte
Quicquid & argento fabricetur quicquid & auro
Quod ferrum calidi soluant atq; era camini
Consumuntq; foci cererem tua munera surgunt
Addis & in uestis studium mercemq; fugacem
Frigore brumalem seruans per sydera sortem
Qua retrahis ductas summa ad fastigia noctes.
Nascentemq; facis reuocatis lucibus annum
Hic & mobilitas rerum mutataq; sæpe
Mens natat & melior iuncto sub pisce senecta est
Pars prior & ueneri mixto cum crimine seruit.
Ille quoq; inflexa fontem qui proiicit arua
Cognatas tribuit iuuenilis aquarius artes.
Cernere sub terris undas inducere terris
Ipsa que conuersis aspergere fluctibus astra
Litteribusq; nouis per luxum ludere ponto
Et uarios fabricare lacus & flumina ficta
Et peregrinantis domibus suspendere riuos.

Mille sub hoc habitant artes quas temperat unda
Quippe etiam mundi faciem sedesq; mouebit
Sydercas cælumq; nouum uersabit in orbem
Que per aquas ueniunt operum pontisq; sequentur
Mitte genus dulcesq; fluunt ad sydera partus
Pectora nec sordent faciles in damna feruntur
Nec deest nec super est census sic profluit urna
Ultima quos gemini producant sydera pisces
His erit in pontum studium uitamq; profundo
Credent & puppis aut puppibus arua parabunt
Quicquid & in proprios pelagus desiderat usus
In numeræ ueniunt artes uix nomina rebus
Sufficiunt tot sunt paræ quoq; membra carinæ
Adde gubernandi studium peruenit in astra
Et pontum cælo conuinxit nouerit orbem
Fluminaq; & portus mundi uentosq; necesse est
Iamq; huc atq; illuc caligine uertere clauum:
Et frenare ratem fluctulq; effundere rectos
Aut remis agere & lentas inflectere tonfos
Et placidum ductis euertere retibus æquor
Littoribusq; suis populos exponere captos
Aut uncos celare cibos aut carcere fraudem
Naualis etiam pugnas pendentia bella
Attribuunt pelagicq; infectos sanguine fluctus.
Fecundum genus est nautis & amica uoluptas
Et celeres motus mutataq; cuncta per æuum.
Hos tribuant mores: atq; has nascentibus artis
Bislex materia propria polentia signa.

Sed nihil in se met totum ualet omnia uires
Cum certis sociant signis sub partibus æquis.
Et uelut hospitio mundi commertia iungunt
Conceduntq; suas partis retinentibus astris
Quam partem decimam dixere decania gentes.
An numero nomen positum est: q; partibus astra
Condita tricenis propria sub sorte feruntur
Et tribuunt denas in se coeuntibus astris
Inq; uicem ternis habitantur sydera signis
Sic altis natura manet consepta tenebris
Et uerum in caelo est multa; ambagine rerum
Nec breuis est usus nec amat compendia caelum.
Verum aliis alia opposita est & fallit imago:
Mentiturq; suas uires & nomina celat.
Que tibi non oculis alta sed mente fuganda est
Caligo penitus deus non fronte notandus.
Nunc que sint coniuncta quibus quoue ordine reddam
Ne lateant aliæ uires aliena per astra
Astrorum princeps primam seruat sibi partem
Altera fors tauro geminis per tertia cedit
Sic inter denas diuisum ducitur astrum
Totq; dabit uires dominos quot quotq; recepit.
Diuerſa in tauro ratio est nec parte sub illa
Censetur: cancro primam mediamq; leoni.
Extremam erigonem tribuit natura per astrum.
Stat tamen & proprias miscet per singula uires
Libra decem partes geminorum prima capessit
Scorpius adiuncta centauri tertia parte

Nec quisquam numero discernitur ordine cedit
Cancer inaduersum capricorni dirigit astrum
Bis quinas primum partis dignatur in illo
Temporis articulo sub quo censetur & ipse
Quod facit æqualis lucis brumalibus imbris
Cognatamq; gerit diuerso in cardine legem.
Alterius partis perfundit aquarius ignes
Quem subeunt pisces extremo sydere cancri
At leo consortis meminit sub lege trigoni
Lanigerumq; ducem recipit taurumq; quadrato
Coniunctum sibi sub geminis pars tertia fertur.
Hos quoq; contingit per senos linea flexus
Principium erigone cancro concedit honorem
Cum tribuit primam partem uicina relicta est.
Vicino nemeæ tibi pars ipsius una est
Que astidito concessa est iure potiri
Sed libra exemplo gaudet pariterq; regentes
Noctesq; dies diuerso in tempore secum
Lanigerum sequitur ut bis iuga temperet illa
Hic autumnalis componit lucidus horas.
Nulli concedit primam traditq; sequenti
Vicinam partem centauri tertia summa est
Scorpius in prima capricornum parte locauit
Alterius dominum cui nomen fecit ab undis
Extremas uoluit partis sub piscibus esse
At qui contento minitatur spicula neruo
Lanigero primas tradit sub iure trigeni

Scorpius in prima capricorni parte locauit
Et medias tauro partis geminisq; supremas
Nec manet ingratus capricornus crimine turpi
Sed munus reddit cancro recipitq; receptus
Principiumq; sui donat coniuncta leoni
Regna ferunt summasq; partes & uirginis esse
Fontibus æternis gaudens urnaq; fluenti
lura sui libræ permittit prima regenda.
Hærentisq; decem partis nepa uindicat ipsa
Summas centaurus retinet iuuenile per astrum.
Iam superant gemini pisces qui sydera claudunt
Lanigero primos tradunt in sinibus usus
Perq; decem medias partis tu taure receptus
Quod super est ipsi summunt atq; orbe feruntur
Extremo: sic & sortis pars ultima cedit
Hæc ratio retegat latitantis robora mundi
In plurisq; modos repetitaq; nomina cælum
Diuidit & melius sociat quoq; sapius orbem
Nec tua sub titulis fallantur pectora noctis
Dissimulant non ostendunt mortalibus astra
Altius est acies animi mittenda sagacis.
Inq; alio quærenda manet iunctisq; sequendum
Viribus & cuius signi quis parte creatur
Eius habet mores atq; illo nascitur astro.
Talis per denas sortis natura feretur
Testis erit uarius sub eodem sydere foetus
Quodq; in tam multis animantium milibus uno
Que ueniūt signo tot sunt quot corpora mores

Et genus externum referunt aliena per astra
Confusiq; fluunt partus hominum atq; ferarum
Scilicet in partis iunguntur condita pluris
Diuerfasq; terunt proprio sub nomine leges
Nec tantum lanas aries nec taurus aratra
Nec gemini musas nec merces cancer anabie
Nec leo uenator ueniet nec uirgo magistra
Mensuris aut libra potens aut scorpius armis
Centaurusq; seris igni capricornus & undis
Ipse suis inuenis geminiq; per æquora pisces
Mixa. sed in pluris sociantur sydera uires.
Multum in quis tenuemq; iubes me ferre laborem
Cernere cum facili luccm ratione uiderer
Quod quæris deus est. conaris scondere cælum.
Fataq; fatali genitus cognoscere lege
Et transire tuum pectus mundoq; potiri
Pro precio labor est nec sunt immunia tanta.
Nec mirere uiæ flexus rerumq; cathenas
Admitti potuisse sat est sint cætera nostra
At nisi per fossis fugiet te montibus aurum
Rursus & in magna mergis caligine mentem.
Obstabitq; suis opibus super addita tellus.
Ut ueniant geminæ totus transibitur orbis
Nec lapidum precio pelagus cepisse pigebit
Annua solliciti consumunt uota coloni
Et quantæ mercedis erunt fallacia rura
Quæremus lucrum nauis mortemq; sequemur
In preda pudeat tanto bona uelle caduca

Luxuriæ quoq; milicia est uigilatq; ruinis
Venter & ut pereant suspirant sæpe nepotes.
Quid cælo dabimus? quantum quod ueniat omne
Impendendus homo est. deus esse ut possit in ipso.
Hac tibi nascentum mores sunt lege notandi.
Nec satis est signis damnantia discere signa
Per denos numeros & que sint insita cuique
Sed proprias partis ipsas spectare memento
Vel glacies rigidas uel quas exusserat ignis
Et steriles utroque tamen quas largior humor
Qua; minor iam succus obit. nanc; omnia mixtis
Viribus. & uario confurgunt sydera textu.
Est equale nihil terrenos aspice tractus.
Et maris & notis fugientia flumina rippis
Crimen ubiq; frequens & lauda noxia iuncta est
Sic sterilis terris lætis interuenit annus.
Ac subito rumpit paruo discrimine scetus
Et modo portus erat pelagi iam uasta carybdis
Laudatq; cadit post paulum gratia ponti
Et nunc per scopulos. nunc campos labitur annis.
Aut faciens iter: aut quærens urit ue reditue
Sic etiam cæli partes uariantur in astris
Ut signum a signo sic a se discrepat ipso.
Mementoq; uegat uires utroque salubres
Quodq; per has geritur partes sine fruge creatur
Aut cadit: aut multis sentit bona mixta quærelis
Nec mihi signandæ proprio sunt carmine partes.
Sed quis tot numeros totiens sub lege referre

Tot partis iterare queat tot discere summas
Per uarias causas faciem mutare loquendi.
Incidimus sic uerba piget: sed gratia deerit
Inuanumq; labor cedit quem despicit auris
Sed mihi per carmen fatalia iura ferenti
Et facios cæli motus ad iussa loquendum est
Nec fugenda datur tantum monstranda figura
Ostendisse deum nimis est dedit ipse sibi met
Pondera nec fas est uerbis suspendere mundum.
Rebus enim maior nec parua est gratia nostri
Oris: si causam poterit signare canendo.
Accipe damnande que sint per sydera partes
Lanigeri pars quarta nocet ne sexta salubris.
Septima pars illi ac decuma: decumæq; secunda
Queq; duas duplicat summas septemq; nouemq;
Vnaq; uiginti numeris pars addita languet
Et quintam & duram consumat septima partem.
Tauri nona mala est similis quoq; tertia pars est.
Post decumam necnon decumæ pars septima iuncta est
Bis undena nocens & bis duodena nocentes.
Queq; decem tresq; ingeminat fraudata duobus
Triginta numeris & tu tricesima summa es
Pestifera in geminis pars prima & tertia signis
Septima non melior ter quina & noxia per se
Vnaq; bis denis breuior nocet unaq; maior
Et similis nox eueniet uicesima quinta
Queq; due subeunt uel cum se quattuor addunt
Nec cancri prima in munis nec tertia pars est

Nec sexta octauæ similis decumæq; per acta.
Prima rapit nec ter quintæ clementior usus
Septima post decimam luctum & uicesima portat
Et quinta accedens: & septima nonaq; summa.
Tu quoq; contactu primo nemeæ timendus
Et prima sub parte premis & quinta salubris
Terq; caret cælo uicesima & altera lædit
Et tribus appositis uitium est totidemq; sic utus.
Vltima nec prima melior tricesima pars est
Erigones nec pars prima est nec sexta ne una
Ad decumam nec quarta: nec octaua utilis unq;
Proxima uiginti numeris & quarta timendæ
Et quæ ter decimam claudit fors ultima partem
Septima & undecima est decimæq; & tertia iuncta est
Et quinta in chelis & septima inutilis æstu
Quartaq; bis denis actis & septima & ambæ
Que numerum claudunt: nec non tricesima partes
Scorpius in prima lydens cui tertia pars est
Et sexta & decima & quæ ter quinta notatur
Vndecimam geminans & quæ uicesima quinta est
Octauoq; manet numero uotumq; capeffit
Si te fata sinant quartam ne dilige partem.
Centaurum fuge & octauam bis sexq; peractis
Octo bis aut denis metuendus dicitur aer
Cumq; iterum duodena refert aut terna decemq;
Aut septima quater uel cum ter dena figurat.
Nec pars optanda est capricorni septima: none
Consentit decimamq; sequens quam tertiam signat.

Et tribus aut unam que te uicesima fraudat
Quæ uæue auget quinto numero uel septima fertur.
Damnanda est decimæ succedens prima per actæ
Tertiaq; & quinta est numero que condita non est.
Et post uiginti prima & uigesima quinta
Cumq; illa quartam accumulât uicesima nona.
Tertia per geminos & quinta & septima pisces
Vndecima & decimæ metuenda est septima iuncta
Et quinta in quinos numeros reuocata duasq;
Eciens ultra summas metuenda feretur
Hæ partes sterilem ducunt & frigore & igni
Aera: uel siccum q; superauerit humor.
Si rapidus maioris ignis iaculatur in illum
Saturnus summet glaciem phœbusq; calores.

Orientia signa quod efficiant

Nec te perceptis signorum cura relinquat

Partibus: in tempus: quedam mutantur & ortu

Accipiunt proprias uires utroque remittunt.

Namq; ubi se summis aries extollit ab undis

Et ceruice prior flexis & cornibus ibit

Non contenta suo generabit pectora censu

Et dabit in preda animos soluetq; pudorem.

Tantum audire iuuat. sic ipse in cornuo fertur

Et ruit & mutat non ullis sedibus idem

Mollia per placidas delectant ocia curas

Sed iuuat ignotum semper transire per orbem

Scrutariq; nouum pelagus: totius & esse

Orbis in hospilio: testis tibi laniget ipse.

Cum uitreum fundens aurato uellere pontum
Orbarumq; sua phryxum per fata sorore
Phasidos ad rippas & colchida terga reuexit
At quos prima creant nascentis sydera tauri
Femini iaceant. nec longe causa petenda est.
Si modo per causas naturam quætere fas est
Auersus uenit in cælum: diuesq; puellis
Pleiadum paruo referens glomerabile sydus
Accedent: & rursus opes propriaq; iuuenum
Do te per inuersos exornat uomere campos
Sed geminos æqua profert cum uincula. legis
Parte dabit studia & doctas producet ad artis
Nec triste ingenium sed dulci tincta lepore
Corda creat & uoce bonos cytharas sonanti
Instruit & dotes alto cum pectore iungit
At niger obscura cancer cum nube feretur.
Que uelut extinctus phœbeis ignibus ignes
Deficit & multa fuscat caligine sydus
Lunam deficient artus geminamq; creatis
Mortem fata dabunt sed quisque & uiuit & effert.
Si quis per summas auidus produxerit undas
Ora leo & scandat malis hiscentibus orbem
Illi patri natisq; reus quas ceperit ipse
Non legabit opes censuq; immergit in ipso
Tanta fames: animumq; sibi tam dira cupido
Corripit: ut capiat: semet nec compleat unquã
Inq; epulas funus reuocet preciumq; sepulchri
Erigone surgens que rexit sacula prista

Iustitia. rursusq; eadem labentia fugit
Alta per imperium tribuit fastigia sumum
Rectoremq; dabit legum iurisq; sacra
Sancta pudicitiam diuorum templa colentem.
Sed cum autumnales cœperunt surgere chele
Fœlix æquato genitus sub pondere libræ
Iudex extremæ si stet uitæq; necisq;
Imponetq; iugum terris legesq; rogabit.
Illum urbes & regna tremant nutuq; regentur
Vnius: & cæli post terras iura manebunt
Scorpius extremæ cum tollit lumina caudæ
Si quis erit stellis suffragantibus ortus
Vrbibus augebit terras cunctisq; iuuentis
Mcenia subcinctus curuo describet aratro
Aut sternet positas urbis: inq; arua reducit
Oppida. & in domibus naturas reddet aristas
Tanta erit & uirtus: & cum uirtute potestas.
Necnon arcitenens prima cum ueste resurgit.
Pectora clara dabit bello magnisq; triumphis
Conspicuum patrias uictorem ducet ad arces
Altaq; nunc statuet: nunc condita mcenia uertet
Sed nimium indulgens rebus fortuna secundis
Inuidet in facie seuitq; asperrima fronti
Horrendus bello trebiam canuasq; lacumq;
Ante fugam talis pensabat in ga mine uictor
Vltimus in caudæ capricornus acumine summo
Militem in ponto dictat puppisq; colendus
Dura ministeria & uitæ discrimen inertis. hii

Quod si quem sanctum esse uelis castumq; probūq;
Hic tibi nascetur cum primus aquarius exit
Ne ue sit ut primos animus procedere pisces
Garrulitas odiosa datur linguæq; uenenum.
Verba maligna nouas mutantis semper ad auris
Crimina per populum populi feret ore bilingui
Nulla fides inerit natis; sed summa libido
Ardentem medios animum libet ire per ignis
Scilicet in piscem sese cytherea notauit
Cum babilonias summersa profugit in undas
Angui pedem allatos unguis tiphona ferentem
Inseruitq; suos squamosis piscibus ignes
Nec solus fuerat geminis sub piscibus ortus
Frater erat dulcisue soror mater ue duorum.

De partibus terræ distributis ad signa

Nunc age diuersis dominantia sydera terris

Percipe; sed summa est rerum referenda figura.

Quattuor in partis cæli describitur orbis
Nascentemq; ipsumq; diem mediosq; calores
Teq; helice totidem uenti de partibus iisdem
Erumpunt. secumq; gerunt per inania bella
Aspere ab axe ruit boreas fugit eurus ab ortu
Hauster amat medium solem zephyrusq; profectum
Hos inter binæ mediis e partibus auræ
Expirant similes mutato nomine flatus.
Ipsa notat tellus pelagi lustrata corona
Cingentis medium liquidis amplexibus orbem
Inq; sinus pontum recipit; qui uespere ab auro

Ad missus dextra numidas libyamq; calentam
Abluit & magne quondam carthaginis arces.
Littoraq; in syrtis reuocans sinuata uadofas
Rursusq; ad nilum directis fluctibus exit
Leua freti cedunt hispanas æquore gentes
Teq; in uicinis hærentem gallia terris
Italiaeq; urbes dextram sinuantis in undam.
Vsq; canes ad scilla tuos: auidamq; caribdim
Ac ubi se primum porta mare fudit ab illa
Enatat ionio laxasq; uagatur in undas
Et prius in leuas effundens circuit omnem
Italiam atq; adriam comitatus nomine pontum
Eridaniq; bibit fluctus seccat æquora uellum
Illyricum Epirumq; lauat: claramq; corinthum
Epeloponesi patulas circum uolat oras
Rursus & in leuum refluit uastoq; recessu
Tessalix finis & achaia præterit arua
Hic pontus iuuenisq; fretum: merseq; puellæ
Traditur inuitum faucesq; propontidos apta.
Euxino iungi ponto meotis & undis
Que tergo coniuncta manet: pontumq; ministrat
Inde ubi in angustas iterum se nauita partis
Hellespontiatis reuocatus fluctibus effert
Icarium ægeumq; secat leuaq; nitentis
Miratur populos asix totidemq; trophæa
Quot loca & innumeras gentes arcumq; minantem
Fluctibus & cilicum populos: syriamq; perustam
Ingenticq; sinu fulgentes æquore terras

Donec in ægyptum redeunt curuata per undas
Littora niliacis uerum morientia ripis
Hæc medium terris circumdat linea pontum
Atq; his undarum tractum constringit harenis.
Mille iacent medie diffusa per æquora terræ
Sardiniam in libyco signat uestigia plantæ
Tranactia Icalia tantum precisa recessit
Aduersa euboicos miratur gratia montis
Et gentrix crete ciuem sortita tonantem
Pulsatur cypros ægyptia fluctibus omnis
Totq; minora solo tamen emergentia ponto
Littora & æquales cyclades delonq; rodonq;
Aulidæq; & tenedon uicinaq; corsica terris
Littora sardinice primamq; intrantis in orbem
Oceani uictricem ebusum & baliarica regna
Innumeri scopuli montesq; per altum
Nec tantum ex una pontus sibi parte reclusus
Faucibus ab reptis orbem nam littora plura
Impulit oceano potius sed montibus altis
Est uetitus totam ne uinceret æquore terram
Nanq; inter boream portum æstate nitentem
In longo angusto penetrabilis æquore fluctus
Peruenit & patulis. tum demum funditur aruis
Caspiæq; euxini similis facit æquora ponti
Altera sub medium solem duo bella per undas
Intulit oceanus terris nam persica fluctus
Arua tenet titulum pelagi predaus ab iisdem
Quæ regit ipse locis latoq; infunditur orbi

Nec procul in mollis arabas terramq; ferentem
Delicias uariæq; novos radicis odores
Leniter ad fundit geminantia littora pontus
Et ferre mare nomen habet media illa duobus
Quondam carthago regnum sortita sub armis
Ignibus albanas cum condidit hanibal arces
Fecit & æternis trebiam cannas sepulchris
Obruit & libyam Italicas infudit in urbis
Hic uarias pestis diuersaq; monstra ferarum
Concessit bellis natura in festa figuris
Horrendos anguis habitataq; membra ueneno
Et mortis partus uiuentia crimina terræ
Et uastos elephantes habet seuosq; leones
In pænas secunda suas parit horrida bella
Et portentufos cyclopum ludit in ortus.
Ac sterili peior siccas infestat harenas
Donec ad ægypti ponet sua iura colonos
Inde asiæ populi diuesq; per omnia tellus
Auratiq; fluunt amnes gemmisq; relucet
Pontus. odoratæ spirant medicamina syluæ
India notitia maior parthiq; uel orbis
Alter & in cælum surgentis moenia tauri
Totq; illum circa diuisæ nomine gentes.
Ac tantum scythicas dirumentes fluctibus urbes
Meotisq; lacus euxiniqu; aspera ponti
Aquora & extremum propontidos hellepontum.
Hic asiæ metam posuit natura potentis
Quod super est europa tenet quæ prima natantem

Fluctibus exceptiq; iouem taurumq; resoluic
pondere passa suo signiq; oneriq; iuuabit
Ille puellari donauit nomine fluctus
Et monumenta sub hoc titulo sacrauit amoris
Maxima terra uiris & secundissima doctis
Vrbibus: in regnum florentes oris athenæ
Spartha manu thebas diuisit rege uel uno
Princeps illa domus troiani grætia belli
Tessalia eripusq; potens uicinaq; ripis
Illiris: & ythace martem sortita colonum
Est stupefacta suo inter germania partus
Gallia pritensis hisgania maxima bellis
Italiam in summam quam rerum maxima rhoma
Imposuit terris cæloq; adiungitur ipsa.
Hic erit in fines orbis pontusq; uocandus
Quem deus in partis & singula diuidit astra.
Ac sua cuique dedit tutelæ regna per orbem
Et proprias gentis atq; urbis addidit altas
In quibus efferrent præstantis sydera uires.
Ac uelut humana est signis descripta figura
Et quanquã communis eat tutela per omne
Corpus & in proprium diuisis arcubus extet
Nanq; aries capiti taurus ceruicibus hæret
Brachia sub geminis censentur: pectora cancro.
Te scapulæ nemeæ uocant teq; ilia uirgo.
Libra colit clunis: & scorpius inguine regnat
Et femur arcitenens genua. & capricornus amauit
Cruraq; defendit iuuenis: uestigia pisces.

Sic alias aliud terras sibi uendicat astrum.
Id circo in uarias leges uariasq; figuras
Dispositum genus est hominum proprioq; colore
Formantur gentes sociataq; iura per artus
Materiamq; parem priuato fcedere signant.
Flaua per ingentis surgit germania partus
Gallia uicino numis est intecta rubore
Asperior solidos hispania contrahit artus
Martia rromanos orbis pater induit ora
Gradiumq; suum miscens bene temperat artus.
Perq; coloratas subtilis gratia gentes.
Gimnasium praefert uultu fortisq; palestras.
Et syriam produunt torti per tempora crines
Ethiopes maculant orbem tetriscq; figuris.
Perfufos homines gentes minus India costas
Progenerat: mediumq; facit moderata tenorem.
Iam prior tellusq; natantes aegyptia nilo
Lenius irriguis infulcat corpora campis.
Poenus harenosis aphrorum puluere terris
Exiccat populos: & mauritania nomen
Oris habet: titulumq; suo fert ipsa colore
Adde sonos totidem uocum: totidem inferre linguas
Et mores pro sorte pares ritusq; locorum
Adde genus proprium simili sub semine frugum
Et cererem uaria redeuntem messe per urbes.
Nec paribus siliquas referentem iuribus omnis.
Nec te bache pari donantem munere terras
Atq; alias aliis fundentem collibus unas

Cynnama nec totis passim nascencia campis
Diuerfas pecudum facies propriasq; ferarum
Et duplici clausos elephantes carcere terræ
Quod partes orbis totidem sub partibus orbes
Et certis descripta nitent rationibus astra
Perfunduntq; suo subiectas æquore gentis
Laniger in medio sortitur sydera mundo
Cancrum inter gelidum per tempora uertitur axis
Asserit in uires positumq; euicerat ipse
Virgine delapsa cum fratrem ad littora uexit
Et minimi defluit onus dorsumq; leuari
Illum etiam uenerata colit uicina propontis
Et syriæ gentis & laxo persis amictu
Vestibus ipsa suis hærens nilusq; tumescens
In cancrum & tellus ægypti iussa natare
Taurus habet scythiæ montis asiamq; potentem
Et mollis arabes sylvarum ditia regna
Euxinos scyricos pontus insinuatus in arcus
Sub geminis te phœbe colit post brachia fratris
Ultimus: & solitum gange colit India cancrum
Ardent æthiopes cancro cui plurimus ignis.
Hoc color ipse docet. plarygia nemeæe potiris
Idææ matris famulus regniq; feroci
Capadocum armeniaq; iugis bithinia diues
Te colit: & macedum tellusq; uicerat orbem.
Virgine sub casta scelix terraq; mariq;
Est rhodos hospicium recturi principis orbem
Tuq; domus uere solis cui tota sacrata es

Cum caperent lumen magni sub caesare mundi
loniæ quæ sunt urbes & dorica rura
Arcades antiqui celebrataq; caria fama
Quod potius regat Italiam si se ligis astrum
Quam q; cuncta regit q; rerum pondere nouit
Designat summas & iniquum separat æquo
Tempore quo pendent cedunt quo noxq; diesq;
Hesperiam sub libra tenet qua condita rhoma
Orbis & imperium retinet discrimina retum
Lancibus & positas gentes tollitq; premitq;
Qua genitus cum fratre remus hanc condidit urbem
Et propriis frenat pendentem nutibus orbem
Inferius uictæ sydus carthaginis arces
Et libyam ægyptaq; latus donataq; regna
Tyrennas lacrymis radiatus scorpius arces
Erunt Italiæq; tamen respectat ad undas
Sardaniamq; tenet fusasq; per æquora terras
Gnosia centauro tellus circumdata ponto
Paret & ingenium minois filius astrum
Ipse uenit geminus celeris hinc creta sagittas
Afferit: intentosq; imitatur syderis arcus.
Insula trinacriæ fluitatem adiuta sororem
Subsequitur cretem sub eodem condita signo.
Proximaq; Italiæ & tenui diuisa profundo
Ora patris sequitur leges nec sydere rapta est.
Tu capricorne regis quicquid sub sole cadente
Expositum gelidam helicen quod tangit ab illa
Hispanas gentis seu quod fert gallia diues

Tecq; feris dignam tantum germania matrem
Afferit ambiguum sydus terraq; marisq;
Aestibus assiduis terram pontumq; tenentem.
Sed iuuenis nudo formatus mollior arcu
Aegyptum alepidam tyriasq; recedit ad urbes
Et cilicum gentis uicina & aquarius arua
Piscibus Eufrates datus est ubi piscis arator
Cum fugeret typhona uenus sub sedit in undis.
Magna iacet tellus magnis circumdata rippis
Parthi. sed parthis domitæ per secula gentes.
Bactraq; & herios babylon & susa panosq;
Nominaq; in numeris uix ampectenda figuris
Et tigris & rubri radiantia littora ponti
Sic diuisa manet tellus per sæcula cuncta.
Et quibus in proprias partis sunt iura trahenda
Nanq; eadem que sunt signis commertia seruant
Vtq; illa inter se coeunt; odioq; repugnant
Nunc aduersa polo nunc & coniuncta trigono
Queque alia in uarios effectus causaq; gubernat
Sic terræ terris respondent orbibus orbis.
Littora littoribus regnis contraria regna
Sic erit; & sedes fugienda perenda cuique
Sic speranda fides sic & metuenda pericla
Ut genus in terram cælo descendit ab alto.

De eclipticis signis

Percipe nunc etiam qua sint ecliptica graio
Nomine que certos quasi delassata per annos
Nonnunquã cessant sterili torpentina motu

Scilicet immenso nihil est æquale sub eū
Perpetuosq; tenet flores unumq; colore in
Mutantur: sed cuncta dui uariantur in orbe
Et secunda suis subsistunt frugibus arua
Continuos que negant partus effeta creando.
Rursusq; fuerant steriles ad semina terræ
Post noua sufficiunt nullo mandante tributa.
Concutitur tellus uariis compagibus hærens
Subducitq; solum pedibus natat orbis in ipso
Et uenit oceanus pontum sitiensq; resoluit
Nec sese capit sic quondam merferat urbes
Humani generis cum solus consistit hæres
Deucalion scopuloq; orbem possidet in uno:
Necnon cum patrias phæton temptauit habenas
Arserunt gentes timuitq; incendia cælum
Fegeruntq; nouas ardentia sydera flammæ
Atq; uno timuit conditi in sepulchro
In tantum longo mutantur tempore cuncta
Atq; iterum in semet redeunt sic tempore certo
Signa quoq; amittunt iures summunt receptas.
Causa patet: q; luna suis deficit in astris
Orba sui fratris noctisq; immerfa tenebris
Cum medios phœbi radios intercipit orbis
Nec trahit ad cetum quo fulget delia luna
Nec quoq; signa suo pariter cum sydere languent
Incuruata simul solitoq; excepta uigore
Et uelut elatum phœben in funere lugent
Ipsa docet titulus causaq; ecliptica signa

Dixere antiqui pariter. sed bina laborant
Nec uicina loco sed que contraria fulgent
Sicut luna suo tunc tantum deficit orbe
Cum phœbum aduersis currentem non uidet astris
Nec tamen æquali languescunt tempore cuncta
Nanq; modo infectus totus producitur annus
Nunc breuius lassata manent: nec longius astra
Exceduntq; suo phœbeia tempora casu.
Atq; ubi perfectum est spacium quod cuique dicatur
Impleruntq; suos certa statione labores.
Bina per aduersum cælum fulgentia signa
Tum uicina labant ipsis hærentia signis
Que prius in terras ueniunt terrasq; relinquunt
Sydereo non ut pugnet contrarius orbi
Sed quia mundus agit cursus: inclinat & ipsa
Amittas que negat uires nec munera tanta
Nec similes reddit noxas locus omnia uertit.

Fatorum rationem perspici posse

Sed quid tam tenui prodest ratione intentem

Scrutari mundum si mensi sua cuique repugnat?

Spemq; timor tollit prohibetq; e limine cæli

Condit enim uerum uasto natura recessu

Mortalisq; fugit uisus & pectora nostra

Nec prodesse potest quod fatis cuncta reguntur

Cum fatum nulla possit ratione uideri

Quid iuuat in semet sua per conuicia ferri

Et fraudare bonis que nec deus inuidet ipse.

Quosq; dedit natura oculos deponere mentis?

Perspicimus cælum cur non ee muner cæli?
Inq; ipsos penitus mundi descendere sensus
Seminibusq; suis tantam componere molem
Et partum cæli sua per nutritia ferre
Extremumq; sequi portum terræq; subire
Pendentis tractus & toto uiuere in orbe?
Quanta est pars super est rationem discere noctis?
Iam nusquã natura. latet peruidimus omnem
Et capto potimur mundo nostrumq; parentem
Pars sua conspiciamus genitiq; accedimus astris.
An dubium est habitare deum sub pectore nostro?
In cælumq; redire animas calocq; uenire?
Ut que sit ex omni constructus corpore mundus
Aetheris atq; ignis summi terræq; marisq;
Spiritus & in toto rapidum qui iussa gubernat
Sic esse in nobis terræue corpora sortis
Sanguineasq; animas animi qui cuncta gubernat
Dispensatq; hominem: quid mirum noscere mundum
Si possunt homines: quibus est & mundus in ipsis?
Exemplumq; dei quisque est in imagine parua
An cuique genitos nisi cælo credere fas est
Esse homines: proiecta iacent animalia cuncta
In terra uel mersa uadis uel in aere pendent
Omnibus una quies uentet sensusq; per artus
Et quia consilium non est: & lingua remissa?
Vnus & inspectus rerum uiresq; loquendi
Ingeniumq; capax uarias educit in artis
Hic partus qua cuncta regit secessit in orbem

Et domuit terram ad fruges animalia ccepit.
Imposuitq; uiam ponto stetit umus in arce
Erectus capitis uictorq; ad sydera mittit
Sydereos oculos propriusq; aspectat olympum
Inquiritq; Iouem nec sola fronte deorum
Contentus manet & cælum scrutatur in aluo
Cognatumq; sequens corpus sic quarit in astris.
Huic in tanta fidem petimus quam saepe uolucres
Accipiunt: trepidæq; suo sub pectore fibræ
An minus est sacris rationem ducere signis
Quam pecudum mortes auiumq; attendere cantus?
Atq; ideo faciem cæli non inuidet orbi
Ipse deus: uultusq; suos corpusq; recludit
Semper uolendo: seq; ipsum inculcat & offert
Ut bene cognosci possit doceatq; uidendo
Qualis erat: doceatq; suas attendere leges.
Ipsa uocat nostros animos ad sydera mundi
Nec patitur: quia non condit sua iura latere
Quis putat esse nefas nasci quod cernere fas est?
Nec contemne tuas quasi paruo in corpore uires
Quod ualet immensum est. sic auri pondera parui
Exuperant precio numosos aeris aceros
Sic adamas punctum lapidis preciosior auro est.
Paruula sic totum peruisit pupula cælum
Quoq; uident oculi minimum est cū maxima cernant.
Sic animi sedes tenui sub corde locata
Per totum angusto regnat de limite corpus.
Materiae quære modum. sed perspice uires

Quas ratio non pondus habet ratio omnia uincit
Nec dubites homini diuinos credere uisus
Iam facit ipse deos mittitq; ad sydera numen
Maius & augusto crescet sub principe cælum.

Capitula quarti libri

Prohemium. De moribus signorum & coloribus. Ori
entia signa quod efficiant. De partib⁹ terræ distributis ad
signa. De eclipticis signis. Fatorū rationē perspici posse
Marci Manilii astronomicon liber quartus finit
Incipit eiusdem liber quintus & ultimus

Hic alius finisset opus signisq; relatis

Quis aduersa meant stellarū numina quinque

Quadriugis & phœbus æquis & delia bigis

Non ultra struxisset opus cæloq; rediret
Ac per descensum medios per decurreret ignis
Saturni louis & martis solisq; sub illis
Post uenerem & maia natum te luna uagantem
Me properare uiam mundus iubet omnia circum
Sydera uectantur toto decurrere cælo
Cum semel æthereos iussus ascendere currus
Summum contigerim sua per fastigia culmen
Hinc uocat orion magni pars maxima cæli
Et ratis heroum quæ nunc quoq; nauigat astris
Fluminaq; errantis late sinuantia flexus
Et biferus cætus squamis atq; ore tremendo
Hesperidumq; uigil custos & diuitis auri
Et cauis in totum portans incendia mundum
Araq; diuorum cui uota resoluit olympus.

Illinc per geminas angius qui labitur arctos
Euiochusq; memor currus plaustriq; boetes
Atq; adrianeæ cælestia dona coronæ
Victor & in uisæ perseus cum falce medusæ
Andromedamq; necat genitor cum coniuge cepheus
Quaq; uales stellatus aquis celeriq; sagittæ
Delphinis certans & Iuppiter alite tectus.
Cæteraq; in toto passim labentia cælo
Que mihi per proprias uires sunt cuncta canenda
Quid ualeant ortu quid cum merguntur in undas
Et quod de bis sex astris per quodq; reducat
Ac stellis proprias uires & tempora rerum
Constituit magni quondam fabricator olympi.
Vir gregis & ponti uictor cui parte relicta
Nomen onusq; dedit: nec pelle immunis ab ipsa
Colchidis & magicas artis qui uertere cholchos
Medeam iussit mouitq; uenena per orbem.
Nunc quoq; uicinam puppim ceu nauiget argo
Ac destri lateris ducat regione per alstra
Sed cum prima suos puppis consurgit in ignis
Quattuor in partis cum corniger extulit horas
Illo quisquis erit terris oriente creatus
Rector erit puppis clauoq; immobilis hærens
Mutabit pelago terras uentisq; sequetur
Fortunam: totumq; ualet tranare profundum
Classibus atq; alios menses aliumq; uidere
Phasin & in cantes tiphim superare trementem
Tolle istos partus hominum sub sydere tali

Sustuleris bellum troiæ classemq; solutam
Sanguine & appulsam terris: non inuehet undis
Sydera nec pelagus xerse facietq; tegetq;
Vera syraculis salamis non merget athenas
Punica nec toto fluitabant æquore rostra
Acciacosq; sinus inter suspensus uterque
Orbis & in ponto cæli fortuna natabit
His ducibus cæco ducuntur in æquore classes
Et coit ipsa sibi tellus totusq; per usus
Diuerfos rerum uentis arceslitur orbis
Sed summa lateris surgens de parte sinistri
Maximus orion: magnumq; complexus olympum
Quo fulgente super terras cælumq; trahente
Et mentita diem nigras nox contrahit allas
Solertis animos uelocia corpora finget
Atq; agilem officio mentem curasq; per omnis
Inde lassato properantia corda uigore
Instar erit populi totoq; habitabit in orbe
Limina peruolirans unumq; per omnia uerbum
Mane salutandi portans communis amicus
Sed cum se terris aries ter quinque peractis
Partibus extollit primum iuga tollit ab undis
Eniochus cliuocq; rotas conuellit ab imo
Qua gelidus boreas aquilonibus instat acutis
Ille dabit proprium studium cæloq; retentans
Quas prius in terris agitator amauerat artis
Stare leui curru moderantem quattuor ora
Spumigeris frenata lupis & flectere equorum

Præualidas uires ac torto stringere giro
At cum laxato fugerunt cardine claustra
Exagitare feros pronumq; ante ire uolantis
Vixq; rotis leuibus summum contingere campum
Vincentem pedibus uentos uel prima tenentem
Agmina in obliquum cursus agitare malignos
Obstantemq; mora totum præcludere circum
Vel medium turbæ nunc destros ire per orbis
Fidendentem campo nunc meta currere acuta
Spemq; sub extremo dubiam suspendere casu
Necnon alterno defultor sydere dorso
Quadrupedum & stabilis poterit desigere plantas
Per quos uadit equos ludet per terga uolantum
Aut solo uectatus equo nunc ardua mouebit
Nunc licet in longo percussus premia circo
Quicquid de tali studio formatur habebit.
Hinc nuhi salmoneus qui cælum imitatur in orbe
Montibus impositis missisq; per aera quadrigis
Expressisse sonum mundi ubi uisus & ipsum
Amouisse louem terris de flumine fugit
Sensit & immensos ignis super ipse sequutus
Morte louem didicit generatus possit haberi
Hoc genitum credas de sydere belloro phontem
Imposuisse uiam mundo per signa uolantem
Cui cælum campus fuerat terræq; fretumq;
Sub pedibus non ulla tulit uestigia campus.
Hic erit eniochi surgens tibi forma canenda
Cumq; decem partes aries duplicauerit ortus

Incipient edi tremulum producere mentum
Hirtaq; tum decum terris promittere terga
Qua dexter boreas spirat nec crede seure
Frontis opus signo structosue crede catones
Aut brutum atq; parem torquinum & horatia facta
Maius onus signi est edis nec tanta petulcis
Conueniunt leuibus gaudent lasciuaq; signant
Pectora & in luxus agiles agilemq; uigorem
Desudant uario ducunt in amore iuuentam
In uulnus nunquam uirtus sed saepe libido
Impellit rupisq; emititur uel morte uoluptas
Et minimum cecidisse malum est sed crimine uictum.
Nec non & cultus pecorum nascentibus addunt
Pastoremq; suum generant; cui fistula collo
Hæreat: & uoces alterna per oscula ducat.
Sed cum bis denas augebit septima partes
Lanigeri surgunt hyades quo tempore natis
Nulla quies placet: in nullo sunt otia fructu
Sed populum turbamq; petunt rerumq; tumultus
Seditio clamorq; iuuat græcosq; tenentes
Rostra uolunt montisq; sacros rarosq; quirites
Pacis bella probant curæq; alimenta ministrant
Immundoq; græges agitant per sordida rura
Et fidunt nereidum genuere boetem
Hos generant hyadum mores surgentibus astris.
Ultima lanigeri quæ pars excluditur orbi
Quæ totum ostendit terris atq; eruit undis
O leuix seruans pregressos tollitur hedos **liiii**

Et gelido stellata polo que dextra paris est
Officio magni mater Iouis illa toranti
Fundamenta dedit pectusq; impleuit hyantis
Lacte suo: dedit & dignas ad fulmina uires.
Hinc timidae mentes tremebundaq; corda creantur
Suspensa in trepidis leuibusq; obnoxia causis.
His etiam ingenium uisendi ignota cupido
Ut noua per noctisq; ruunt arbuta capellae
Semper & ulterius pascentes tendere gaudent.
Taurus in aduersos praecipit attollitur ortus
Sexta parte sui certantis luce sorores
Pleiades ducit: quibus aspirantibus almam
In lucem educunt bacchi uenerisq; sequaces
Per que dapes mensasq; super petulantia corda
Et sale mordaci dulcis quaerentia risus.
Illis cura sui uultus frontisq; decorae
Semper erit tortosq; inflexum ponere crines.
Aut undis reuocare: & rursus uertice denso
Fingere & appositis caput e mutare capillis
Punicibusq; cauis horrentia membra polire
Atq; odisse uirum sterileq; optare lacertos
Foeminae uestes: nec insunt tegmina plantis
Sed species factiq; placent ad mollia gressus
Naturae pudet: atq; habitat sub pectore caeco
Ambitio & morbum uirtutis nomine uitant.
Semper amare parum est: cupient & amare uideri.
Iam uero geminis fraterna ferentibus astra
In caelum: summocq; natantibus aequore ponti

Septima pars leporemq; tulit quo sydere natis
Vix allas natura negat uolucrisq; meatus
Tantus erit per membra vigor referentia uentos
Ille prius uictor stadio q̄ missus abibit
Ille cito monitus rigidos elludere cæstus
Nunc exire leuis missos nunc mittere palmis
Ille pilam celeri fugientem reddere planta
Et pedibus pensare manus & ludere saltu
Mobilib;sq; citos ictus glomerare lacertis
Ille potens turbam perfundere certa pilarum
Per totumq; uagus corpus disponere palmas
Ut teneat tantos orbis: sibiq; ipse recludat
Et uelut edoctos iubeat uolitare per ipsum
Inuigilat somnis curas industria uincit
Otia per uarios exercet dulcia lusus.
Nunc cancro uicina cauam: cui parte sinistra
Confurgunt iugilæ quibus aspirantibus orti.
Te melea gre colunt: flammis habitantibus ustum
Reddenteq; tuæ per mortem munera matri
Cuius & ante necem paulatim uita sepulta est.
Atq; achlanteos conatum ferre labores
Et calidoneam bellantem rupe puellam
Vincentemq; uiros: & quã potuisse uideri
Virgine maius erat sternentem uulnere primo
Quamq; erat ætheon syluis imitandus & ante
Et canibus noua preda fuit ducuntur & ipsi
Retibus & claudunt campos formidine mortis
Mendacesq; parant foucas laqueosq; tenaces

Currentisq; feras pedicaru[m] compede neſtunt
Aut canibus ferro ue necant predaſq; reportant
Sunt quibns in ponto ſtudium eſt cepiſſe ferarum
Diuerſas facies: & cæco merſa profundo
Sternere littoris monſtrorum corpora habenis
Horrendumq; fritis in bella laceſſere pontum
Et colare uagos inductis retibus amnis
Ac per nulla ſequi dubitat ueſtigia predaſ
Luxuriæ quia terra parum faſtidiet orbem
Venter & ipſe gulam nereus ex æquore paſcit
At procyon oriens cum iam uiceſima cancro eſt
Septimaq; ex undis pars ſeſe emergit in aſtra
Venatus non ille quidem uerum arma creatis
Venandi tribuit catulos nutrire ſagaces
Et genus a pro auis: mores numerare per artes.
Reciaq; & ualida uenabula cuspide fixa
Lentaq; contextis formare haſtilia modis
Et quodcunq; ſolet uenandi poſcere cura
In proprios fabricare dabit uenalia quaſtus.
Cum uero in uaſtos furgit nemeæus hiatus
Exoriturq; canis latratq; canicula flammis
Et rapit igne ſuo geminatq; incendia ſolis
Qua ſubdente facem terris radioſq; mouente
Dimicat in cineres orbis fatumq; ſupremum.
Sortitur languetq; ſuis neptumnus in undis
Ex uiridis nemori ſanguis decedit & herbis
Cuncta peregrinos orbis animalia quaerunt
Atq; eget alterius mundus natura ſuiſmet

Egrotat morbis nimios obfessa per æstus
Inq; rogo uiuit tantus per sydera feruor
Frondata atq; uno ceu sint in flumine cuncta
Hec ubi se ponto per proximas exculit horas
Nascentem siquem pelagi constrinxerit unda
Effrenos animos uiolentaq; pectora fingit
Irarumq; dabit fluctus odiumq; metumq;
Totius uulgi præcurrunt uerba loquentis
Ante os est animus nec magnis condita causis
Corda micant. & lingua rapit latratq; loquendo
Morsibus & crebris dentes in uoce relinquit
Ardescit uitio uitium uiresq; ministrat
Racchus & in flamma seuas ex suscitatur iras
Nec syluas rupesq; timet uastosq; leones
Aut spumantis apri dentes atq; arma serarum
Effuditq; suas concessio in robore flammam
Nec talis mirere artis sub sydere tali
Cernis ut ipsum etiam sydus uenetur in astris
Progressum quærit leporem comprehendere cursu
Ultima pars magni cum tollitur ore leonis
Craterq; auratis surgit stellatus ab astris
Inde trahit quicumque genus moresq; sequentur
Irriguos ruris campos amnisq; lacusq;
Et te bacche tuas nubentem iungit ad ulmos
Disponetq; iugis mutatus fronde choreas
Robore uel proprio fundentem in brachia ducit
Teq; sibi credit semper qui matre relectus
Adiungit calamis segetemq; interserit uuis

Quæq; alia in numeri cultus est forma per orbem
Pro regione colit nec parce uina recepta
Hauriet emistris & frugibus ipse fouetur
Gaudebitq; mero mergetq; in pocula mentem.
Nec solum terræ spem credit inania uota
Annonæ quoq; uectigal mercesq; sequetur
Præcipue quas humor alit: nec deserit undam
Tales effinget mores crateris amator.
Iam subit erigone quæ cum ter quinque seretur
Partibus ereptis ponto tollentur ab undis
Cara adrianeæ quondam monimenta coronæ
Et mollis tribuent artis hinc dona puellæ
Nanq; nitent illinc oriens est ipsa puella
Ille colit nitidis gemmantem floribus ortum
Pallentis uiolas & purpureos hiacintos
Liliaq; & tyrias imitata papauera luces
Vernantiscq; rosæ rubicundo sanguine florem
Ceruleum foliis uiridemq; in gramine collem
Conferet & ueris depinget prata figuris
Aut uarios nectet flores fertiscq; locabit
Effingetq; sinu similescq; in mutua pressos
Incoquet atq; arabum syluis mulcebit odores
Et medicos unguenta dabit referentia flatus
Ut sit adulterio succorum gratia maior
Munditiæ cultuscq; adsunt artesq; decoræ
Et lenocinium uitæ presensq; uoluptas
Virginis hoc anni poscunt floresq; coronæ.
At cum per decimam consurgens horrida partem

Spica feret presens nascentis campus aristas
Aruorum ingenerat studium rurisq; colendi
Seminacq; in fenus sulcatis reddere terris
Usuramq; sequi maiorq; sorte receptis
Frugibus in numeris atq; horrea quærere messi
Quod solum docuit mortalis nosse metallum
Nulla fames non ulla forent ieiunia terris
Diues erat census saturatis gentibus orbis
Et si forte labor ruris tardauerat artis
Quis sine ulla ceres: non ullis seminis usus
Subdere facturos sulci frumenta superq;
Ducere pendentis orbis & mergere farra
Ac torrere focis: hominumq; alimenta parare
Atq; unum genus in multas uariasq; figuras
Et quia dispositis aptatur spica per artem
Frugibus instructus similis componitur ordo
Seminibusq; suis celas atq; orrea prebet
Sculptentem faciet sanctis laquearia templis
Condentemq; nouum cælum per tecta tonantis.
Hæc fuerat quondam diuis concessa figura.
Nunc iam luxuriæ pars & triclinia templis
Concertant: tectiq; auro iam uescimur aurum.
Sed parte octaua surgentem cerne sagittam
Chelarum dabit & iaculum torquere lacertis
Et calamum neruis glebas & mittere uirgis
Pendentemq; suo uolucrem deprendere caelo
Cuspide uel triplici securum figere piscem.
Quod torum dederim teuctro: sydusue genusue

Te ue philotete cui malim credere parti:
Hæctoris ille faces arcus & tela fugauit.
Mittebatq; suos ignis in mille carinas
Hic autem pharetram troiæ bellumq; gerebat
Maior & armatis hostis suo federat exul
Quin etiam ille pater tali de sydere cretus
Esse potest: qui serpentem super ora cubantem
Infœlix nati somnumq; animamq; bibentem
Sustinuit misso petere ac prosternere telo
Arserat esse patrem uicit natura periculum
Et pariter iuuenem somnoq; & morte leuauit.
Tunc iterum natum & fato per somnia raptum.
At cum secretis improuidus hædus in astris
Erranti similis fratrum uestigia quærit
Postq; gregem longo producit interuallo
Sorbentis animos agitataq; pectora fundit.
Et fingit uariis deficientia curis.
Nec tenta domo populi sunt illa ministra
Perq; magistratus & publica iura feruntur
Non ullo curam digito quæ quiuerit hastam
Defueratq; bonis sector: pœnamq; lucretur
Noxius & patriam fraudarit debitor æris
Cognitor est uerbis necnon lasciuit amores
In uarios: ponetq; forum: mandetq; lizo.
Nobilis insultus & sceuæ mollior arte
Nunc surgente lyra testudinis enatat undis
Forma per hæredem tantum prelata tonantis.
Qua quondam sonitumq; ferens oeagrius orpheus

Et sensus scopulis & syluis addidit aures
Et diti lachrymas & morti deniq; finem
Hinc uenient uocis dotes belleq; sonantis
Garrula que modulos diuersa tibia forma
Et quodcunq; mani loquitur flatuq; mouetur
Ille dabit cantus inter conuiuia dulcis.
Mulcebitq; sono bachum noctesq; tenebit.
Carmine furtino modulatus murmure uocem
Solut ipse suas semper cantabit ad aures.
Hic distante lyra cum pars uicesima sexta
Chelaram surget quæ cornua ducit ad astra
Sed regione pari uix partes octo trahente
Ara ferens thuris stellis imitantibus ignem.
In qua deuoti quondam cecidere gygantes
Nec prius armauit uiolento fulmine dextram
Iuppiter: ante deos quæ constitit ipse sacerdos
Quod potius fingent ortus q̄ templa colentes
Atq; auctoratos in tertia iura ministros
Diuorumq; sacras uenerantes numina uoces
Pene deos & qui possunt uentura uidere.
Quattuor appolitis centaurus partibus offert
Sydera & ex ipso mores nascentibus addit
Aut stimulos aget aut omnes mixtosq; iugabit
Semine quadrupedes aut curru cellior ibit
Aut onerabit equos armis aut ducet in arma
Ille tenet medicas artis ad membra serarum
Et non auditos mutarunt tollere motus
Hoc est artis opus non expectare gementis

Et sibi non ægrum iamdudum credere corpus.
Hunc subit arcitenens cuius pars quinta nitentem
Arcturum ostendit ponto quo tempore natis
Fortuna ipsa suos audet committere census
Fegalis ut opes & sacra æraria seruent
Regnantes sub rege manent rerumq; ministri.
Arcitenens cum se totum produxerit undis
Ter decuma sub porte feri formantibus astris
Plumeus in cælum nitidis olor euolat allis
Q uo surgente trahens lucem matremq; relinquens
Ipse quoq; aerios populos cæloq; dicatum
Alituumq; genus studium censusq; uocabit
Mille fluunt artes aut bellum indicere mundo
Et medios inter uolucrum pensare meatus.
A t nitidos clamare suos ratione sedentem
Pascentemue super surgentia ducere lina
Tutelamq; gerent populi domibusue regendis
Præpositi curas alieno limite claudent
Atq; hinc in luxum iam uenter longius ibit
Q uam modo militiae numidarum pascimur oris
Phasidos & dantis arcessitur inde macellum.
Vnde aurata nouo connecta est æquore pellis
Q uin etiam linguas hominum sensusq; docebit
Aerias uolucres nouaq; in commertia ducet
Verbaq; precipiet natura lege negata
Ipse deum cygnusq; colit uocemq; sub illo
Non totus uoluce r secumq; in murmurat intus
Nec te pretereant clausas qui culmine summo

Pascere aues gaudent ueneris & reddere cæcas
Aut certis reuocare notis totamq; per urbem
Qui gestant cancis uolucres ad iussa paratas
Quarum omnes paruo consistit pascere census
Hæserit & similis tribuens olor aureus artes
Arcitenens magno circumdatus orbe draconis
Cum uenit in regione tuæ capricorne figuræ
Non minuta facit serpentum membra creatis
Accipiunt sinibusq; suis peploq; fluentis
Osculaq; horrendis iungent impune uenenis.
At cum se patrio producit in æquore piscis
In cælumq; ferens alienis sinibus ibit
Quisquis erit tali capiens sub tempore uitam
Littoribus ripisq; suos circumferet annos
Pendentem & cæco captabit in æquore piscem
Cumq; suis domibus conchas ualloq; latentis
Protrahit in mersas nihil est audere relictum
Quæstus naufragio petitur corpusq; profundo
Immissum pariter qum præda exquiritur ipsa
Nam semper tanti merces est parua laboris
Censibus æquantur conche rapidumq; notari
Vix quisquã est locuples oneratur terra profundo
Tali sorte suas artis per littora tractat
Aut emit externos pretio mutatq; labores
Institor æquoree uaria sub imagine mercis.
Cumq; fidis magno succedunt sydera mundo
Quæsitore scelerum ueniet uindexq; reorum
Qui commissa suis rimabitur argumentis

In lucemq; trahet tacitaq; licentia fraude
Hinc etiam immitis tortor poenæq; minister
Et quisquis uero fauit culpamue per odit
Proditur atq; qui iurgia pectore tollat.
Curuleus ponto cum se dalphinus in astra
Erigit & squamam stellis imitantibus exit
Ambiguus terræ partus pelagoq; creatur
Nam uelut ipse citis perlabitur æquora pennis
Nunc summum scudens pelagus nunc alta profundi
Et senibus uires summet fluctumq; figurat
Sic uenit ex illo quisquis uolitabit in undis
Nunc alterna ferens in lentos brachia tractus
Et plausa resonabit aqua nunc equore merfas
Deducet palmas furtino remigis usu
Nunc in aquas rectus ueniet passimq; natabit
Et uada mentitus reddet super equora campum
Aut immota ferens tergo membra latufq;
Non oncrabit aquas summisq; accumbet in undis
Pendebitq; super totum sine remige pontum
Illis in ponto iocundum est quærere pontum
Corpora qui mergunt undis ipsumq; sub antris
Nerea & æquoreas conantur uisere nymphas
Exportantq; maris preda & rapta profundo
Nanfragia atq; imas auidi scrutantur harenas
Pars ex diuerso studet & sociatur utrunque
In genus atq; imo digestum semine surgit
Ad numeros etiam illa licet cognata per artem
Corpora que ualido saliant excussa petauo

Alternosq; crient motus delatus & ille
Nunc iacet atq; huius casu suspenditur ille
Membraq; per flammis orbescq; emissa flagrantis
Tollitur ut liquidis per humum ponuntur mundis.
Delphinumq; suos per inane natantia motus
Et uiduata uolant pennis & in aere ludunt
At si deficient artes remanebit in illis
Materies tamen apta dabit natura uigorem.
Atq; alacres cursus campoq; uolantia membra.
Sed regione means cepheus humentis aquari
Non dabit in lusum mores facit ora manere
Frontisq; ac uultus componit pondere mentes.
Pascuntur curis ueterumq; exempla reuoluent
Semper & antiqui laudabunt uerba catonis
Tutorisue supercilium patruisue rigorem
Component teneros etiam qui nutriat annos
Et dum dominus prætexte lege sequatur
Quodq; agat id credat stupefactus imagine iuris
Quin etiam tragico præstabunt uerba cothurno
Cuius erit quanquã in chartis stilus ipse cruentus
Nec minus & scelerum facie rerumq; tumultu
Gaudebunt atri luctum memorare sepulchri
Ructantemq; patrem natos solem reuersum
Et serum sine sole diem thebana uiuabit
Dicere bella uteri mixtumq; in fratre parentem
Quærere medeæ natos fratremq; patremq;
Hinc uestis flammis illinc pro munere missas
Aeriamq; fugam uectosq; ex ignibus annos

Mille alias rerum speties in carmine ducent
Forſitan ipſe etiam geſtus referetur in actis
At ſi quis ſtudio ſcribendi miuor ibit
Comica componet lætis ſpectacula ludis
Ardentis iuuenes raptasq; in amore puellas
Eluſoſq; ſenes agilesq; per omnia ſeruos
Quis in cuncta ſuam produxit ſæcula uitam
Doctior orbe ſuo linguæ ſub flore menander
Qui uita oſtendit uitam curruſq; ſacrauit
Et ſi tanta opum uires commenta negarint
Externis tamen aptus erit nunc uoce poetis
Nunc ſatyro guſtu refertq; aſſatibus ora
Et ſua dicendo faciet ſoluſq; per omnis
Ibit perſonas & turbas reddet in unam.
Aut magnos heroas aget: ſcenaſq; togatas
Omnes fortunaæ uultus per membra reducet
Aequabitq; choros geſtu cogetq; uideri
Preſentem troiam priamumq; ante ora cadentem.
Nunc aquilæ ſyduſ referam quæ parte ſiniſtra
Rorantis iuuenis quem terris ſuſtulit ipſa
Fertur & extentis predam circumuolat allis
Fulmina miſſa refert & cælo militat ales
Biſſextamq; notat partem fluuiialis aquari
Illius in terris orietis tempore natus
Ad ſpolia & partes ſurget uel cæde rapinas
Cuique hominum deerint ſtrages dabit ille ferarum
Nec pacem a bello ciuem diſcernet ab hoſte
Ipſe ſibi lex eſt & fert quæcunq; uoluntas

Præcipitat uires laus est contendere cuncta
Et si forte bonis accesserit impitus ausis.
Improbitas fiet uirtus & condere bella
Et magnis patriam poterit ornare triumphis
Et quia non tractat uolucris. sed suggerit arma.
Immissosq; refert ignes & fulmina reddit
Regis erit magniue ducis per bella minister
Ingentisq; suis præstabit uiribus usus.
At cum cassiope bis denis partibus actis
Aequorei iuuenis destra de parte resurgit
Artifices auri faciet qui mille figuris
Vertere opus possint tenuiq; acquirere dotem
Materiae & lapidum muos miscere colores.
Hinc angusta nitent sacratis munera templi.
Et mitridateos uultus induta trophæa.
Aurea phæbeis certantia lumina flammis
Gemmarum nitidis radiantes lucibus ignes.
Hinc pompeia manent ueteris monumenta triumphii
Et quod erat regnum pelagus fuit una malorum
Non extincta lues semperq; recentia flammis
Hinc lenocinium formæ cultusq; repertus
Corporis atq; auro quæsitæ est gratia frontis
Perq; caput ducti lapides per colla manusq;
Et pedibus niueis fulserunt aurea uincla.
Quid potius macronu uelit tractare creatos
Quã factum reuocare suos quod possit ad usus
Ac ne materies tali sub mûnere desit
Quærere sub terris aurum furtoq; latentem

Naturam eruere orbemq; inuertere præde
Imperat & glebas inter deprendere gazam.
Inuitamq; nouo tandem perducere cælo
Ille etiam fuluâs auidus numerabit harenas
Perfunditq; nouo stillantia littora ponto
Paruaq; fragmentis faciet momenta minutis
Pertulit ut legeret census spumantis in aurum
Et perlucentis cuperet pensare lapillos.
Verticibus mediis oculos emittet auaros
Et coquet argenti glebas uenamq; latentem
Eruit & silicem riuo saliente liquabit
Et facti mer cator erit per utrumque metalli
Alter & alterius semper mutabit in usus
Talia casiope nascentum pectora finget.
Andromadæ sequitur sydus que piscibus ortis
Bissex in partis cælo uenit aurea destro
Hanc quondam pœnæ dirorum culpa parentum
Prodidit infestus totis cum uiribus omnis
Incubuit pontus timuit naufragia tellus
Proposita est merces uesano dedere ponto
Adromedam: teneros ut belua mandaret artus.
Hic hymeneus erat: solaq; in publica damna
Pronatis lachrymans ornatur uictima pœna
Induiturq; sinus non hæc in uota paratos
Virginis & uiuæ rapitur sine funere funus.
At simul infesti uentum est ad littor ponti
Mollia per duras panduntur brachia cantes
Astrinxere pedes scopulis iniecta q; uincla

Et cruce uirginea moritura puella pependit
Seruatur tamen in pœna uultusq; pudorq;
Supplicia ipsa docent niuea ceruice recliuis
Molliter ipsa suæ custos est sola figuræ
Defluere sinus humeris fugitq; lacertos
Vestis & effusi scapulis hælere capilli.
Ter circum alcyones pennis plauifere uolantes
Fleueruntq; tuos miserando carmine casus
Et tibi contextas umbram fecere per allas
At tua constituit fluctus spectacula pontus
Assuetasq; sibi desit perfundere rippas
Extulit & liquido nereis ab æquore uultum
Et casus miserata tuos rorauit & undas
Ipsa leui flatu remouens pendentia membra
Aura per extremas resonauit flebile rupes.
Tandem gorgonei uictorem perseæ monstri
Fœlix illa dies redeuntem ad littora duxit
Iscq; ubi pendentem uidit de rupe puella
Dirigit facie quam non stupefecerat hostis
Vixq; manu spoliū tenuit uictorq; medusæ
Victus in andromeda est iam cantibus inuidet ipsis
Fœlicesq; uocat teneant que membra cathenas
At postquã pœnæ causam cognouit ab ipsa
Destinat in cathalamos per bellum uadere ponti
Altera si gorgon ueniat non territus ire
Concitat aerios cursus flentisq; parentes
Promissu uitæ recreat pactusq; maritum
Ad littus remeat grauidus iam surgere pontus kiii

Cœperat & longo fugiebat agmine fluctus
Impellentis onus monstri caput emminet undas
Scindentis: pelagusq; mouet circumsonat æquor
Dentibus inq; ipso rapidum mare nauigat ore
Hinc uasti turgent immensis torquibus orbis
Tergaq; consummunt pelagus sonat undiq; syrtis
Atq; ipsi metuunt montes scopuliq; tuentem.
Infœlix uirgo quâuis sub uindice tanto
Quæ tua tunc fuerat facies: ut fulgit in auras
Spiritus. ut toto caruerunt sanguine membra
Cum tua fata cauis e rupibus ipsa uideres
Ad nautemq; tibi pœnam pelagusq; ferentem
Quâtula preda maris: sed pennis subuolat alte
Perseus & cælo pedens iaculatur in hostem
Gorganeo tinctum. defigens sanguine ferrum
Illa subit contra affurgens: conuersaq; frontem
Erigit: & tortis inhitens orbibus alte
Emicat: ac toto sublimis corpore fertur
Sed quantum illa subit semper iaculata profundo
In tantum reuolat latumq; per æthera ludit
Perseus & cæti subeuntis uerberat ora
Nec cedit tamen illa uiro: sed sæuit in auras
Morsibus: & uani crepitant sine uulnere dentes
Efflat: & in cælum pelagus mergit uolantem
Sanguineis nudis pontumq; extollit in astra.
Spectabat pugnam pugnandi causa puella
Iamq; oblata sui metuit pro uindice tali
Suspirans animoq; magisquã corpore pendet

Tandem confossis subsedit belua membris
Plena maris: summasq; iterum remeauit ad undas
Et magnum uasto contextit corpore pontum
Tunc quoq; terribilis nec uirginis ore uidenda
Perfudit liquido perseus in marmore corpus
Maior & ex undis ad cautes peruolat altas.
Soluitq; hærentem undis de rupe puellam
Desponsam pugna nuptai dote mariti
Hic dedit andromedæ celum stellasq; sacrauit
Mercedem tanti belli quod condidit ipse
Gorgone non leuius monstrum pelagusq; leuauit.
Quisquis in andromedæ surgentis tempore ponto
Nascitur immittis ueniet pœnæq; minister.
Carceris & duri custos quo stante superbe
Prostratæ iaceant miserorum in lumine matres
Per noctesq; patres cupiant extrema suorum
Oscula & in proprias animam trans ferre medullas
Carnificisq; uenit mortem ducentis imago
Accensisq; rogit & stricta sæpe securi
Supplicium uectigal erit qui deniq; possit
Pendentem e scopulis ipsam spectare puellam
Vinctorum dominus sociusq; in parte cathenæ
Interdum pœnis innoxia corpora seruat.
Piscibus ex ortis cum pars uicesima prima
Signatum terræ lumen fulgebit & orbi
Aerius nascetur equus: caeloq; uolabit
Vellocesq; dabit sub tali tempore partus.
Omne per officium uigilantia membra ferentes

Hic glomerabit equo giros dorsoq; superbus
Ardua bella geret rector cum milite mixtus
Nunc studio fraudare fidem poterisq; uidere
Mentiri passus & campo tollere curtu
Quāuis ab extremo citius reuolueris orbe
Nunctius: extremum uel bis penetrauetit orbem
Vilibus ille etiam sonabit uulnera sucis
Quadrupedum: medicas artis in membra ferarum
Nouerit humanos & que nascentur ad usus.
Nixa genu species & graio nomine dicta
Engonasi idolon iuuens sub origine constant
Dextra per extremos attollit lumina pisces
Hinc fuga nascentum dolus insidiæq; creantur
Grassatorq; uenit media metuendus in urbe
Et si forte aliquas animo consurget in artis
In prærupta dabit studium uincet periclo.
Ingenium at tenues ausus sine limite gressus
Certa per extentos ponet uestigia funes
Et cæli meditatus iter fastigia pendet
A pennina petens torulum suspendet ab ipso.
Leua sub extremis consurgunt sydera cæti
Piscibus andromedam ponto cæloq; sequentis
Hoc trahit in pelagi cedes & uulnere notos
Squamigeri gregis extentis laqueare profundum
Retibus & pontum uinclis armare sequentem
Et uelut in laco securas æquore focas
Carceribus claudunt raris & compede nexant
Incautosq; trahunt macularum uimine thynnos

Nec cœpisse sat est luctantur corpora nodis
Expectantq; nouas acies ferroq; necantur
Inficiturq; suo permixtus sanguine pontus
Totus cum toto iacuerunt littore præde
Altera fit cædis cædes scinduntur in artus
Corpore & ex uno uarius describitur usus
Ille datis melior siccis pars illa recentis
Hinc sanies preciosa fluit floremq; cruoris
Euomit: & mixto gustum sale temperat oris
Illa putris turba est strages confunditur omnis
Permiscetq; suas alterna in damna figuras
Communemq; cibus usum succumq; ministrat.
At cum ceruleo stetit ipsa simillima ponto
Squamigerum nubes terræq; immobilis hæret
Excipitur uasta circunallata sagena
Ingentisq; lacus & bacchi dolia complet
Humorilq; uolet socia permutua dote
Et fluit in liquidas tabes resoluta medullas
Quin etiam magnas poterunt celebrare salinas
Et pontum coquere & ponti secernere uires
Cum solidum certo discendunt margine campum
Ad bellumq; suo deductum ex æquore fluctum
Claudendoq; negant: dum demum suscipit undas
Area tum pontus per solem humore nitescit
Congeritur siccum pelagus merisq; profundi
Canicies & nota maris spumæq; rigentis
Ingentis faciunt tumulos: pelagiq; uenenum
Quodq; erat usus aquæ luco corruptus amoro

Vatali sale permutant redduntq; salubrem.
At reuoluta cum primis uultibus arctos
Ad sua perpetuos reuocat uestigia passus
Nunquã tincta uadis sed semper flexibilis orbe
Ac cynosura minor cum prima luce resurgit
Et pariter uastus ueleon & scorpius acer
Nocte sub extrema permittunt iura dici
Non inimica fere tali sub tempore natus
Ora feret placidus peraget commertia gentis
Ille manu uastos poterit frenare leones
Et palpare lupos pantheris ludere captis.
Nec fugiet ualidas cognati syderis ursoras.
Inq; artis hominum peruersaq; munera ducet
Ille elephanta premet dorso stimulisq; mouebit
Turpiter in tanto cedentem pondere cunctis
Ille tigrim rabie soluit paci; domabit
Queque alia infestant syluis animalia terras
Iunget amicitias secum catulosq; sagaces.
Tertia pleiades dotabit forma sorores
Femineum rubro uultum suffusa pyropo
Inuenietq; parem sub te cynosura colorem
Et quos delphinus iaculatur quattuor ignes
Deltotonq; tribus facibus similiq; nitentem
Luce aquilam & flexos pisces per lubrica terga.
Tum quartum quintumq; genus discernitur omne
E numero summaq; gradus qui iungitur angue
Maxima per minimos censu concluditur uno
Quæ neq; per cunctas noctes neq; tempore in omni

Respondent alto cæli summotâ profundo
Sed cum clara suos auertit delia cursus
Cumq; uaga est illa & terris sua lumina condit,
Merfit & ardentis orion aureus ignis
Signaq; transgressus mutat per tempora phœbus
Eflulget tenebris & nocte accenditur atra
Tunc conferta licet cæli fulgentia templa
Cernere seminibus densis totumq; micare
Spiritus aut solidis sitq; hæc discordia concors
Nec spacium stellis mundo nec cedere summam
Floribus aut sicca cumulo per litus harenæ
Sed quot eant semper nascentes æquore fluctus
Quot delapsa cadant foliorum milia syluis
Amplius hoc ignes numero uolitare per orbem
Vtq; per ingentem populus describitur urbem
Præcipuumq; patres retinent & proximum equester
Ordo locum populumq; equitum populoq; subire
Vulgus iners uideas etiam sine nomine turbam
Sic etiam magno quedam respondere mundo
Que natura facit quæ cælo condidit orbem
Sunt stellæ procerum similes: sunt proxima primis
Sydera. suntq; gradus atq; omnia iuncta priori
Maximus est populus summo qui culmine fertur
Cuius pro numero uires natura dedisset
Ipse suas æther flammâs sufferre nequiret
Totus & accenso mundus flagraret olym̃po.

Marci Manilii astronomicon liber quintus & ultimus finit

Mater Mariae auctoritate & lumine profundo
Sed enim clarior auctoritate & lumine
Cunctis usque est illis & terris sua lumine condit
Mater & auctrix orationis auctrix ignis
Signata transgressus mutat per tempora phobus
Eritque tenetis & nosse accendunt aura
Tunc contenta licet est fulgoreis templis
Cernere semitibus dehis rotundis mactis
Spiritus aut solibus hinc hinc illi condit
Nec spaciunt illis mundo nos creditur hinc
Fidibus aut hinc cunctis per hinc hinc
Sed quod canit se quod in cunctis hinc hinc
Quod delecta cadant solentur illis hinc
Amplius hoc ignis mundo hinc hinc
Vix per ingentis per hinc hinc
Pacipuumque per hinc hinc
Ordo locum per hinc hinc
Vulgusque videtur hinc hinc
Sic enim magno de hinc hinc
Quod namque hinc hinc
Sunt hinc hinc hinc hinc hinc hinc
Sed hinc hinc hinc hinc hinc hinc
Maxime est populus hinc hinc hinc
Cuius pro mundo hinc hinc hinc
Ipe hinc hinc hinc hinc hinc hinc
Ius & accedo mundus hinc hinc hinc

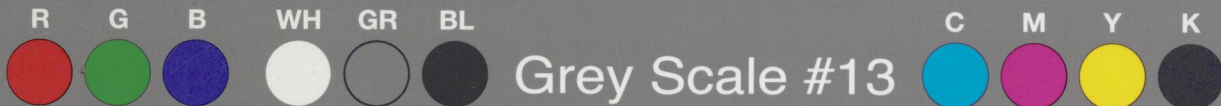
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

111
C. 111
C. 111
111.

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

Nunc mihi tu cæsar patriæ princepsq; paterq;
 Qui regis augustis parentem legibus orbem
 Concessumq; patri mundum deus ipse meteris
 Das animum iuresq; facis ad tanta canenda.
 Iam propiusq; fauet mundus scrutantibus ipsum.
 Et cupit ethereos per carmina pandere sensus
 Hoc sub pace uacat tantum iuuat ire per ipsum
 Aera & immenso spaciantem uiuere celo
 Signaq; & aduersos stellarum noscere cursus
 Quod solum nouisse parum est: impensus ipsa
 Scire iuuat magna penitus precordia mundi.
 Queque reget generetq; suis animalia signis
 Cernere & in numerum phæbo modulante referre.
 Bina mihi positis lucent altaria flammis

Colour Chart #13

Centimetres

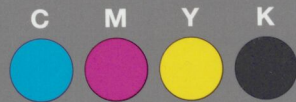
Inches

DANES
PICTA
CHART

Black 3/Color White Magenta Red Yellow Green Cyan Blue

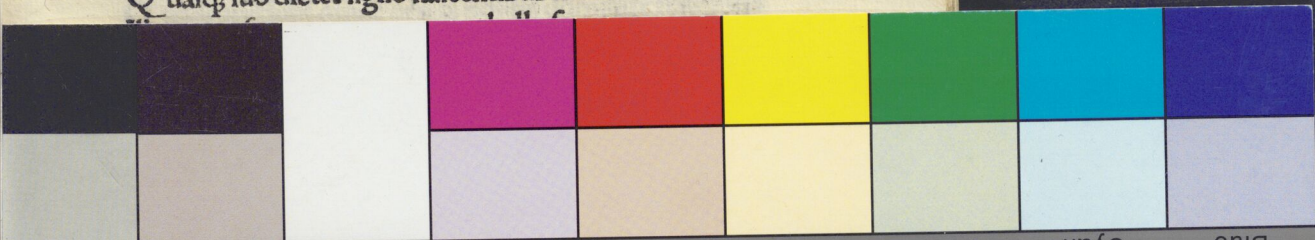

Grey Scale #13

DANES
PICTA
CHART

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

Consumant orbem postquam iplos tyderra inquit.
 Natura ingenio minor est perq; omnia seruit.
 In tot secundi gemimi commenta feruntur.
 Cancer ar ardenti fulgens in cardine uictum
 Quem phœbus summis reuocatus curribus ambit
 Articulum mundi retinet lucescq; reflectit.
 Ille tenax animi nullos infusus in usus.
 Attribuit uarios quæstus artemq; lucrorum
 Merce peregrina fortunam ferre per urbis
 Et grauida annose speculantem incendia uentis
 Credere opes orbisq; orbi bona uendere posse
 Totq; per ignotas commertia iungere terras.
 Atq; alio sub sole nouas exquirere prædas
 Et rerum pretio subitos componere census
 Nauigat & sterilis optande sortibus annos.
 Dulcibus uferis æquo quoq; tempora uendit
 Ingenium solers suaq; in compendia pugnax.
 Quis dubiter uasti quæ sic natura leonis
 Quasq; suo dictet signo nascentibus artis?

Black White Magenta Red Yellow Green Cyan Blue

Colour Chart #13

Centimetres

 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
 Part Code
ST1325/6